

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Primárního vzdělávání
Studijní program: Učitelství pro základní školy
Studijní obor Učitelství pro 1. stupeň základní školy

**PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ NA 1. STUPNI ZŠ
PROJECT-BASED LEARNING AT THE 1ST STAGE
OF ELEMENTARY SCHOOL**

Diplomová práce: 09-FP-KPV-0052

Autor:
Monika Drašnarová

Podpis:

Vedoucí práce: PhDr. Dana Kasperová, PhD.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
175	22	44	1	41	2

V Liberci dne: 20.4. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra primárního vzdělávání

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant): Monika Drašnarová
adresa: Družební 1335, 549 01 Nové Město nad Metují
studijní obor (kombinace): Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Název DP: Projektové vyučování na 1. st. ZŠ
Název DP v angličtině: Project-based learning
Vedoucí práce: PhDr. Dana Kasperová, Ph.D.
Konzultant:
Termín odevzdání: květen 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 26. 11. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): Monika Drašnarová

Datum:

15. 2. 2010

Podpis:

Drašnarová

Název DP:	PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ NA 1. ST. ZŠ
Vedoucí práce:	PhDr. Dana Kasperová, Ph.D.
Cíl:	<p>Cílem DP je analyzovat projektové vyučování na 1. st. ZŠ. V první - teoretické části - je cílem analyzovat východiska a principy projektového vyučování. Druhá - výzkumná část - si klade za cíl zjistit do jaké míry je v současném prvostupňovém školství využíváno projektové vyučování. Cílem třetí - praktické části - je navrhnout vlastní projekt, v praxi jej zrealizovat a zhodnotit. .</p> <p>Teoretická část: 1) Projektové vyučování v historických souvislostech, 2) Principy projektového vyučování, 3) Projektové vyučování na 1. st. ZŠ v současnosti.</p> <p>Výzkumná část: 1) Využívání projektového vyučování na 1. st. v současnosti.</p> <p>Praktická část: 1) Návrh, realizace a zhodnocení vlastního projektu.</p>
Požadavky:	Pravidelné konzultace s vedoucí práce. Rešeršní činnost odborné literatury. Samostatné sestavení dotazníku. Samostatné navržení a realizace vlastního projektu.
Metody:	analýza odborné literatury, vlastní návrh projektu, dotazník
Literatura:	<p>KAŠOVÁ, J., TOMKOV, A., DVOŘÁKOVÁ, M. Učíme v projektech. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-527-1.</p> <p>KAŠOVÁ, J. Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii a praxi. Kroměříž: IUVENTA, 1995.</p> <p>PELIKÁN, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Praha: Karolinum, 1998, ISBN 80-7184-569-8.</p> <p>SKALKOVÁ, J. Za novou kvalitu vyučování. Brno: Paido, 1995.</p> <p>VALENTA, J. Pohledy, projektová metoda ve škole a za školou. Praha: Artama, 1993.</p>

Čestné prohlášení

Název práce: Projektové vyučování na 1. stupni ZŠ
Jméno a příjmení autora: Monika Drašnarová
Osobní číslo: P06100344

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20.4 2011

Monika Drašnarová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce PhDr. Daně Kasperové, Phd. za její cenné rady, čas, ochotu a trpělivost.

Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Ivaně Novákové za její velkou vstřícnost a pomoc při realizaci mého projektu.

V neposlední řadě patří velké díky také mým rodičům, kteří mě podporovali po celou dobu studia na vysoké škole a mému příteli za jeho obětavost a podporu.

Téma

PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ NA 1. STUPNI ZŠ

Klíčová slova

Projekt, projektové vyučování, projektová metoda, plánování projektu, realizace projektu, hodnocení projektu, pragmatická pedagogika.

Anotace

Cílem této diplomové práce je analyzovat projektové vyučování na 1. stupni ZŠ. V teoretické části jsou analyzována východiska a principy projektového vyučování. Ve výzkumné části je pomocí dotazníků zjišťováno, do jaké míry je v současném prvostupňovém školství využíváno projektové vyučování. A v praktické části je navržen projekt pro 1. ročník ZŠ, který byl také zrealizován a vyhodnocen.

Theme

Project-based learning at the 1st Stage of Elementary School

Keywords

Project, project-based learning, project method, planning a project, implementation of a project, evaluation, pragmatic pedagogy.

Annotation

The aim of my diploma thesis is the analysis of project-based learning at the first stage of elementary school. In the theoretical part there is the analysis of project-based learning sources and its principles. In the practical part I search for how much the project-based learning is used in primary education. Furthermore I add a project sample for the first grade of elementary school which was realized and evaluate.

Obsah

Seznam pojmů a zkratk	11
Úvod	12
I. Teoretická část	14
1 Projektové vyučování v historických souvislostech	14
1.1 První setkání s projektovou metodou.....	14
1.2 Pragmatická pedagogika	15
1.3 Co vedlo k inovacím v českém školství	19
1.4 Projektová metoda u nás.....	22
2 Principy projektového vyučování.....	25
2.1 Co je to projekt, projektová metoda, projektová výuka	25
2.1.1 Projekt	25
2.1.2 Projektová metoda	27
2.1.3 Projektové vyučování	29
2.2 Proč projekty.....	31
2.3 Přednosti a úskalí projektové metody	32
2.3.1 Přednosti projektové metody	32
2.3.2 Negativa projektové výuky	36
2.4 Typologie projektů	38
2.5 Plánování projektu.....	42
2.5.1 Volba tématu	42
2.5.2 Cíl/cíle projektu	44
2.5.3 Délka trvání projektu	45
2.5.4 Předměty integrované do projektu	46
2.5.5 Motivace	46
2.5.6 Materiální zajištění projektu	47
2.5.7 Hodnocení projektu.....	47
2.5.8 Prezentace produktu.....	48
2.5.9 Organizace projektu	48
2.6 Závěrečné shrnutí	49
3 Současnost projektového vyučování na 1. stupni ZŠ.....	51
II. Výzkumná část.....	57
4 Využívání projektového vyučování na 1. stupni ZŠ	57
4.1 Cíle výzkumu	57

4.2	<i>Stanovení předpokladů</i>	57
4.3	<i>Výzkumná metoda</i>	59
4.3.1	<i>Dotazník</i>	59
4.4	<i>Výzkumný vzorek</i>	62
4.5	<i>Realizace výzkumu</i>	62
4.6	<i>Hodnocení výzkumu</i>	62
4.6.1	<i>Hodnocení dotazníku</i>	62
4.6.2	<i>Vyhodnocení stanovených předpokladů</i>	76
4.6.3	<i>Diskuse</i>	80
4.6.4	<i>Závěry</i>	81
III.	Praktická část	82
5	Plánování projektu	82
5.1	<i>Anotace</i>	82
5.2	<i>Návrh projektu</i>	82
5.3	<i>Vzdělávací oblasti obsažené v projektu, jejich obsah a cíle</i>	85
5.4	<i>Jednotlivé části projektu</i>	87
5.4.1	<i>Vymezení pravidel</i>	88
5.4.2	<i>Motivace</i>	88
5.4.3	<i>Rozdělení do skupin</i>	93
5.4.4	<i>Společné vyvození z jakých částí se bude nová vesnička skládat</i>	97
5.4.5	<i>Rozdělení skřítečků mezi děti</i>	99
5.4.6	<i>Získání materiálu na stavbu</i>	100
5.4.7	<i>Hra na protažení během práce</i>	108
5.4.8	<i>Nakoupení materiálu na stavbu</i>	108
5.4.9	<i>Vybudování vesnice</i>	109
5.4.10	<i>Slavnostní předání</i>	109
5.4.11	<i>Hodnocení</i>	110
6	Realizace projektu	112
6.1	<i>Charakteristika třídy</i>	112
6.2	<i>Průběh projektu</i>	113
6.2.1	<i>První vyučovací hodina</i>	113
6.2.2	<i>Druhá vyučovací hodina</i>	121
6.2.3	<i>Třetí vyučovací hodina</i>	127
6.2.4	<i>Čtvrtá vyučovací hodina</i>	132
6.3	<i>Hodnocení projektu</i>	141
	Závěr	143
	Seznam použité literatury:	146

Seznam webových zdrojů:	149
Seznam časopisů:	150
Přílohy	151
Seznam obrázků	173
Seznam fotografií	173
Seznam grafů	174
Seznam tabulek	175

Seznam pojmů a zkratk

integrace – začlenění, zapojení, ucelení

reformní pedagogika – hnutí, které vzniklo jako reakce na nesoulad mezi převládající školskou praxí a potřebami nové industriální společnosti, reformní pedagogika se snaží integrovat dynamiku nově se rodící společnosti do praktické výuky, a tím vlastně vzniká nové pojetí výuky a výchovy

interakce – vzájemné působení dvou nebo více činitelů

kognitivní učení – učení, ve kterém se klade důraz na poznávání myšlenkové, rozumové

pedocentrismus – dítě je středem výchovy, pedagog ztrácí svoji řídicí funkci a vychází vstříc žakovým potřebám a přáním

frontální vyučování – je způsob vyučování, v němž učitel pracuje hromadně se všemi žáky ve třídě jednou společnou formou, se stejným obsahem činnosti

paralyzace – zeslabení, potlačení

pregraduální příprava – studium bakalářského nebo magisterského vzdělání

NŠ	Národní škola
OŠ	Obecná škola
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola

Úvod

Během studia na pedagogické fakultě jsem měla možnost setkat se s několika různými druhy metod a forem výuky. Při praxi, kterou jsem absolvovala během těchto let, se dalo pozorovat některou z nich více a některou méně. Metoda projektového vyučování mě oslovila hned napoprvé. Tento způsob výuky mě zajímá především proto, že se snaží překonávat izolovanost a roztříštěnost vědomostí, odtržení od životní praxe, strnulost školní práce, odcizení od zájmu dětí, pamětního memorování a nedostatku motivace. Během své praxe jsem se s ní setkávala však jen minimálně a to převážně ve vyšších ročnících. Položila jsem si tedy otázku, proč tomu tak je?

Hlavním cílem této diplomové práce je vytvořit a v praxi ověřit vlastní projekt na 1. stupni ZŠ, při čemž chci vyjít z teoretických poznatků o této metodě, zabývat se problémy, které projektová výuka přináší, a opřít se o zkušenosti učitelů, kteří s touto metodou mají na 1. stupni zkušenost.

Diplomová práce je rozdělena do tří částí: teoretické, výzkumné a praktické.

V teoretické části se nejprve zabývám historií projektového vyučování. Dále vymezuji a blíže specifikuji znaky projektu, jeho klady, zápory, typologii a nakonec ukazují, jak se takový projekt plánuje. V poslední kapitole věnuji pozornost současnému pohledu učitelů na tuto metodu.

Ve výzkumné části vycházím z informací o současnosti projektového vyučování na 1. stupni ZŠ, kterou jsem nastudovala v odborné literatuře. Cílem je uskutečnit dotazníkové šetření u vzorku prvostupňových učitelů a analyzovat ho. Zjistit, zda jejich zkušenosti a názory budou totožné se závěry v teoretické části.

V praktické části je naplánován vlastní projekt, který je také zrealizován a vyhodnocen. Šlo mi především o to, zda se mi potvrdí mé očekávání z práce s projektovým vyučováním a to, že jsou děti díky této metodě lépe motivováni k práci, vědomosti, které si buď opakují nebo osvojují nejsou od sebe izolovány, dochází k odstranění strnulosti školní práce a odcizení od zájmu dětí. Dále jsem chtěla zjistit, jaké negativní zkušenosti současní učitelé s touto metodou mohou mít a snažit se jim předejít. Projekt, který jsem naplánovala, byl tvořen tak, aby i jiní pedagogové měli možnost ho ve své praxi případně použít, aniž by museli dělat velké změny.

I. Teoretická část

1 Projektové vyučování v historických souvislostech

1.1 První setkání s projektovou metodou

Původní principy projektového vyučování, jako je snaha o integraci učiva a přiblížení školního vyučování reálnému životu, nejsou novinkou posledních let. Jeho kořeny a původní principy můžeme najít již v myšlenkách Jana Ámose Komenského nejen v díle Škola hrou a v Pestalozziho genetické metodě. Dalším představitelem je ruský pedagog Ušinskij, který v prvních letech 19. století propagoval ve výuce mateřského jazyka soustředění učiva kolem témat, jež vycházela ze života dětí. Nesmíme zapomenout ani na Decrolyho, který v šedesátých letech 19. století přišel se snahou u devítiletých žáků nediferencovat vyučování na jednotlivé předměty z důvodu jejich celostního vnímání světa. (Coufalová 2006)

S příchodem 20. století se velká pozornost ubírala k dítěti. E. Keyová toto století nazvala „stoletím dítěte“. Místo pasivního vstřebávání a pamatování slovního výkladu učitele v tiché atmosféře, se usilovalo o respektování osobnosti žáka, jeho zájmů i zkušeností. Byla objevena jeho aktivita, přirozený vztah ke zvědavosti a objevování nových věcí.

Vlastní práce dětí byla základní metodou hnutí, které se nazývá **reformní pedagogika** nebo také **hnutí nové výchovy**. Opíralo se o myšlenky myslitelů 18. a 19. století - J. J. Rousseaua, H. Pestalozziho a F. Fröbla. Mělo vliv na celou řadu škol v Evropě, Ruska a hlavně v USA.

V reformní škole žáci řešili otázky a úlohy, na které neznali odpovědi. Učili se pomocí pokusů a omylů, ze kterých čerpali vlastní zkušenosti pro své poznání. Ve školách vznikaly pracovní dílny, odborné laboratoře, knihovny, pokusná pole, zahrady. Své vzdělání mohli sami do určité míry ovlivňovat například volbou materiálu pro svou práci. Hlavním cílem pracovní činnosti dětí bylo rozvíjet jejich myšlení, podporovat přirozenou aktivitu a samostatnost. Šlo o to, aby tyto poznatky byly schopny využívat ve vlastním životě i mimo školu. (Dvořáková, Kašová, Tomková 2009)

Když zapátráme ještě v minulosti, zjistíme, že jakousi předpremiérou dnešního projektového vyučování byla již snaha R. W. Stimsona, který působil na zemědělské škole v Massachusetts roku 1908. Poprvé zde použil termín „home project“ ve smyslu školní práce studentů, kteří na ni navázali mimo školu. Jednalo se o pěstování a následný prodej brambor. (Valenta 1993)

1.2 Pragmatická pedagogika

„Kolébku projektového vyučování byla americká pragmatická pedagogika, především v dílech J. Deweye a W. H. Kilpatricka, který v roce 1918 napsal první ucelenou studii o projektovém vyučování.“ (Dvořáková, Kašová Tomková 2009, s.11 - 12)

Pragmatická pedagogika vychází z potřeb celého dítěte. To v praxi znamená, abychom při výchově nezapomínali na žádnou stránku dětské osobnosti. Musíme si uvědomit, že při jeho vývoji nehrají roli pouze psychologické a sociální stránky, ale také záměrná interakce se společenským prostředím. Jedinec by měl být při výuce aktivní, aby se podařilo propojit ji s jeho zájmy. Dítě se totiž dobrovolně a se zájmem učí jen to, co cítí jako potřebu. Proto je nutné, aby vše, čemu se má naučit, mělo vztah jak k jeho životu v dětství, tak i v dospělosti. Mělo by to považovat pro sebe za důležité a potřebné. Výchovu lze chápat jako neustálý

proces rekonstrukce zkušeností, jejichž pomocí člověk dosáhne seberealizace. (Kratochvílová 2006)

Shrnutí

Pragmatický přístup vystihuje účelnost, užitečnost, výhodnost. Vychází se zde z filosofického názoru, podle kterého je důležitá orientace na zmíněné vlastnosti. Ve výchově a vzdělávání to znamená dodržovat určité stanovené principy:

- základem učení je osobní prožitek a zkušenost žáka
- do výuky jsou zařazovány konkrétní činnosti, tedy praxe
- výchovu chápeme jako trvalou rekonstrukci

Nejvýznamnějším představitelem pragmatické pedagogiky, která se v USA rozvíjela na počátku 20. století, je americký filozof John Dewey. Podle něho byla hlavním cílem výchovy připravenost pro život. *„Spojit školu se životem, učinit ji pro dítě místem pobytu, kde se učí přímo životem, místo toho, aby byla pouze učebnou, v níž se mu zadávají úkoly.“* (Jůva sen. a jun. 2007, s.43)

Vycházel z psychologických poznatků procesu učení. Napsal mnoho děl, mezi které patří i kniha „Zkušenost a výchova“. V ní uvádí, že každá zkušenost navazuje na tu předešlou a uzpůsobuje i to, co přijde. Zastával názor osobních zkušeností, jenž vedou dítě k „hladu po vědění“. Za důležité považoval uvědomit si, že záměr rodičů a učitelů, jaké zkušenosti má dítě získat, je kolikrát vnucován. Dochází pak ke střetu. Zájem dítěte je odlišný, a proto se začne jevit jako pasivní. *„Jeho obrovskou předností bylo, že ve svém pedagogickém systému spojil psychologické hledisko se sociologickým. Na jedné straně přizpůsoboval obsah a metody školní práce dětské psychice, na druhé straně si přál, aby výchova odpovídala i potřebám společnosti, pomáhala je řešit a ve svém materiálu uváděla děti do zkušeností společnosti a do hranic a forem jejího života.“* (Kratochvílová 2006, s. 26 – 27)

Dewey propracoval systém pragmatické pedagogiky. Jeho pedagogická teorie se však zprvu přechovávala ve spisech a v přednáškách na univerzitě. K obratu došlo po první světové válce, kdy se začala šířit nejen po severoamerické pevnině, ale dostala se i do zámoří, především do Evropy.

Avšak o proniknutí pragmatické pedagogiky do amerických škol a o prosazení jejího obsahu ve vyučování a její vyučovací metody založené na řešení problémů v praxi se zasloužil jako první, významný stoupenec a žák J. Deweye William Kilpatric. (Single 1991)

Byl to jeden z jeho žáků, který mu pomohl vytvořit nový vyučovací systém projektového vyučování.

„Projekt je komplexní pracovní úkol, při jehož řešení si žáci současně osvojují potřebné vědomosti a dovednosti. Řešení projektu probíhá ve třech fázích:

- 1. Žáci pracují v dílně, v laboratoři, na školním pozemku, v kuchyni apod.*
- 2. V pracovním procesu narážejí na obtíže a o jejich překonávání se musí poučit (v knihovně, ve školním muzeu aj.).*
- 3. Na základě teoretického poučení pak praktický úkol dokončí. Jde tedy o nový vztah teorie a praxe.“ (Jůva sen. a jun. 2007, s. 43)*

Tento pedagogický systém značnou mírou respektoval individualitu osobnosti žáka a jeho vývojové zvláštnosti. Opíral se o diagnostiku žáka, což se promítlo především do koncepce výchovných cílů tohoto systému a do volby metod pro výuku. (Kratochvílová 2006)

„Komplexní témata – projekty jsou základem učení, které mají být řešeny. Při jejich řešení se žák učí, získává nové zkušenosti a dovednosti a rekonstruuje své dosavadní. Učební látka je v rámci projektů seskupena okolo konkrétních úkolů, které žák řeší. Výsledek řešení pak žák představuje, konzultuje a porovnává se spolužáky. Otevřený, činorodý, aktivní a za svoji činnost zodpovědný člen školního společenství vyrůstá v Deweyeho škole v občana demokratické

společnosti, která jej utváří a kterou i on svojí činností přetváří a podílí se tak demokratickým způsobem na jejích změnách.“ (Kasper, Kaperová 2006, s. 92)

Jak už bylo zmíněno, ideje J. Dewey uvedl do praxe William Heard Kilpatric. Ten se stal vysokoškolským profesorem na Kolumbijské univerzitě v New Yorku. V roce 1918 vydal článek „The Project Method“, v němž rozvedl studie o projektové metodě, které již Dewey naznačil ve svých pracích „Škola a společnost“ a „Demokratická výchova“.

Došlo k zásadní změně a to, že Kilpatric přešel od Deweyova řešení problémů k projektové metodě a stanovil základní postup pro řešení projektu:

- stanovení cíle
 - plánování
 - provedení
 - posouzení
- (Singule 1990)

Veškerá snaha vedla k aktivitě žáků, k probuzení jejich zájmu o vyučování. K tomu sloužila hlavně propojenost projektů s jejich potřebami a životem. Cílem bylo, aby se výuce oddávali celým svým srdcem.

Kilpatricova koncepce projektové metody zastávala názor, že si dítě může osvojit i to, čemu není záměrně vystaveno.

Po druhé světové válce se stoupenci projektové metody v USA začali rozcházet. Kilpatric své názory a činnost dovedl až ke krajnímu pedocentrismu. Zatím co Dewey a ostatní jeho spolupracovníci měli svůj přístup o něco střízlivější.

V padesátých a šedesátých letech minulého století se zcela přirozeně začali prosazovat snahy o větší řád ve vyučování, soustavnost a systematičnost. Po období, kdy byl v centru pozornosti především žák, přišel obrat na druhou stranu. (Coufalová 2006)

1.3 Co vedlo k inovacím v českém školství

Po skončení druhé světové války se v Československu velmi intenzivně začala řešit otázka školství. Školství se stalo jednou z hlavních priorit politiky, a proto se do něho začalo i podstatně více investovat. Toto období se vyznačovalo velkou mírou optimistického nadšení, které s sebou přineslo mnoho trvalých hodnot v oblasti výchovy a vzdělávání. Začala se nejen prodlužovat školní docházka, ale zvýšil se i počet středních a vysokých škol. Vznikaly představy celoživotního vzdělávání.

Jelikož se neustále zvyšoval počet žáků, rostla postupně i velikost škol. Což nakonec vedlo ke vzniku tzv. mamutích škol. Přineslo to výhodu v tom, že se studentům mohla nabídnout větší škála předmětů pro individuální volbu, poskytovat specializované služby, ale vše bylo na úkor ochuzování vzájemných vztahů učitelského sboru se žáky i žáků navzájem, neboť se neznali.

Díky neustálému rozvoji vědy a techniky docházelo k zvědečťování obsahu vzdělání. Stály proti sobě dva protipóly. Na jedné straně již zmíněný rozvoj vědy a techniky, který sice člověku poskytoval plno možností a dával mu jakousi moc. Na straně druhé vznikaly problémy ekologického, demografického a jiného rázu. Stále více docházelo k technizaci, která vedla k jednostrannému rozvoji. Způsob života se začal stávat více a více spotřebitelským a byl ochuzován v některých oblastech jako je kultura a duchovní sféra.

Od 60. let 20. století se stále více objevovala kritika školství. Začalo se mluvit o krizi. Ta znamenala především to, že škola přestávala stále více plnit výsledky, které se od ní očekávaly v tak giganticky se měnící společnosti v posledních desetiletích 20. století. Jedním z významných problémů se stal vzdělávací systém, který nebyl příliš pružný a tudíž neodpovídal neustále se měnícímu trhu práce. Přejít ze školy do pracovního procesu byl problémový, a to hlavně u absolventů středních škol. V důsledku toho začala růst nezaměstnanost mládeže.

„Ukázalo se, že potřeba neustálého přizpůsobování mezi vzdělávacím systémem, trhem práce a ekonomickým systémem je velice náročná záležitost. Její řešení závisí na míře kooperace řady činitelů, jako jsou zaměstnavatelé, vláda, odbory i sám vzdělávací systém.“ (Skalková 1995, s. 9)

V 50. a 60. letech 20.století se na školu pohlíželo jako na čistě pedagogické zařízení v sociálním vakuu, což se potvrdilo jako zcela chybné, neboť škola by měla být součástí společenského i ekonomického systému.

Školní činnost byla pojata způsobem, který vedl k tomu, že se škola uzavírala do sebe. Dospívající žáci byli izolováni od reálného života, chyběl jim kontakt se světem dospělých. Škola byla sice bohatá na informace, ale chudá na jednání a konkrétní činnost. Skutečné hodnoty vzdělání a dosažení určité úrovně odbornosti se dostávaly do pozadí. Zákonitě musela přijít radikální kritika školy.

Kritika se netýkala pouze školy jako instituce, ale vyhrocovaly se i rozpory jejího vnitřního života. Co bylo převážně jejich příčinou:

- **encyklopedismus**
 - Docházelo k hromadění poznatků a k mechanickému memorování.
- **rozdělení učebních plánů do mnoha nových předmětů**
- **neustálé posilování vědeckého obsahu učiva**
 - Žáci si bez hlubšího zájmu osvojili systém pojmů bez toho, aniž by chápali jejich smysl.
- **převaha frontálního výkladu**
 - Výuka se stala monotónní záležitostí.

- **potlačování osobnosti žáků**
 - Nebraly se ohledy na kreativnost, zájmy a touhy.
- **nedoceňování estetického a sociálního rozvoje v obsahu vzdělávání**
- **odcizení**
 - Škola se stávala místem, kde se necítili dobře ani učitelé, ani žáci.
- **přehlížení individuálních potřeb jedinců**
 - Slabší žáci ztráceli motivaci, byli vystavováni stresovým situacím a prožitkům neúspěchů. Naopak silní žáci se setkávali s nudou. Objevovaly se jevy jako hrubost, bezohlednost, sobectví.
- **negativita na straně učitelů**
 - Jejich práce je nervově unavovala, kladný vztah ke své profesi vyměnili za názor, že jejich povolání je nezáviděníhodné.

(Skalková 1995)

Není divu, že bylo na místě hledat východiska z těchto školních nedostatků. Reakce na kritiku posledních desetiletí byly mnohostranné.

„Mezi nejvýznamnější projevy tohoto úsilí patřilo zakládání alternativních škol a intenzivně se rozvíjející hnutí pedagogických inovací.“ (Skalková 1995, s. 11)

Co si lze představit pod pojmem pedagogické inovace?

- rozvíjení a praktické zavádění nových prvků do výuky,
- zkvalitnění výchovného a vzdělávacího systému,
- inovace vycházející z jednotlivých škol, od učitelů, z odborných pracovišť, školních institucí,

- souvisejí s novou strukturou školy, změnou jejího obsahu, metod a v neposlední řadě se změnou hodnot, na které se vzdělávací systém orientuje,
- jde o cílově zaměřené tendence.

Mezi inovace patří mnoho různých typů, ať už jde o drobnější úpravy nebo o radikální změny, podstatou je zkvalitnit běžnou školní praxi.

Inovační proudy často vycházejí již z dřívějších idejí reformního hnutí 20.-30. let. 20. století. Aby však učitel mohl nové podněty správně využít, musí je dostatečně poznat a pochopit jejich smysl. Za tímto účelem by si měl pokládat otázky typu, jaký problém v tradičním systému řeší a jaký nový způsob řešení k tomu používá. Jednou z takových „inovací“ je i **projektové vyučování**.

1.4 Projektová metoda u nás

„Americká pragmatická pedagogika měla odezvu i v zámoří a ovlivnila rovněž vyučování v našich zemích.“ (Coufalová 2006)

Zastánci této metody u nás byli Václav Příhoda, Jan Uher, Stanislav Vrána, Karel Velemínský, kteří byli na stáži či pozorování v USA přímo u Johna Deweye. Dále sem patří i Rudolf Žanta.

Co je projektové vyučování podle:

S. Veltlínského

„Výrazu projektová metoda lze užít tehdy, když individuum či skupina pojme záměr, jehož uskutečnění navozuje změny v jeho (jejich) vědění, zručnostech, zvycích či vztazích.“

(Dostupné z WWW: <www.projektovavyuka.cz/AboutProjects.aspx>.)

R. Žanty

„Projekt je účelně organizovaný souhrn myšlenek, seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli.“

(Dostupné z WWW: <www.projektovavyuka.cz/AboutProjects.aspx>.)

V. Příhody

„Projektová metoda umožňuje takovou organizaci učiva, při které žák prochází činnostmi, uspořádanými tak účelně, aby daly vzniknout nějaké jednotící myšlence anebo aby umožnily provedení plánu, hospodářsky nebo kulturně významného a pro žáky životního.“ (Coufalová 2006, s. 10)

S. Vrány

- „1. je to podnik,*
- 2. je to podnik žáka,*
- 3. je to podnik, za jehož výsledky převzal žák zodpovědnost,*
- 4. je to podnik, který jde za určitým cílem.“* (Kratochvílová 2006, s. 35)

V českých školách hledali učitelé témata, která budou pro projektovou metodu vhodná v rámci svého předmětu, a snažili se vytvořit systém projektů. Projektové vyučování se ve dvacátých a třicátých letech 20. století týkalo především obecných a měšťanských škol. Při jejich tvorbě se vycházelo z obecných pojmů a jevů známých z okolí dětí, jež je měly možnost pozorovat. Například rostliny a zvířata vyskytující se v jejich regionu nebo seznámení s hradem a jeho historií v jejich blízkosti.

V období první republiky šlo o proces nazývaný samoučení, které má tyto znaky:

- vlastní tempo žáka
- poznatky získává žák na základě vlastního pozorování a pokusů

Cílem učitelů bylo nejen poskytnout žákům teoretické poznatky, ale hlavně praktické zkušenosti. Za tímto účelem kantoři připravovali jak úkoly, tak i prostředí, které k tomu bylo zapotřebí. Časem se začaly objevovat i tzv. spontánní projekty. Reagovaly např. na zásadní společenské události. Jejich kladem byla větší aktivita žáků, jenž byli prací zcela pohlceni a tématu se věnovali i ve svém volném čase. Bohužel měly i stránky záporné. Spontánní projekty se dostávaly do rozporu s potřebou systematičnosti a posloupnosti. Žáci se tímto způsobem dostávali i k řešení problémů, které ve svém věku nemohli zcela pochopit a unikala jim jejich podstata. Nakonec se od spontánních projektů začalo ustupovat a dávala se přednost tomu, co připravil učitel. I v těchto případech však žáci měli možnost ovlivnit průběh práce:

- volbou způsobu řešení konkrétních otázek,
- volbou potřebných pomůcek,
- volbou tempa práce,
- volbou času, kdy se projektu budou věnovat.

Nejdůležitější bylo děti dostatečně motivovat, aby jimi řešený úkol přinesl očekávané výsledky. (Dvořáková, Kašová, Tomková 2009)

S nástupem totalitního režimu u nás došlo na delší dobu k přerušení užívání metod ve výuce, jako jsou projekty. K znovuoobjevení mezi českými pedagogy došlo až v devadesátých letech 20. století.

2 Principy projektového vyučování

2.1 Co je to projekt, projektová metoda, projektová výuka

Při vymezování těchto pojmů se v didaktické teorii setkáváme s určitou nejednotností. Jen stěží se dá například použít definice typu „Projekt je ...“. Jde totiž o velmi obsáhlý pojem ovlivněný mnoha činiteli.

2.1.1 Projekt

Na projekt je pohlíženo několika způsoby. Někdo ho bere jako:

- metodu vyučování
- organizační formu vyučování
- specifický způsob zpracování obsahu vyučování
- možná varianta koncentrace učiva
- typ vzdělávací strategie

Kupříkladu V. Příhoda považuje projekt za seskupení problémů, jenž se využívá při projektové metodě. Podle něho je projekt „*vlastní podnik žáků, který dává vyučování jednotný cíl a přispívá k jeho životnosti. Projekt představuje koncentrované úkoly zahrnující organicky stmelené učivo z různých předmětů nebo pouze z téhož předmětu.*“ (Příhoda 1936, s. 161) Z této definice lze určit, jaké podle Příhody byly základní požadavky na projekt. Prvním byl určitý praktický cíl a druhým uspokojivé zakončení. Podobně projekt vymezují i R. Žanta a S. Vrána. Tito uvedení autoři se především shodují na tom, aby se vždy v projektu jednalo o úkol blízký žákům, vycházející z jejich potřeb.

Při shrnutí se dá říct, že představitelé reformní pedagogiky vnímají projekt jako komplexní úkol, jenž je soustředěn kolem určité ideje, při čemž dochází k řešení různých úkolů. Obsahuje hlavní cíl a uspokojivé zakončení.

Dále je uvedeno několik dalších definic autorů, zabývajících se touto tematikou.

J. Kašová ve své knize Škola trochu jinak projekt chápe následovně. „*Výchovně vzdělávací projekt je integrované vyučování, které staví před žáky jeden či více konkrétních, smysluplných a reálných úkolů. Jejich cílem je např. napsat knihu či časopis, uspořádat výstavu, akci, přednášku, vyrobit vyučovací pomůcku nebo jinou užitečnou věc. Ke splnění tohoto úkolu potřebují vyhledat mnoho nových informací, zpracovat a využít dosavadní poznatky z různých oborů, navázat spolupráci s odborníky, umět organizovat svou práci v čase i prostoru, zvolit jiné řešení v případě chyby, formulovat vlastní názor, diskutovat, spolupracovat, atd. Místo aby žáci přebírali hotové poznatky z jednotlivých oborů (mnohdy navíc bez hlubšího pochopení významu a smyslu), objevují při projektové výuce tyto poznatky sami, a to z důvodu potřeby.*“ (Kašová 1995, s. 73)

Další definice uvádí, jak projekt vidí M. Vybíral: „*Projekt je koncentrován okolo určité ideje. Na základě zapojení celé osobnosti žáka má přinášet změny jeho osobnosti. Tato změna osobnosti žáka je umožněna poznáváním, při kterém žák získává a zpracovává nové zkušenosti. Na tvorbě obsahu a případně i formě projektu se žák podílí a přebírá za něj odpovědnost. Ve skupinových a celotřídních projektech je navozována komunikace a kooperace mezi žáky, bez které není možné projekt vyřešit.*“ (Vybíral 1996, s. 5)

V současnosti lze projekt definovat jako komplexní úkol (problém), spojený s realitou blízkou žákovi. Žák za tento úkol přebírá odpovědnost a svou teoretickou i praktickou činností má dosáhnout výsledného žádoucího produktu, který si bude umět obhájit a zhodnotit, při čemž získá nové zkušenosti. (Kratochvílová 2006)

Z těchto definic a nastudované literatury jsme došli k těmto závěrům:

V projektu hraje důležitou roli skupinová práce, která rozvíjí vzájemnou spolupráci žáků. Žáci se domlouvají, vyhledávají nové informace a v neposlední řadě společně své poznatky prezentují. Zdroj informací představují nejrozličnější druhy knih, např. encyklopedie a v dnešní době především internet.

Při řešení problému v rámci projektu žáci uplatňují sociální komunikaci s dospělými osobami, což přináší dobrý vliv na jejich slušné vystupování a chování, jehož zásady si takto mohou více osvojit. Dále je zřejmé, že při realizaci projektu se u dětí rozvíjí samostatnost a tvořivost. Učí se organizaci práce, nacházet jiná řešení v případě, že narazí na chybu. Výhodou je i možnost zlepšení vztahu mezi školou a rodinou žáka. Učitel by měl rodiče do dění ve škole zapojit. Minimálně tím, že je bude informovat o smyslu a náplni projektu.

V souvislosti s projekty dále uvádíme, jaké role děti ve skupině mohou přijmout. V knize výukové metody najdeme: „*Jeden žák plní roli vedoucího skupiny, druhý úlohu jeho asistenta, třetí roli zapisovatele a čtvrtý mluvčího skupiny, který nakonec prezentuje třídě výsledky práce své skupiny.*“ (Švec 2003, s. 144)

Vést děti ve skupině k tomu, aby každý přijal na sebe nějakou roli, je prospěšné. Děti jsou schopny se rozdělit do skupin již od útlého věku, musí jim však k tomu být poskytnuta příležitost. Učiteli se v tomto případě nabízí vhodná možnost poznat, jaké je jednotlivé sociální postavení dětí ve třídě. Díky úkolu, který celou skupinu spojuje, jsou schopny dobré spolupráce a celkem bezproblémového přijetí své role v ní. Při konečné prezentaci výsledku jejich práce se učí mluvit logicky, souvisle, uspořádaně. Ostatní děti se učí naslouchat, případně diskutovat. V neposlední řadě je velkým přínosem i to, že se děti učí od sebe navzájem.

2.1.2 Projektová metoda

Jedna z definic uvádí. „*Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti*

praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu.“ (Průcha 1998, s. 184) Jak vidíme, autor zde nerozlišuje rozdíl mezi projektovou metodou a projektem.

Projektovou metodu popisuje také J. Kratochvílová v Publikaci Teorie a praxe projektové výuky takto: *„na projektovou metodu nahlížíme jako na uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.*“ (Kratochvílová 2006, s. 37)

Z této definice je zřejmé, že učitel může použít současně i další výukové metody. Projektová metoda rozhodně není metodou jednoduchou. Jde o systém činností. Mohli bychom říci, že jde o komplexní metodu, která sjednocuje řadu dílčích metod výuky při využití různých forem práce. Proto je důležité určit její charakteristické znaky.

Charakteristické znaky projektové metody jako systému činností:

1. Organizovaná a promyšlená učební činnost vedoucí k určitému cíli.
2. Činnost, ke které je potřeba určitá dávka flexibility a schopnosti přizpůsobit se, neboť jednotlivé kroky nejdou zcela přesně dopředu naplánovat.
3. Činnost, při které je žák aktivní a samostatný.
4. Činnost tvořivá.
5. Činnost měnící celkovou osobnost žáka.
6. Činnost praktická, která využívá zkušeností a teoretických poznatků.
7. Činnost, která vede k odpovědnosti za výsledek . (Valenta 1993)

Z hlediska současné školy je třeba říci, že díky projektové metodě jsou žáci lépe motivováni. Vedle vnější motivace se objevuje především ta vnitřní, což se ukazuje zejména v tom, že děti samy jeví zájem o danou problematiku. V projektu se žák stává subjektem výuky. Řídí svou práci, podílí se na jejím plánování, řeší samostatně daný problém. Učitel se dostává do role rádce, žáci s ním sice spolupracují, ale jinak přebírají iniciativu oni.

2.1.3 Projektové vyučování

Projektové vyučování je výuka, v níž se používá projektová metoda. Dále bychom mohli říct, že je to vyučování:

- které umožňuje integraci poznatků z různých oborů
- poskytuje žákovi možnost pěstovat spoluzodpovědnost a samostatnost
- umožňuje rozvíjení klíčových kompetencí
- realizuje obecné cíle základního vzdělávání

(Dvořáková, Kašová, Tomková 2009)

Kupříkladu Skalková (1999) vidí podstatu projektového vyučování v tom, že se orientuje především na pojem zkušenosti žáka. Jeho podstatou je myšlenka, že předměty získají význam jen v případě, když budou včleněny do lidské zkušenosti. V kontextu se životem, který je žákům blízký, vznikají otázky a probouzí se i přirozený zájem o odpovědi. Jde zejména o to spojit obsah učení s reálným životem. Nelze od sebe odtrhnout poznání a činnost.

Kratochvílová zase uvádí: „*Projektové vyučování se snaží o hlubší motivaci výuky, o těsné sepětí teorie s praxí a o to, aby škola byla místem, kde by dítě skutečně žilo.*“ (Kratochvílová 2006, s. 28)

Tím, že žáci mají řešit nějaký problém, jsou aktivně zapojeni do výuky. Obecně platí, že poznatky, které jim nejsou podávány v hotové podobě a jsou objeveny

pomocí vlastní zkušenosti, si mnohem lépe pamatují. Zde se můžeme podívat na to, co z toho, jenž se učíme, si zapamatujeme (S. Kovalíková 1995):

- 10% toho, co slyšíme
- 15% toho, co vidíme
- 20% toho, co současně vidíme i slyšíme
- 40% toho, o čem diskutujeme
- 80% toho, co přímo zažijeme nebo děláme
- 90% toho, co se pokoušíme naučit druhé

Další pohled na projektové vyučování uvádí Maňák: *„projektová výuka částečně navazuje na metodu řešení problémů, jde však v ní o problémové úlohy komplexnější, o výukové záměry a plány, které mají vždy také širší praktický obsah.“* (Maňák 2003, s. 168)

Po uvedení několika různých definic je zřejmé, že vymezit přesně jednoznačnou definici pro projektové vyučování není vůbec jednoduché. Všechny se zabývají tím stejným, ale každá trochu víc zdůrazňuje jiné znaky. Ať už to je praktický význam projektů, vlastní aktivita žáka, předchozí zkušenosti, cíle projektu atd.

Definice projektového vyučování není nic, co by se mělo podceňovat. Jak jinak bychom poznali, zda jde či nejde o tuto metodu a že učitel nepoužil nějakou jinou.

Pokusíme se shrnout, co je projektové vyučování:

Podstatným znakem projektové výuky je, že se žáci mohou podílet na projektu již od jeho plánování až po vytvoření výsledného produktu. Při čemž své nové zkušenosti, které touto cestou získali, zprostředkovávají druhým.

Učitel se v tomto procesu dostává do nové role. Ať už jde o roli učitele jako rádce, pomocníka, průvodce, nezúčastněného pozorovatele, moderátora, podněcovatele, konzultanta, jeho dominantní role ustupuje do pozadí. Naopak se mnohem větší prostor dává komunikaci mezi žáky navzájem. Komunikace v rámci projektové

výuky nesmí být zaměřena pouze na sdělování faktů, poznatků, předávání informací a hodnocení, ale soustředí se i na komunikaci o emocích, postojích, hodnotách, zájmech a představách všech účastníků tohoto vzdělávacího procesu. Díky tomu je umožněno pedagogovi i žákovi poznat řadu nových věcí, nejen to, co žák ví a umí, ale především jak vnímá, jakým způsobem se učí, jak přemýšlí a i to jak co sděluje. V neposlední řadě projektové vyučování ovlivňuje atmosféru a klima ve třídě, které jsou nezbytnou podmínkou úspěšné realizace projektu.

2.2 Proč projekty

Jak uvádí Kašová (1995) mnoho učitelů v dnešní době si je již vědomo, že důležitější než obrovské množství informací, které je dětem poskytováno, je kvalita jejich osobnosti. Osobností se však žáci nestanou pasivním přijímáním pravd ve své lavici, ale pomocí aktivní činnosti. Z toho je zřejmé, že nepostačí pouze částečné informace z učebnic. Takové počínání, které je vhodné za účelem formování osobnosti, představuje ve škole například právě projektové vyučování. Učitel a žáci se stávají partnery, kterým jde o společné poznání. A právě touha poznávat je jednou ze základních potřeb člověka. Škola by měla na děti působit tak, aby tuto potřebu podporovala a rozvíjela. Za kvalitou a úspěchem pedagogické práce nestojí pouze vědomosti a dovednosti. Důležitou roli hraje potřeba uznání, seberealizace, sounáležitosti. Nesmíme ani opomínat důležitost smysluplnosti, která je bezpochyby jedním z motivačních faktorů k učení. Díky vzdělávacímu projektu, kdy jsou žáci vystaveni aktivnímu procesu hledání, prožívání, vlastního zkoušení a tvoření, dochází ke komplexnímu formování osobnosti dítěte. Jednou z velkých předností projektů je integrace vědomostí a dovedností z různých oborů, což umožňuje hledání a nacházení důležitých vazeb a souvislostí. Navíc v projektu každý najde uplatnění podle svých schopností a možností, zjistí jak může být prospěšný, úspěšný, může zažít neobvyklé situace či uvědomit si svou cenu.

2.3 Přednosti a úskalí projektové metody

Václav Příhoda ve své publikaci Reformní praxe školská píše: „Byly vyzkoušeny všechny druhy projektů a byly poznány jejich výhody a nevýhody. V seminářích reformních škol bylo o projektové metodě referováno a podrobně projednáváno...“ (Příhoda 1936, s.162)

Z toho je zcela zřejmé, že projekty byly podrobeny důslednému zkoumání již v rámci reformních škol 30. let.

2.3.1 Přednosti projektové metody

Obecně se dá říci, že každá metoda má své výhody i nevýhody. Zkušený pedagog by o nich měl mít přehled, aby mohl odborně zvážit, kdy danou metodu použije.

Zde jsou uvedeny přednosti projektové metody podle J. Kratochvílové z pohledu dítěte, pedagoga, procesu učení, okolního prostředí.

Z pohledu dítěte:

- Možnost individuálního zapojení do práce.
- Získání silné vnitřní motivace k učení.
- Rozvoj samostatnosti žáka.
- Získání zkušeností pomocí praxe a experimentů.
- Vlastní zodpovědnost za odvedenou práci.
- Prožívání radosti při procesu učení.
- Práce s velkou škálou informačních zdrojů.
- Umět řešit problémy.
- Získání nových znalostí při využívání předchozí zkušenosti.
- Osvojení vlastností typu organizačních, řídicích, plánovacích a hodnotících dovedností.
- Smysluplnost práce.

- Na řešený problém se umí koukat globálním pohledem.
- Učí se spolupráci.
- Rozvíjí komunikativní dovednosti.
- Umí respektovat názory ostatních.
- Učí se sebehodnocení, sebepoznání, sebeúctě.
- Rozvíjí estetické cítění.
- Rozvíjí svou tvořivost, fantazii...

Z uvedených předností lze usoudit, že projektové vyučování působí na rozvoj osobnosti dítěte v několika rovinách. Na některé roviny působí více, na některé méně. Patří sem roviny jako možnosti biosomatického růstu, duševního rozvoje, kognitivního a motivačního vývoje, sociálního rozvoje, seberozvoje atd. Vše se odvíjí od daného typu projektu, individuálních dispozic dítěte, jeho pohody apod.

Z pohledu pedagoga:

- Pomáhá pedagogovi přiblížit se přirozeně a nenásilně ke způsobu poznání „škola hrou“.
- Učí se vnímat dítě jako celek, respektuje jeho individuální potřeby a možnosti, nezatěžuje jeho psychiku.
- Přijímá novou roli – poradce, čímž pomáhá k pozitivnímu vývoji osobnosti dítěte.
- Obohacuje svou výuku další vyučovací strategií.
- Učí se pracovat s novými zdroji informací, přestává využívat učebnice, jako jediný zdroj pro výuku.
- Seznamuje se s více druhy hodnocení.
- Rozvíjí své organizační a plánovací dovednosti.

Zde se můžeme přesvědčit, že učitel přistupuje k dítěti zcela nově, a to jako k osobnosti.

Z pohledu procesu učení:

- Orientace na lidské potřeby a život, dochází ke kontaktu s okolím.
- Spolupráce mezi učitelem a žákem, kteří se stávají partnery.
- Pестrost organizace vyučování.
- Respektování individuality dítěte.
- Nenásilnou cestou je podpořen zájem dítěte, který vede k autonomní zkušenosti a konstrukci žákova poznání.
- Integrace vědomostí a dovedností z různých oborů, které se koncentrují kolem určitého jádra a mají celostní povahu.
- Učení není pouze teoretické, důležitá je činnost žáků. Žáci tak získávají nejen znalosti a dovednosti, ale také určité postoje a hodnoty.

Z pohledu okolního prostředí:

- Život školy se propojuje s okolím, přičemž dochází k vzájemnému obohacení.
- Rodiče se mohou do procesu vzdělávání svého potomka více zapojit, čímž se zvyšuje jejich zájem o vyučování a školu jejich dítěte.
- Výsledné produkty projektového vyučování se mohou stát prospěšnými nejen žákům a škole, ale i okolí.

Zamyslíme-li se nad všemi pozitivy, které projektová metoda přináší do výuky, a propojíme-li je s kurikulárními dokumenty – v oblasti základního vzdělávání s RVP ZV (Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání) a s jeho devíti obecnými cíli a obecnými kompetencemi, docházíme k jednoznačnému závěru - projektová výuka se jeví jako jedna z cest, jak splnit cíle a klíčové kompetence v RVP ZV.

Klíčové kompetence RVP ZV

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány:

- *kompetence k učení*
- *kompetence k řešení problémů*
- *kompetence komunikativní*
- *kompetence sociální a personální*
- *kompetence občanské*
- *kompetence pracovní.“ (Rámcový vzdělávací program 2005, s. 6)*

Cíle základního vzdělávání RVP ZV

„V základním vzdělávání se usiluje o naplňování těchto cílů:

- *umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení,*
- *podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů,*
- *vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci,*
- *rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých,*
- *připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svěbytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a plnili své povinnosti,*
- *vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě,*
- *učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný,*

- *vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi,*
- *pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.*“ (Rámcový vzdělávací program 2005, s. 4)

2.3.2 Negativa projektové výuky

Pokud se pedagog rozhodne k využití projektů ve své výuce, měl by si předem nastudovat nejen jeho pozitivní vlastnosti, ale i negativa či obtíže, se kterými se může setkat. Pojďme se na ně podívat opět z více pohledů. Takto negativa projektové výuky rozčlenila J. Kratochvílová (2006):

Z pohledu dítěte:

- Časová náročnost při řešení projektů.
- Nedostatečné osvojení základních a k řešení projektu potřebných kompetencí (např. dovednost čtení, komunikace, vzájemná spolupráce...)
- Náročnost opatření adekvátních zdrojů informací.
- V žákově možnostech nemusí vždy být splnit stanovené cíle projektu.
- Při variantě, že se žáci s projektem neztotožní, objevuje se únava, malý zájem a nakonec ztráta tolik potřebné motivace.

Z pohledu učitele:

- Projekty jsou bezesporu na přípravu časově náročné.
- Hodnocení projektů se může stát zápurem, pokud učitel nezvolí vhodný způsob a z časového hlediska si ho nenaplňuje.

- Jelikož projektové vyučování je do značné míry nesystematické a nesoustavné, může lehce vzbudit dojem, že nesplnilo vzdělávací obsah platného kurikula.
- Negativem se mohou pedagogům stát i obtíže, které občas nastávají při potřebné spolupráci ze strany kolegů, vedení školy, rodičů i okolí.
- Učitel musí být schopen zcela jiného plánování než obvykle.
- Velké nároky jsou na pedagoga kladeny z hlediska flexibility v průběhu realizace projektu.

Z pohledu procesu učení:

- Projekt nebere ohledy na princip postupnosti a systematičnosti vzdělávání.
- Vynechává fáze procesu učení, jako jsou fáze procvičování a opakování.
- Je náročný na materiální vybavení, ke kterému chybí často finance.
- Při projektu je výuka mnohem rušnější a živější.
- Projekty jsou zpravidla spojeny s organizačními změnami, jako jsou změny rozvrhu, bloková výuka...
- Na učitele i žáka je vyvinut tlak na zcela flexibilní jednání při procesu učení.

Z pohledu okolního prostředí:

- Pro okolí se projekty mohou jevit jako obtěžující.
- V případě, že okolí není o projektu dostatečně informováno, podceňuje jej a nepovažuje za plnohodnotný vyučovací proces.

Když se podíváme na výčet obtíží, které jsou s projektovým vyučováním spojeny, nemůžeme si nevšimnout, že klady této metody výrazně zápory převažují. Pokud se na negativa podíváme podrobněji, je na místě si uvědomit, že často vycházejí

z nedostatečné teoretické vybavenosti učitelů i žáků k řešení projektů a nesprávné informovanosti okolí.

Na závěr bychom si měli uvědomit, že projektová metoda sice není metodou všespásnou, ale je metodou, která by měla najít ve výuce své místo. Její přínos oceníme jen tehdy, pokud se nám podaří objevit její kouzlo, a toho lze dosáhnout díky několikanásobné vlastní zkušenosti z jejího využití.

2.4 Typologie projektů

V průběhu používání projektové výuky došlo k vytvoření celé řady druhů projektů, které můžeme roztřídit podle různých hledisek. Mezi tato hlediska patří například účel projektu, délka jeho trvání, projekty podle navrhovatele, počtu zúčastněných, velikosti, místa, zapojení předmětů atd. Před přípravou projektu bychom si měli dobře promyslet, jaký typ projektu zvolíme. Pojdme se na jednotlivá hlediska, které uvádí J. Kratochvílová, podívat trochu podrobněji.

Navrhovatel projektu:

- **spontánní žakovské**
 - projekt, který je vyvolán zájmem a potřebami žáků
 - vznikne z přirozené situace ve třídě
- **uměle připravené**
 - takovýto projekt je zcela vytvořen učitelem
- **kombinace obou předchozích typů**
 - v těchto projektech může vyjít úvodní podnět k tvorbě projektu například od učitele a dále je rozvíjen nápady žáků

Účel projektu:

Než projekt zrealizujeme, měli bychom si vždy rozmyslet, co bude jeho hlavním cílem. Zda půjde o objevování nových poznatků a získání nových dovedností, nebo budeme již získané vědomosti a dovednosti procvičovat v nejrůznějších situacích atd. V jednotlivých projektech se samozřejmě může překrývat i více typů. Jaké typy projektů to vlastně jsou:

- **problémové**
- **konstruktivní**
- **hodnotící**
- **směřující k estetické zkušenosti**
- **směřující k získání dovedností**

Informační zdroj projektu:

- **volný**
 - žáci si potřebné informace obstarávají sami
- **vázaný**
 - informace potřebné k projektu jsou žákům předem zajištěny a poté poskytnuty
- **kombinace obou typů**

Délka projektu:

- **krátkodobý**
 - hodinový – celodenní
- **střednědobý**
 - několikadenní – celotýdenní

- **dlouhodobý**
 - délka až téměř celý měsíc
- **mimořádně dlouhodobý**
 - od jednoho měsíce – celý rok

Projekty krátkodobé bude jistě volit pedagog, který s projektovou výukou začíná a získává s nimi první zkušenosti. Postupem času by nemělo být problém vytvořit takový projekt, který bude trvat třeba i několik týdnů až celý školní rok. Při využití dlouhodobých projektů je nutná spolupráce i s dalšími učiteli.

Prostředí projektu:

Projekt lze uskutečnit ve škole i mimo budovu školy, vhodný pro jeho realizaci je například pobyt ve škole v přírodě. Dále se na projektech dá pracovat i doma. Taková práce většinou navazuje na tu školní. Jelikož důležitým znakem projektů je jejich spojitost s životní realitou, dostávají se žáci při jejich plnění do situací, kdy je vhodné spolupracovat s dalšími institucemi, jako jsou různé úřady, muzea, galerie apod.

Podle prostředí projekty rozlišujeme na:

- **školní**
- **domácí**
- **kombinace obou typů**
- **mimoškolní**

Počet zúčastněných na projektu:

Na 1. stupni ZŠ se nejčastěji vyskytují projekty, kdy je zapojená do jeho plnění minimálně celá třída. Při náročnějších projektech bývá zvykem zapojení i několika tříd, ba dokonce i celé školy.

Podle počtu zapojených žáků tedy projekty dělíme takto:

- **individuální**
- **společné**
 - skupinové, třídní, ročníkové, celoškolní...

Způsob organizace projektu:

- **jednopředmětové**
- **vícepředmětové**

Když se pedagog rozhodne pro projekt, musí si také rozmyslet množství a počet předmětů, které do něj zapojí, aby splnil očekávané cíle. Může se zaměřit na učivo pouze jednoho předmětu, například matematiky, nebo integrovat učivo různých předmětů. Pokud učitel ví, jaké a kolik učiva bude projekt obsahovat, snadněji zvolí způsob organizace. Možností organizace je několik. Projekt může probíhat v určitém časovém období v hodinách konkrétního předmětu, přičemž má možnost i prolínat hodiny předmětů, které jsou si příbuzné. Při tomto způsobu nemusí pedagog měnit obvykle již zaběhlý rozvrh hodin. Žáky může pouze naučit, že například každý pátek bude v určitých předmětech vyhrazen nějaký čas projektu. Je však i možnost, zrušit na dobu projektu oddělenou výuku jednotlivých předmětů a celou ji propojit.

2.5 Plánování projektu

Předtím, než začneme s realizací projektu, nesmíme opomenout jeho pečlivou přípravu do největších detailů. Projektové vyučování se sice vyznačuje spontánními projevy žáků, uplatněním jejich názorů a potřeb, ale pečlivá příprava učitele je nezbytnou podmínkou k tomu, aby realizace projektu mohla proběhnout bez větších problémů a aby byly dosaženy předem stanovené cíle.

Podle jakých kroků při plánování projektu bychom měli postupovat:

- volba tématu
- stanovení cíle/cílů
- délka trvání
- integrované předměty
- motivace
- materiální zajištění - pomůcky
- hodnocení
- prezentace produktu
- organizace

2.5.1 Volba tématu

Volba tématu je jedním ze stěžejních bodů plánování projektu. Těžko bychom vzbudili zájem dítěte úkolem, ve kterém nevidí žádný smysl a pozitivní důvod, proč se do něho pouštět. Téma by mělo žáky zajímat, bavit a motivovat. Při výběru hraje důležitou roli několik hledisek. Podle Coufalové je lze rozdělit do tří základních otázek:

- *„Žák nebo učitel?”*
- *Život nebo fantazie?*

- *Učivo dané osnovami nebo situace ze života?*“ (Coufalová 2006, s. 21)

Nyní se pojďme podívat trochu podrobněji na jednotlivé otázky, co vlastně znamenají.

První – Žák nebo učitel? se týká toho, kdo konkrétně téma zvolí. Podle navrhovatele projekty dělíme na:

1. **uměle připravené** – iniciátorem všeho (tématu, užitých činností, pomůcek..) je samotný učitel,
2. **spontánní žákovské** – podnět pro volbu tématu přinesou samotní žáci,
3. **kombinace obou typů předchozích** – v tomto případě první impuls, jaký námět zvolit, přijde od pedagoga a žáci poté přidají ještě své nápady.

Podle mého názoru žádná z těchto variant není horší nebo lepší. Jde především o to, kdy jakou zvolíme. Jelikož si myslím, že zařazování projektů do výuky je vhodné již od 1. ročníku ZŠ, tak způsob volby tématu vychází především z toho, s jak starými dětmi budeme pracovat. V první třídě bych rozhodně upřednostnila projekty uměle připravené, neboť se žáci s touto metodou seznamují a učí se tak pracovat zcela jiným způsobem.

Se staršími žáky (od třetí třídy), bych volila postup kombinovaný. Důvodem jsou jejich větší zkušenosti a znalosti. Také již vědí, co od projektu mohou očekávat.

Při spontánně vytvořeném tématu, aby se projekt stal úspěšným, musí být ve třídě vytvořené vhodné podmínky, jako prostředí vzájemné důvěry a tolerance, ovzduší spolupráce a tvořivosti. Tyto aspekty se nevytvoří samy od sebe. Musí na nich společně celá třída pracovat a rozvíjet je. Tudíž bych tento způsob volila s dětmi staršími, nejdříve v páté třídě.

Když se vrátím k základním otázkám, které se týkají volby tématu, a zamyslíme se nad tou druhou – Život nebo fantazie?, jistě se nám vybaví jeden z hlavních

znaků projektového vyučování a to ten, že projekt by měl vycházet ze života dětí a být spojen s potřebou praxe. Coufalová (2006, s. 23) uvádí: „*Projekty by se měly blížit skutečným projektům ze světa dospělých, přibližovat práci v různých oborech.*“

Musíme si však uvědomit, že pro žáky na 1. stupni ZŠ se reálný svět zcela běžně ještě prolíná se světem fantazie. Lehce tak děti přecházejí z jednoho světa do druhého. Fantazii bychom proto v projektech měli běžně využívat. Vhodná je především ve fázi motivační. Nesmíme ale zapomínat, že i projekt, který právě ve zmíněném světě fantazie začal, by měl nakonec vyústit do reality. (Coufalová 2006)

Při hledání odpovědi na třetí otázku – „Učivo dané osnovami nebo situace ze života?“ je na místě si uvědomit, že projekt, který nemá být jen pouhým zpestřením běžné výuky, musí naplnit cíle výchovy a vzdělávání na 1. stupni ZŠ. Důležitým úkolem učitelů, který není zrovna jednoduchý, je zodpovědně promyslet návaznosti integrovaného učiva směrem do minulosti, ale i do budoucnosti. Obsahy jednotlivých předmětů musí být dostatečně promyšleny. Někdy hrozí, že množství učiva, které by se mělo v jednotlivých ročnících probrat, vede pedagoga k zařazování nevhodných činností do projektu. Zde se potvrzuje, jak je zvolení vhodného tématu celého projektu nesmírně důležité. Skutečnost, že učivo 1. stupně ZŠ je hodně spojeno s životní realitou, pomáhá tvořivému učiteli při volbě tématu, který potom vede ke splnění učiva, jenž je určeno pro daný ročník.

2.5.2 Cíl/cíle projektu

Při plánování projektů bývá častou chybou nepřesné formulování jejich cílů. Aby se projekt nestal bezpředmětným tématem, ve kterém žáci vykonávají různé činnosti bez vědomí jejich smyslu, je velice důležité řádné stanovení cílů, kterých tímto počínáním chceme dosáhnout.

Cíle projektu mohou být:

- získání nových poznatků,
- získání nových dovedností,
- umět řešit problémy,
- opakování učiva,
- aplikování naučeného či nového učiva v praxi.

2.5.3 Délka trvání projektu

Projekty mohou být:

- jednodenní
- týdenní
- měsíční
- celoroční

Coufalová uvádí: „*Jednodenní projekty jsou zpravidla dílem učitele. Delší projekt dává více možností reagovat na náměty žáků, promyslet i další postup. Umožňuje žákům pracovat na tématu i mimo prostředí školy. Žáci mají dostatek času na promyšlení strategií řešení problému i na kvalitní práci. Pokud dojde k situaci, s kterou si žáci nevědí rady a na kterou zatím ani s částečnou pomocí učitele vlastními silami nestačí, je možné vložit mezi části projektu i tradiční metody (například výklad).*“ (Coufalová 2006, s. 25)

Když se nad tímto názorem zamýšlím, musím mu dát za pravdu. Avšak jednodenní projekty bych nezavrhovala. V případě, že učitel využívá k aktivizaci žáků, jejich samostatnosti a tvořivosti i jiné metody, může být jednodenní projekt zcela vhodnou formou. Dále zastávám názor, že při začátcích práce s dětmi na projektech vůbec nevadí, že hlavním iniciátorem tvorby takového projektu je především učitel.

2.5.4 Předměty integrované do projektu

Jednou z nesporných výhod projektového vyučování je prolínání mezipředmětových vztahů. Žáci tak vidí v tom, čemu se učí, propojenost a návaznost. Dostávají se jim do povědomí důvody, proč se co učí a kde všude to případně mohou využít. Vztah projektu k učivu a vyučovacím předmětům může být následující:

- **jednopředmětový projekt**
 - takovýto projekt je zaměřen na učivo v rámci jednoho předmětu
- **dvoupředmětový projekt**
 - zde zapojené učivo pochází z předmětů, které jsou si nějakým způsobem blízké
- **vícepředmětový projekt**
 - jedno téma spojuje komplex celé řady různých předmětů

Na 1. stupni ZŠ bych volila třetí zmíněný způsob, a to vícepředmětový projekt. Žáci tak nenásilně uvidí, jak se náplň učiva jednotlivých předmětů za účelem dosažení konkrétního „produktu“ doplňuje a znalosti z různých oborů se jim za tímto účelem velmi hodí.

2.5.5 Motivace

Vnitřní motivace žáků je jedna z nejdůležitějších podmínek úspěšného projektu. Existuje nespočet způsobů, jak žáky motivovat (vyprávění příběhu, podniknutí výletu, práce s fotografiemi...). Vždy by měla být však zvolena podle toho, komu je určena. Jedině tak může správně splnit svou důležitou roli. Hodně tedy záleží

na pedagogovi, jak své žáky zná a ví, co by je s jistotou zaujalo a nabudilo k potřebné práci.

2.5.6 Materiální zajištění projektu

Pro hladký průběh celého projektu musíme dopředu promyslet, jaké pomůcky budou potřeba a zajistit je. Žáci při práci volně pracují s informačními zdroji, a tudíž je naším úkolem zajistit jim k nim jednoduchý přístup. Výhodou může být knihovnička, která bude zřízena přímo ve třídě. V ní by neměly chybět knihy jako encyklopedie, publikace s tematikou rostlin, zvířat apod. Pro konkrétní projekt můžeme dále zajistit literaturu, které bude s tématem přímo souviset. U starších dětí lze zajistit i přístup k internetu. Nesmíme ani opomenout materiál kancelářského typu. Ten by měl být připravený rovněž přímo ve třídě. Jedná se o pomůcky jako barevný papír, archy bílého papíru, čtvrtky, fixy, lepidlo aj. U zajištění materiálu je více než vhodné dopředu promyslet, zda některé pomůcky nemohou získat či vyrobit samotní žáci. Nejenže učiteli ubude trocha práce, ale děti budou zapojeny už do samotné přípravy projektu.

2.5.7 Hodnocení projektu

Pokud je to možné, tak žáky do hodnocení zapojujeme co možná nejvíce. Je důležité, aby děti uměly posoudit výsledný produkt, naplnění cílů i vlastní průběh projektu. Jelikož žáci zatím nejsou zvyklí svoji práci hodnotit, učitel jim pomáhá otázkami typu:

- Co se žákům líbilo/nelíbilo?
- Co je bavilo/nebavilo?
- Zda práce na projektu splnila jejich očekávání?
- Zda jsou spokojeni s výsledným produktem? ...

K hodnocení lze využít také různé formy „her“. Například kytička pocitů. Tuto hru jsem využila i ve svém projektu, takže se s ní v praktické části budete moci blíže seznámit.

Učitel hodnotí své žáky během celého procesu, hodnocení se týká dílčích výstupů a nakonec celého projektu. Důležitou fází je i hodnocení učitele celého projektu. Zde si položí otázky jako:

- Bylo téma projektu vhodné?
- Přinesla žákům něco nového práce na projektu?
- Byly splněny očekávané cíle? ...

Při hodnocení projektu je využíváno ústní a slovní hodnocení, reflexe a sebereflexe.

2.5.8 Prezentace produktu

Samotnou prezentaci výsledného produktu lze uskutečnit nejen před účastníky projektu, ale i před širším publikem např. před jinou třídou, celou školou, rodiči apod.

Jednotlivé skupiny nebo jedinci shrnou informace, které získali. Osvětlí, jak spolupracovali, co jim činilo obtíže, co proběhlo hladce. Může se jednat o krátkou ústní prezentaci s ukázkou výstupu, powerpointovou prezentaci, vyrobený časopis, kalendář, plakát atd.

2.5.9 Organizace projektu

Při promýšlení organizace celého projektu si uvědomíme, jak velmi s ním souvisí předchozí kroky.

Aby projekt probíhal tak, jak má, musí být dobře zorganizován. Dopředu je stanoveno, jak bude projekt zahájen, kde se bude odehrávat, co všechno k němu bude potřeb.

Vycházíme zhruba z následujících kroků:

1. zahájení projektu – motivace a seznámení s tím, co je naším úkolem,
2. vyvození naší práce, jak stanoveného cíle dosáhneme,
3. jakým způsobem budeme pracovat: individuálně nebo společně (např. ve dvojici, ve skupině, kooperace celé třídy, školy),
4. v jakém prostředí se během projektu budeme pohybovat: školní prostředí, domácí, mimoškolní (např. v přírodě, v knihovně...),
5. řešení „problémů“,
6. prezentace výsledků,
7. hodnocení – reflexe.

2.6 Závěrečné shrnutí

„Žádná společnost by neměla dopustit devalvaci školního vzdělávání na pouhé vědomostní výkony a jejich měření. Cílem výchovy a vzdělávání by měl být člověk myslící, tvořící, uplatňující vzdělání v životě, člověk zdravý, s radostí ze života, harmonicky rozvinutý a sociálně přizpůsobený.“ (Kašová 1995, s. 80)

Díky využití projektů ve výuce můžeme předejít stereotypu a rutině. Školní život se dá tímto způsobem obohatit, každý rok může být jiný a neopakovatelný. Avšak je nutné si uvědomit, že projekty vyžadují angažovanost učitele, kladou na něho mnohem větší nároky v čase na přípravu, vyžadují větší organizační schopnosti, globální znalosti a ochotu respektovat osobnost dítěte. Problémem v uplatnění projektové výuky bývá někdy chybějící odvaha k překonávání užitých stereotypů a představ, odvaha lišit se, čelit překážkám, které mohou nastat.

Aby se takovému způsobu výuky dařilo, musí se ve školách pěstovat principy individualizované a skupinové práce. Pro zajištění efektivity této metody je třeba:

- změnit vztah učitele a žáka ve vztah partnerský,
 - učit žáky dovednosti jako samostatnost, umět organizovat, umět hledat a pracovat s informacemi, naučit se plánovat, apod.,
 - učit děti v souvislostech, neboť to je pro reálný život potřeba,
 - zajistit dostatek informačních zdrojů (internet, knihy, časopisy..), zajistit potřebné materiály,
 - zpřístupnit i zdroje pocházející přímo od odborníků, rodičů, aj.,
 - zajistit stoupající náročnost následujících projektů,
 - zvolené vyučovací postupy dobře zvážit, aby díky námi zvoleným strategiím a metodám jsme úspěšně dosáhli požadovaných cílů.
- (Dvořáková, Kašová, Tomková 2009)

3 Současnost projektového vyučování na 1. stupni ZŠ

Nejprve si uvědomme, proč a k čemu je dobré zařazovat projektové vyučování do výuky již na 1. stupni ZŠ. Pravdou je, že současná škola, ačkoliv se snaží o nejrůznější inovace ve výuce, se neustále setkává s kritikou nejen z řad veřejnosti, ale také z řad vlastních. Co je příčinnou těchto kritik? Ve většině škol ještě stále přetrvává duch tradiční školy, kde hraje dominantní roli učitel. Pokud chceme dosáhnout změny, musíme s projekty začít již u těch nejmenších - tedy u výuky žáků na 1. stupni ZŠ.

Jak vypadá vzdělávání s dominantním postavením učitele:

- učivo je bráno jako soubor kompetencí, které si žák musí osvojit, musí se s ním sám vypořádat a brát ho jako něco, co se mu v životě může hodit,
- kurikulum vychází z představy o průměrném žákovi, případné „vybočení“ je vnímáno jako problém, se kterým se nepočítá, a tudíž je nutné ho potlačit,
- obsah učiva je předem stanoven, rozřazen do úrovní a předkládán v oddělených předmětech, žák si má především osvojit základní vědomosti,
- ve třídě je učitel hlavní autoritou, veškeré rozhodování je na něm, pro žáky je „poslem“ informací,
- role dítěte je zcela pasivní,
- v hodinách se vychází především z práce s učebnicí, cvičebnicí a sešity,
- žáci pracují sami za sebe individuálně,
- spolupráce s rodiči je minimální,
- k hodnocení slouží situace k tomu určené, výsledky dětí jsou porovnávány a z nich se potom vychází,

- na hodnocení se s učitelem nikdo nepodílí, je to zcela v jeho kompetenci.
(Kargerová, Krejčová 2003)

Pro srovnání se podívejme na **vyučování, kde hraje hlavní roli žák:**

- žák bere školu jako součást svého života a přijímá fakt, že ho učení již navždy bude provázet,
- studium je pro žáky smysluplnou činností a právě díky tomu jsou schopni překonávat náročné překážky,
- kurikulum vychází z individuálních schopností dětí, podporuje pozitivní vztah k učení, zohledňuje potřeby a požadavky společnosti, v níž žijeme,
- obsah vzdělávání je vybírán odborníky, pedagogy, rodiči a dětmi, vychází ze zájmů a potřeb dětí,
- obsah vzdělávání je vypracováván tak, aby podporoval porozumění v souvislostech a za tímto účelem je rozřazován do smysluplných celků, nejdůležitějším úkolem pro děti je porozumět pojmům a principům,
- role učitele je být dětem průvodcem a partnerem, který je podporuje, na pravidlech se spolu domlouvají a každý nese odpovědnost za své vlastní chování,
- dítě se na svém vzdělávání aktivně podílí,
- rozšíření znalostí je závislé na individuálních potřebách a schopnostech dětí,
- děti mohou pracovat individuálně, ve dvojicích, ve skupinách, pomáhají si a spolupracují spolu,
- ve výuce se pracuje s mnoha zdroji,
- učitel vytváří prostředí, kde děti nejsou závislé pouze na něm,
- škola, učitel a rodiče spolu neustále spolupracují,
- hodnocení zachycuje individuální pokroky každého z dětí v průběhu učení a v různých situacích, podílí se na něm jednak učitel, ale i sám žák a rodiče. (Kargerová, Krejčová 2003)

Když se podíváme a porovnáme tyto dva přístupy, je nám jasné, že situace není takto „černobílá“. Jde o dva krajní pohledy, které nám však mohou pomoci k zamyšlení nad vlastní prací. Podle mého názoru by bylo ideální mezi nimi najít vhodný kompromis. Jelikož tato myšlenka již napadla mnohé, začaly se hledat cesty, jak toho dosáhnout, které metody a postupy ve výuce používat. A právě jednou z metod, jak se tomuto kompromisu přiblížit, je bezesporu i projektové vyučování. Po dlouhé odmlce si opět nacházejí projekty místo v dnešní škole. Mluvíme o posledních 10 – 15 letech, kdy se začala řešit otázka nové podoby školy. Žijeme v době, která zaznamenává nebyvalý nárůst množství informací, v době s novými problémy, které přináší globalizace světa. Díky této metodě se učitelé snaží vrátit do škol smysluplnost učení, zkušenost, řešení problémů, samostatnost žáků a jejich spoluzodpovědnost za řešení problémů a úkolů. Současní učitelé tak navazují na tradici pragmatické pedagogiky předválečného období. Bylo by však mylné se domnívat, že jde zcela o stejnou metodu, která tu v minulosti již byla. Nesmíme zapomínat na to, že se dnes uplatňuje v rozdílných podmínkách. (Kratochvílová 2006)

Projektová výuka se jeví jako vhodná cesta přeměny tradiční školy ve školu více tvořivou. Tato cesta vede mimo jiné i k sepětí školy se životem. Pokud se na věc podíváme i z psychologického hlediska, dnešní doba přináší změny i v osobnostním vývoji dítěte. Přibývají děti hyperaktivní, neurotické, s nejrůznějšími dysfunkcemi. Tradiční forma výuky už není zcela aktuální. Potřebné jsou metody, které umožní dětem právě jejich osobní růst, budou podporovat vytvoření kladného sociálního klimatu ve třídě i ve škole.

Projektová metoda může řešit problémy současnosti, měnit a zkvalitňovat vyučování, rozvíjet školu. Není však všespásnou metodou, ale ve výuce by měla mít své místo. Její klady a přínos je potřeba objevit. A to se nám může podařit jen vlastní zkušeností.

Podmínky využívání projektů v současné škole

V základních školských dokumentech pro školy České republiky se již počítá s uplatňováním projektové metody, a tudíž jim je zde ponecháván dostatečný prostor. I rámcové vzdělávací programy jsou koncipovány tak, aby v nich učitelé měli podporu. (Coufalová 2006)

Proč tedy ještě není tato metoda mezi učiteli tolik oblíbena?

Jako každá metoda má i projektové vyučování svá úskalí, ale vhodnou organizací bychom některým z nich mohli předcházet, jiná k projektové metodě patří, stejně jako její klady. Mnohdy se bohužel stává, že pro řadu učitelů jsou právě tyto těžkosti bariérou k jejich využívání. Pojďme si některé body připomenout. Podrobněji viz předchozí kapitola.

Omezení projektového vyučování

- prvním předpokladem úspěšné realizace projektové výuky je jeho náročná dokonalá příprava ze strany učitele, kdy se musí měnit navyklé postoje žáků i učitelů spjaté s běžnými formami frontální výuky
- další věcí, která může dělat problémy, je narušení obvyklého režimu života školy, naráží se zde na množství látky, časové možnosti, organizační změny v rozvrhu, spolupráci s rodiči a jejich pochopení pro změny v běžné práci školy
- může se objevit i problém, který se týká nebezpečí přílišné specializace, kdy si žáci vybírají pouze ty činnosti, které zvládají a baví je, úkolem učitele je včas zasáhnout, usměrnit je a zkoordinovat jejich činnost

- důležité jsou též organizační schopnosti učitele, hrozí totiž přílišná volnost žáků, která by mohla celému projektu uškodit, např. zmateností, dezorientovaností, nejistotou, mezerami ve znalostech, nedostatkem času, a tudíž jen částečnému procvičení základních poznatků
- záporům při tvorbě projektu by se mohla stát i neznalost vlastních žáků (Kratochvílová 2006)

Jaká je realita?

Učitelé a žáci stále ještě nejsou na projektovou metodu dostatečně připraveni. Dnes už sice na 1. stupni ZŠ existují předměty, které integrují poznatky a pojmy z různých oblastí (prvouku, přírodovědu, vlastivědu), avšak k dalším integracím ještě stále chybí vhodné učebnice a metodické materiály. Učitel je tedy odkázán často jen sám na sebe, na to co si sám vyhledá a jak se „popere“ s četnou literaturou, která se mu nabízí. Nemůžeme se tedy divit, že častým argumentem proti projektovému vyučování je obrovská časová náročnost. Dalším faktem, který není zanedbatelný je, že většině učitelům chybí vlastní prožitek. Projektové vyučování nezažili ani jako žáci či středoškolští studenti a bohužel se s ním často nesetkali ani při studiu na pedagogické fakultě.

Učitelé zastávají názor, že projekty je lepší uskutečňovat pouze se staršími žáky. Vhodné období, od kterého jsou ochotni ho zařazovat, je třetí ročník ZŠ. Jak je tedy možné, že ze selhání projektu většinou obviňují nepřípravenost žáků? Položme si tedy otázku. Není na místě zamyslet se nad tím, že by s touto metodou do přímého kontaktu měli přijít žáci i v 1. ročnících ZŠ?

Když se řekne selhání projektu, můžeme si představit nesplněné očekávání učitele. Nestojí však zatím přetrvávající názor na pohled dnešní školy? Aby se nové učivo řádně procvičilo, je třeba zadávat co nejvíce úloh a úkolů? Pravdou je, že při pohledu na projekt se může zdát, že se žáci nemohou během dne naučit tolik informací a procvičit je v množství tradičních cvičeníh jako

při běžném vyučování, avšak povšimněme si, kolika různými aktivitami žáci projdou, co všechno musí řešit a kolikrát spolupracují s ostatními. Kvalitní projekt přináší užitek celé skupině i jednotlivci jak v kognitivní oblasti, tak v sociálních schopnostech a dovednostech.

Vnější efekt projektu, který jistě ocení ředitel školy či školní inspekce, je rovinou, která přináší hodnocení projektu ve zcela jiné sféře. U učitele je vyvolán pocit, že splnil svůj úkol a nemá snahu v nejbližší době něco podobného opakovat. Avšak veškerá činnost se minula účinkem, tudíž není předpokladem, že by se výsledky a zkušenosti staly motorem učitelů pro jejich další práci na projektech.

Projekty se často jeví jako přespříliš složitá metoda, která stojí mnohonásobně větší úsilí než je jejich výsledný efekt a přínos.

V dnešní době se projektovou metodou zabývají J. Kašová, J. Kratochvílová, M. Vybíral, J. Valenta, J. Coufalová a další.

Odpůrci projektového vyučování z řad učitelů se shodují v názorech, že realizace projektů naráží na řadu obtíží s organizací, vybaveností škol či financováním. Poukazují na náročnost přípravy projektů, malý časový prostor ve výuce, nízkou ochotu a nezájem kolegů učitelů. Potýkají se i s problémy, jako je nedostatek vybavenosti kabinetů a laboratoří.

Když se nad současnou situací zamyslíme, vždy se musí nějak začít, a to nejlépe od začátku. Pomoci nám může stanovení priorit. Proto si myslím, že první z problémů, které by měly být řešeny, jsou nízká znalost problematiky při přípravě a organizaci projektů a nedostatek materiálů. Pro učitele je totiž bezesporu velmi důležitá možnost opřít se při tvoření projektů, jednak o odbornou literaturu a jednak o dostatek vybavení, které je pro realizaci projektů potřebné.

II. Výzkumná část

4 Využívání projektového vyučování na 1. stupni ZŠ

4.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu této diplomové práce je zjistit, do jaké míry je v současné době využíváno projektové vyučování na 1. stupni ZŠ.

Rovněž budeme zjišťovat postoje a názory učitelé 1. stupně základních škol na projektové vyučování. Především se zaměříme na to, jak často je tato forma výuky zařazována, s jakými problémy se vyučující potýkají, či zda je tato metoda oblíbená.

Závěry tohoto výzkumu budou využity při tvorbě vlastního projektu, který bude zrealizován na 1. stupni ZŠ.

4.2 Stanovení předpokladů

Na základě studia a analýzy odborné literatury bylo stanoveno několik výzkumných předpokladů. První dva předpoklady vycházejí ze snahy zjistit, zda délka pedagogické praxe zkoumaného vzorku učitelů a vlastní zkušenost z vysokoškolských studií s touto metodou mají vliv na její častější používání.

Dále nás zajímá, zda se potvrdí názory z teoretické části, že projekty jsou určeny především pro žáky od 3. ročníku ZŠ.

V dnešní době se snažíme ve školách co nejvíce propojovat mezipředmětové vztahy a vycházet ze smysluplného počínání, aby žáci věděli, proč se co učí.

U čtvrtého předpokladu chceme zjistit, zda je tato metoda za tímto účelem vhodná.

Pro učitele je velmi důležité, aby při tvorbě projektu měli možnosti čerpat z odborných zdrojů. Aby znali přesné vymezení projektového vyučování, věděli, co obnáší, co do něho patří. Proto se zajímáme, odkud vyučující informace získávají, zda jsou dostatečně školeni.

Předpoklad 1:

Učitelé zkoumaného vzorku s pedagogickou praxí kratší než 15 let uvádějí, že častěji používají projektovou metodu ve vyučování než učitelé s delší pedagogickou praxí. (15 a více let).

Předpoklad 2:

Učitelé zkoumaného vzorku, kteří získali vlastní zkušenost s řešením projektů během své pregraduální přípravy na univerzitě uvádějí, že využívají projektovou metodu častěji než učitelé, kteří tuto zkušenost nezískali.

Předpoklad 3:

Zkoumaní učitelé se domnívají, že projektová metoda je vhodnější pro výuku žáků v 3. – 5. ročníku než pro žáky 1. – 2. ročníku ZŠ.

Předpoklad 4:

Více než 40% zkoumaných učitelů se domnívá, že projektová metoda více zohledňuje mezipředmětové vztahy učiva než jiné metody výuky.

Předpoklad 5:

Více než 40% zkoumaných učitelů uvádí, že jsou o projektové metodě více informováni od svých kolegů než z odborných didaktických seminářů (školení).

4.3 Výzkumná metoda

Pro tento výzkum byla zvolena metoda kvantitativní, konkrétně dotazníkové šetření. Díky ní jsme mohli poměrně v krátké době oslovit větší množství učitelů 1. stupně ZŠ.

Jelikož hlavním cílem této diplomové práce je vytvořit a v praxi ověřit vlastní projekt, který bude vycházet z poznatků prostudované literatury a tohoto šetření, jenž se týká současného využívání projektové metody na 1. stupni ZŠ, považujeme použití dotazníku k tomuto výzkumu za vhodné. Jde nám totiž především o zjištění stanovisek, názorů a postojů, které mají k této problematice dotazovaní učitelé. Kvantitativní přístup byl vybrán pro svou přehlednost, stručnost a syntetičnost výsledků.

4.3.1 Dotazník

„Dotazník je metodický nástroj výzkumu, resp. průzkumu, vývoje nebo evaluace na hromadné a poměrně rychlé zjišťování informací o osobních znalostech, postojích k aktuální nebo potencionální skutečnosti a hodnotových preferencí metodou písemného dotazování.“ (Švec 2005, s. 20)

V pedagogickém výzkumu je tato metoda pro získávání dat velmi frekventovaná.

Nespornou předností dotazníku je snadné zpracování získaných dat. Ve stejném čase a stejnou formou můžeme takto oslovit i velký počet

respondentů. Tento fakt hraje při zpracování důležitou roli. Tímto způsobem jsme schopni získat informace, jako stanoviska, názory a postoje dotazovaných osob.

Negativní stránkou dotazníku je vymezení otázek a variant odpovědí, které striktně omezují prostor pro odpovědi respondenta. Může se stát, že je nucen zvolit variantu, která nebude totožná s jeho přesným názorem. Hrozí zde také riziko, že respondent postřehne záměry tazatele a přizpůsobí se. Odpovědi jsou potom přizpůsobeny tomu, co je očekáváno.

Pokud předem připravený dotazník bude složen z pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny, je možno negativní stránky částečně paralyzovat.

(Pelikán 1998)

Nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku

- Položky/otázky musí být srozumitelné, jasné a stručné. Vždy se musí zohledňovat, komu je dotazník určen (věk, vzdělání, motivace).
- Otázky musí být vždy formulovány jednoznačně, nemohou být chápány více způsoby.
- Zjišťovat by se měly pouze údaje nezbytně nutné, které nelze získat jiným způsobem.
- Otázky by svou formulací v žádném případě neměly napovídat, jak mají být zodpovězeny.
- Důležitá je také ochota respondentů ke spolupráci. K tomu nám může pomoci úvod dotazníku, kde objasníme smysl a potřebnost prováděného výzkumu.
- Ke správnému dotazníku musí být vždy uvedeny přesné pokyny k vyplňování.
- Při konstrukci dotazníku se zajímáme o to, jak snadno nám získané údaje půjdou třídit a zpracovávat.

- V neposlední řadě se musíme zabývat i tím, jakým způsobem otázky seřadíme. Z psychologického hlediska je nevýhodnější řadit nejdůležitější otázky do střední části dotazníku. Na začátek se dávají především konkrétní otázky. (Chráska 2007)

Druhy dotazníků

Strukturovaný - dotazník s uzavřenými otázkami

Nestrukturovaný - dotazník s otevřenými otázkami

Kombinovaný - prolínání obou typů otázek

Sociometrický - tzv. technika kritických událostí

Typy otázek

Uzavřené - nabídnuty všechny varianty odpovědí, z nichž je třeba vybrat

Polouzavřené - nabídnuty varianty odpovědí, z nichž si respondent může vybrat
nebo zvolit tvorbu vlastní odpovědi (př. položka jiné)

Otevřené - bez nabídky odpovědí, ponechána volnost pro samostatné vyjádření

Škálové - respondent zvolí možnost v rozmezí nabídnuté škály

(Pelikán 1998)

Způsoby zadávání

Osobně - při menším počtu respondentů

Poštou - oslovení většího počtu respondentů, hrozba v podobě malé návratnosti

Nástrojem našeho výzkumu se stal dotazník kombinovaný, který byl složen z polouzavřených otázek. Je rozdělen do dvou částí. V první části se zjišťovaly základní údaje o respondentovi a ve druhé jsou otázky, které se týkají hlavního šetření. Dotazník obsahuje celkem 21 otázek.

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkum byl prováděn na čtyřech základních školách. Jednalo se o školy v Novém Městě nad Metují : ZŠ Malecí, ZŠ Krčín, ZŠ Komenského a v Dobrušce: ZŠ Fr. Kupky. Osloveno bylo celkem 32 učitelů 1. stupně ZŠ. Dotazník bylo ochotno vyplnit 25 z nich. Z toho vyplývá, že návratnost dotazníků byla 78%. Jelikož se jednalo o menší počet respondentů, byl zvolen osobní způsob zadání.

4.5 Realizace výzkumu

Nejprve jsem oslovila ředitele základních škol a poprosila je o souhlas k provedení dotazníkového šetření v rámci diplomové práce u nich na školách a to na prvních stupních. Potom jsem osobně seznámila s dotazníky konkrétní učitele. Bylo jim vysvětleno, za jakým účelem a proč je výzkum dělán. Zdůraznila jsem, že se jedná o anonymní šetření, a tak se nemusí bát, že by získané údaje mohly být použity proti nim. Čas na vyplnění dotazníku byl zhruba týden.

4.6 Hodnocení výzkumu

4.6.1 Hodnocení dotazníku

První část dotazníku

Složení respondentů podle pohlaví bylo 100% žen, proto graf nebyl pro představu nutný.

Všechny učitelky, které dotazník vyplňovaly, byly absolventky VŠ. Tři z dotazovaných uvedly i jiné dosažené vzdělání. Jedna měla navíc kurzy počítače, dyslektické asistentky a nadané dítě, druhá vystudovala speciální pedagogiku v Praze a třetí VOŠ.

Dotazník bylo ochotno vyplnit 25 učitelek prvního stupně ZŠ v následujícím věkovém složení znázorněném v grafu.

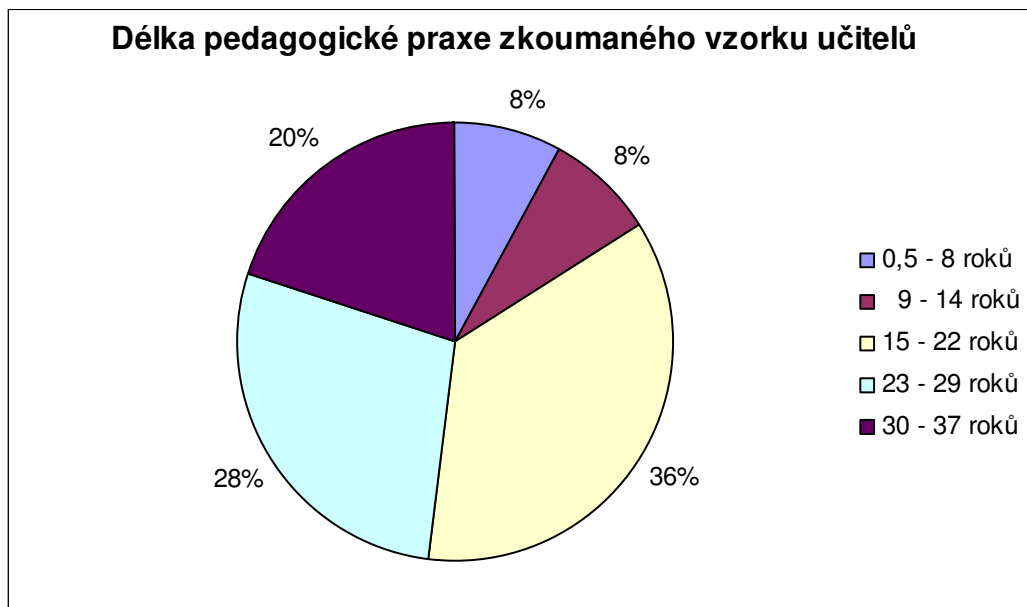

Graf 1: Věkové složení respondentů. (zdroj: autorka)

Z tohoto grafu je patrné, že více jak polovině respondentů je přes 40 let, přesněji je tomu tak u 68%. Věková kategorie 31 – 40 let je zastoupena 28% a respondentů, kteří byli mladší 30 let bylo pouze 4%.

Je zřejmé, že takovéto věkové složení bude mít jistě vliv na délku pedagogické praxe respondentů, jenž je znázorněna v následujícím grafu.

Jaké bylo složení zkoumaného vzorku učitelů podle délky jejich pedagogické praxe je patrné z grafu 2.

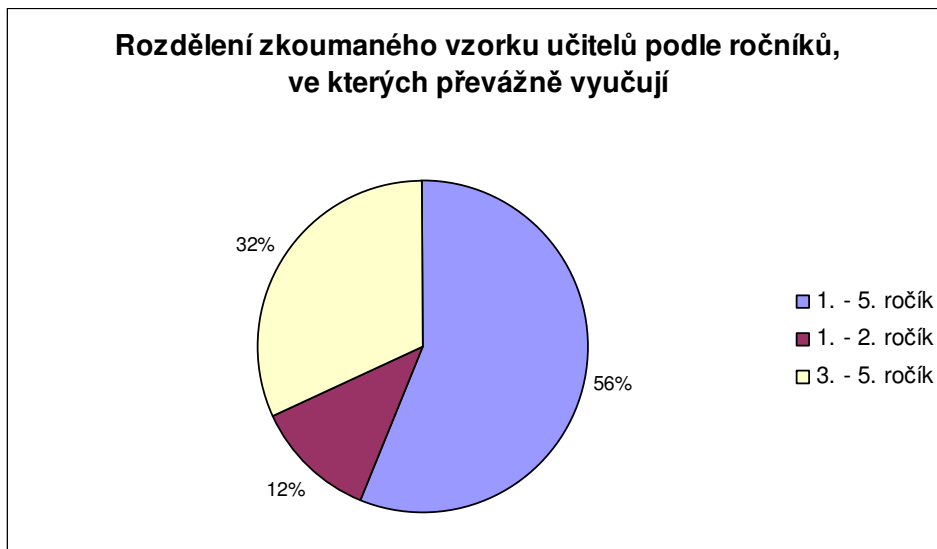

Graf 2: Délka pedagogické praxe respondentů (zdroj: autorka)

V tomto grafu je důležité zjištění, že pouze 16% učitelů zkoumaného vzorku má svou pedagogickou praxi kratší než 15 let a zbývajících 84% respondentů uvedlo, že jejich pedagogická praxe je delší (15 a více let).

Tento graf později poslouží při posouzení, zda je 1. předpoklad správný či nikoli, jelikož bude porovnáno, která z těchto dvou skupin častěji používá projektovou metodu ve vyučování.

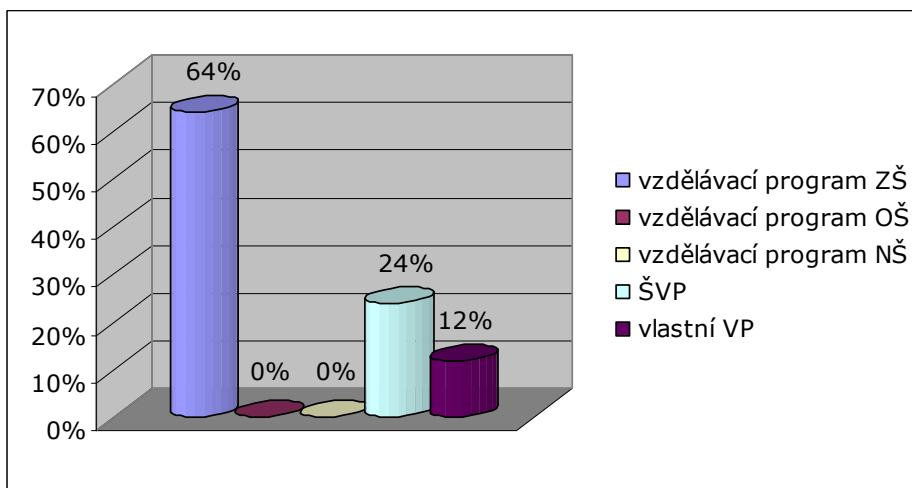
Zde můžete vidět, ve kterých ročnících respondenti převážně na prvním stupni ZŠ vyučují.

Graf 3: Rozdělení respondentů podle ročníků, ve kterých převážně vyučují. (zdroj: autorka)

Podíváme-li se na graf číslo 3, zjistíme, že převážná většina respondentů přesně 56% vyučuje ve všech ročnících na 1. stupni ZŠ. 68% dotázaných vyučuje v 1.-2. ročníku a 32% ve 3.-5. ročníku.

Poslední otázkou v této části dotazníku bylo zjišťováno, podle jakého vzdělávacího programu školy, na kterých byl průzkum prováděn, vyučují.

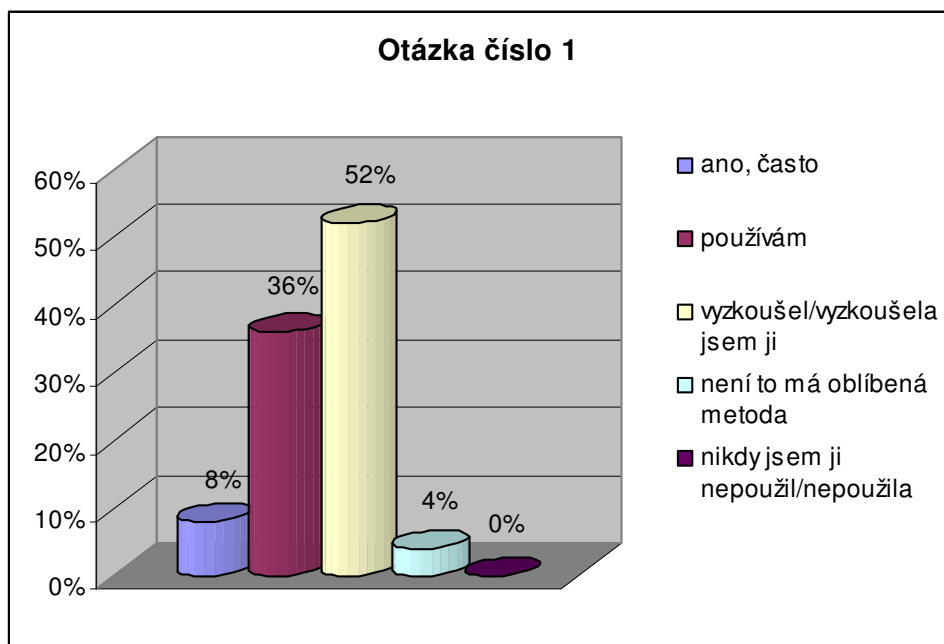

Graf 4: Vzdělávací programy, podle kterých se na školách z průzkumu vyučuje. (zdroj: autorka)

V základních školách, ve kterých byl výzkum prováděn, se převážně vyučuje podle vzdělávacího programu ZŠ a to v 64%, ve 24% těchto škol se vyučuje podle ŠVP a ve 12% podle vlastního VP.

Druhá část dotazníku

1. Používáte projektovou metodu ve výuce?

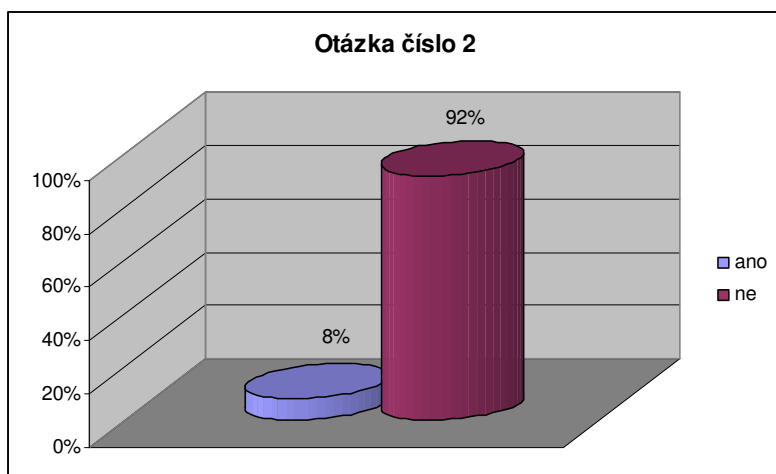

Graf 5: Využívání projektové metody ve výuce. (zdroj: autorka)

Z tohoto grafu je patrné, že ani jednou nenastal případ, že by některý z učitelů zkoumaného vzorku projektovou metodu vůbec nepoužil. U 4% tato metoda není oblíbená. Více jak 50% dotazovaných ji vyzkoušelo, 36% ji používá a 8% uvedlo, že ji používá ve své výuce často.

Z toho vyplývá, že projektová metoda je na školách, kde byl průzkum prováděn používána. S jakou frekvencí můžeme vidět v grafu číslo 11.

2. Máte vlastní zkušenost ze svých školních let s projektovým vyučováním?

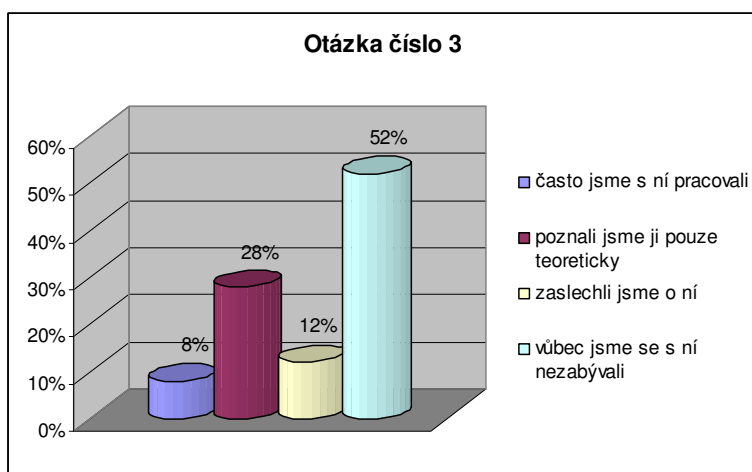

Graf 6: Vlastní zkušenost ze školních let s projektovým vyučováním. (zdroj: autorka)

Ze všech dotazovaných učitelů pouze 8% mělo zkušenost s projektovým vyučováním ze svých školních let.

Pravděpodobnou příčinou by mohlo být, že učitelé zkoumaného vzorku jsou převážně starší 40-ti let. V době, kdy oni byli žáky základních škol, se projektová metoda používala minimálně.

3. Měl/měla jste příležitost se s touto metodou blíže seznámit během studia na pedagogické fakultě?

Graf 7: Vlastní zkušenost s projektovou metodou ze studií na pedagogické fakultě. (zdroj: autorka)

Z tohoto grafu lze vyčíst, že 52% zkoumaných učitelů se při svém studiu na pedagogické fakultě vůbec nesetkalo s projektovou metodou. 12% o ní slyšelo a 28% ji poznalo pouze teoreticky. Je až překvapivé, že pouze 8% dotázaných učitelů s touto metodou pracovalo.

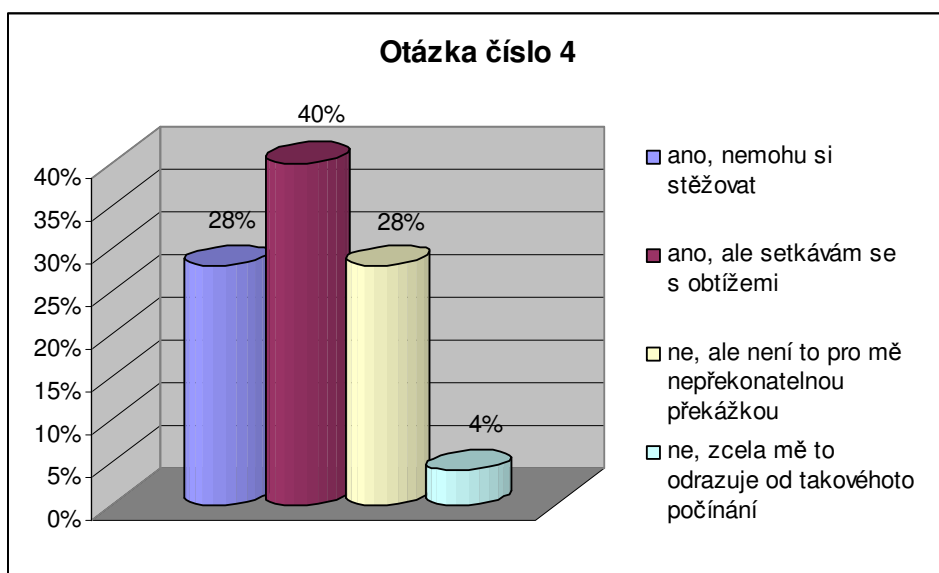
I přesto, že zkušenosti zkoumaných učitelů z jejich studia nejsou moc velké, při pohledu na graf číslo 1 je patrné, že většina tuto metodu ve své praxi používá nebo ji nějakým způsobem vyzkoušela.

Respondenti, kteří tuto zkušenost měli, dále odpovídali na otázku: Považujete tuto zkušenost za přínos pro svou pedagogickou praxi?

Ze vzorku zkoumaných učitelů pouze 8% uvedlo, že během své pregraduální přípravy na univerzitě pracovalo s projektovou metodou.

Těchto 8% dále napsalo, že tuto zkušenost považují za přínos pro svou pedagogickou praxi, díky novým námětům, které získali ke své práci.

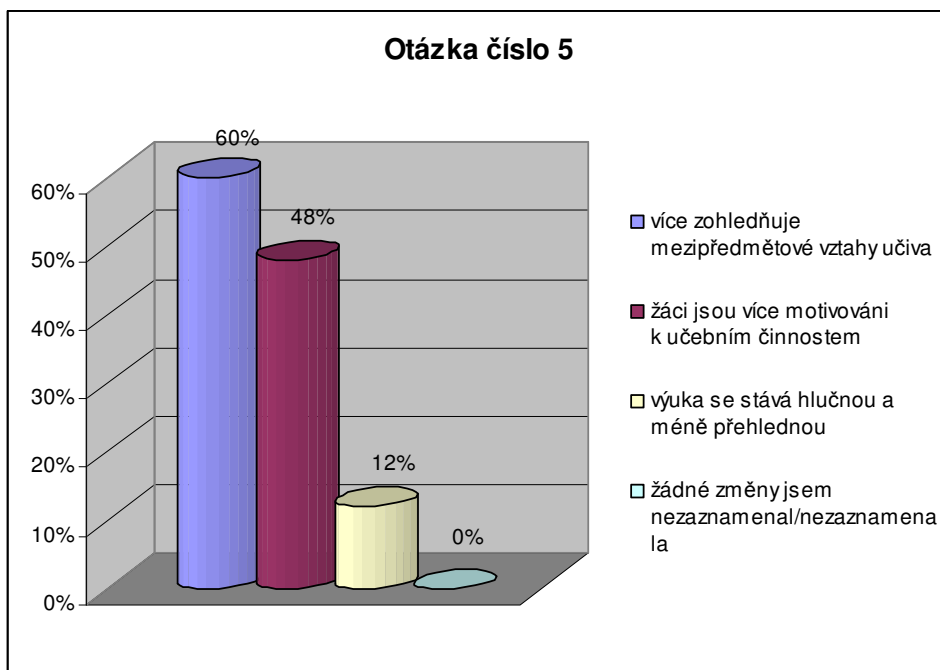
4. Jste spokojen/spokojena s podporou (školy, kolegů či rodičů), která Vám je při využití této metody poskytnuta?

Graf 8: Spokojenost s podporou při využití projektového vyučování. (zdroj: autorka)

Jak vidíme na grafu číslo 8, 72% zkoumaných učitelů se setkává s většími či menšími problémy při využití projektové metody, které se týkají podpory ze strany školy, kolegů, rodičů. 4% z toho nejsou s jejich podporou spokojeni vůbec, a proto tuto metodu neradi používají. 28% také není spokojeno, ale jsou schopni tuto překážku překonat. Dobrou zprávou je, že 40% se setkává pouze s malými obtížemi a 28% dotázaných učitelů uvedlo spokojenost s veškerou spoluprací.

5. Vyberte nejvhodnější možnost: Projektová metoda...

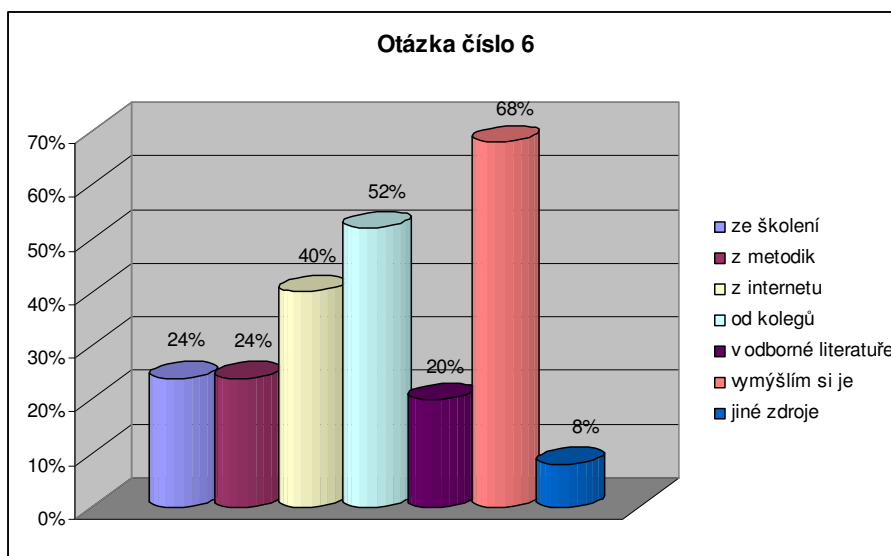

Graf 9: Jaká je projektová metoda. (zdroj: autorka)

Výsledky, které jsou patrné z grafu číslo 5 nám pomohou při potvrzení 4. předpokladu. Je pravdou, že více jak 40% zkoumaných učitelů se domnívá, že projektová metoda zohledňuje mezipředmětové vztahy.

Také bych zde ráda vyzdvihla, že 48% dotázaných učitelů zastává názor, že projektová metoda žáky více motivuje k učebním činnostem. Pouhých 12% projektovou metodu hodnotí jako hlučnou a méně přehlednou výuku.

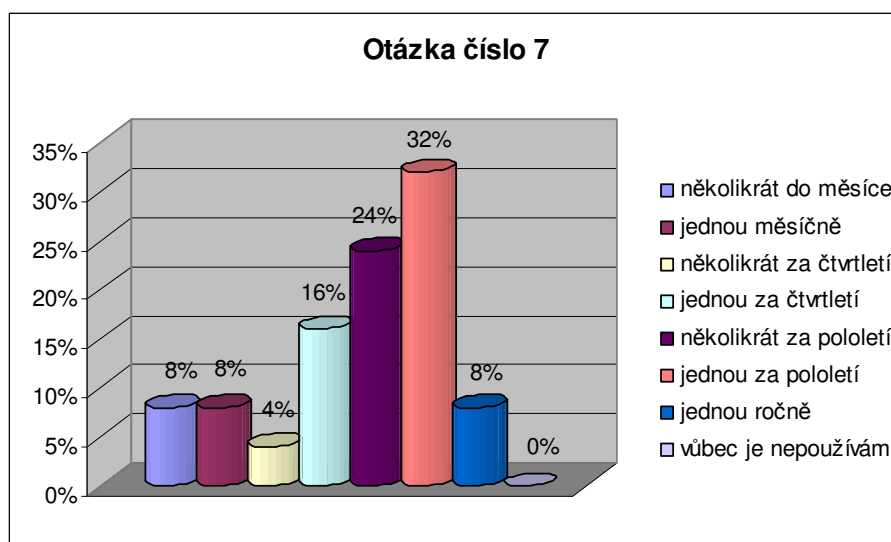
6. Kde hledáte příslušné informace o této metodě? (Můžete zvolit více možností.)

Graf 10: Zdroj informací pro tvorbu projektů. (zdroj: autorka)

68% respondentů uvedlo, že si projekty vymýšlí samo. 52% zkoumaných učitelů čerpá nápady od svých kolegů, 40% se inspiruje na internetu. Pouze 24% čerpá z metodik a stejné procento z odborných školeních. Z toho vyplývá, že se nám potvrdil 5. předpoklad.

7. Jak často během roku projekty zařazujete?

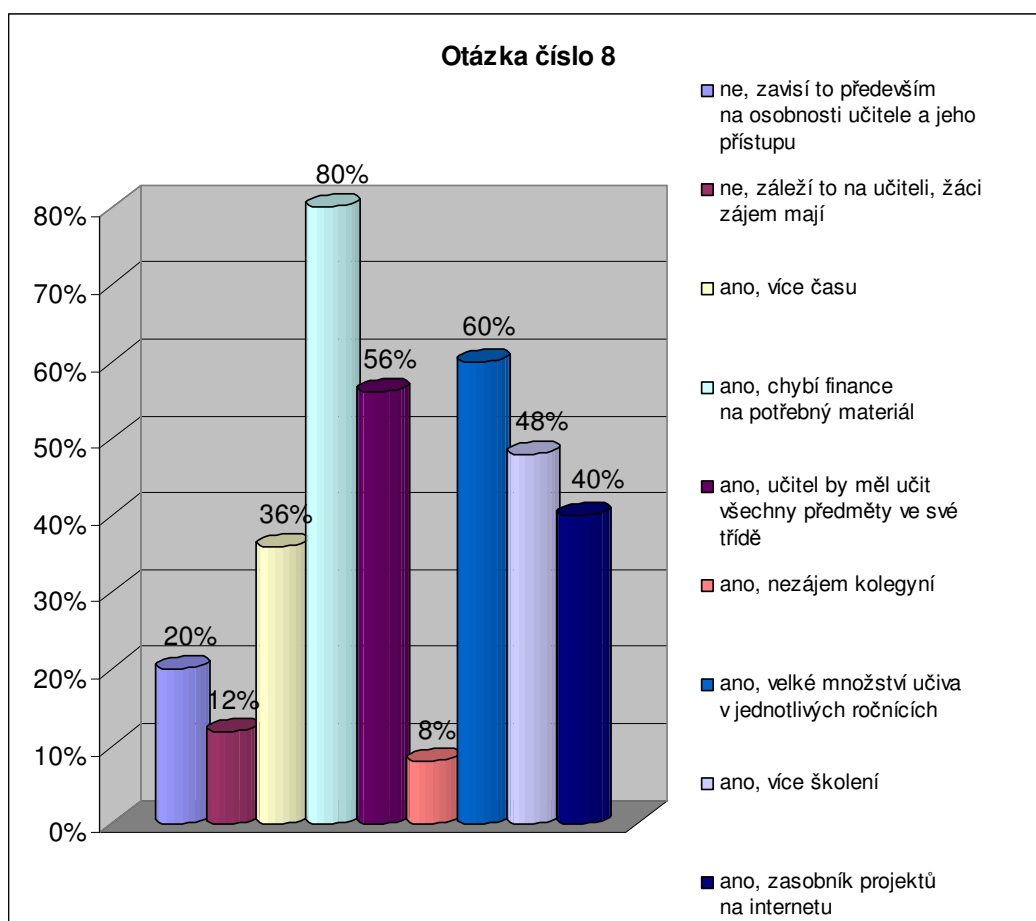

Graf 11: Frekvence zapojování projektů během školního roku. (zdroj: autorka)

Z grafu číslo 11 je patrné, že 92% zkoumaných učitelů projekt zařazuje minimálně jednou za pololetí. Zbýlých 8% ho použijí aspoň jednou ročně.

Z grafu dále můžeme vyčíst, že 36% respondentů uvádí zařazení projektů do výuky nejméně jednou za čtvrtletí, 8% z toho dokonce několikrát do měsíce a dalších 8% jednou měsíčně.

8. Je potřeba něco změnit, aby se projektové vyučování stalo oblíbenější metodou na 1. stupni?

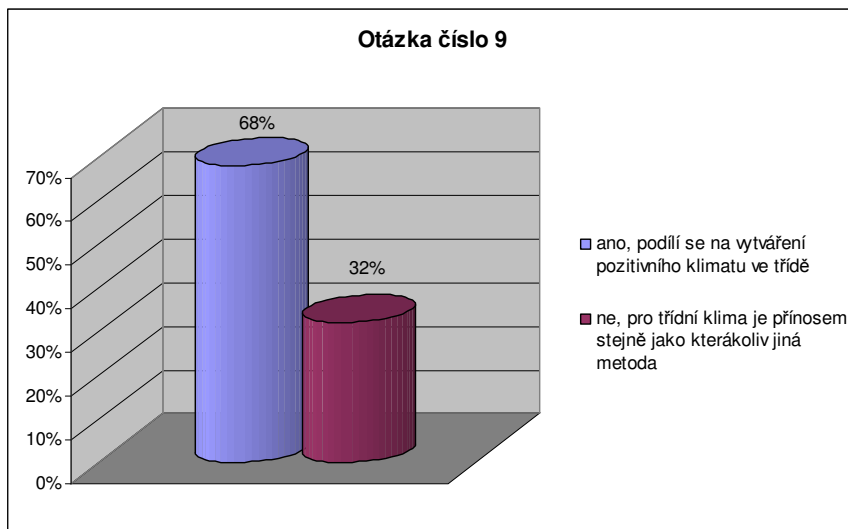

Graf 12: Změny potřebné k lepší práci s projektovou metodou. (zdroj: autorka)

Z grafu číslo 12 můžeme lehce vyčíst, jaký je největší problém projektového vyučování podle zkoumaného vzorku učitelů. 80% z nich poukazuje na nedostatek financí a potřebného materiálu. 60% vidí problém v příliš obsáhlém množství učiva v jednotlivých ročnících. Více jak polovina 56% zastává názor,

že by se projekty snadněji zařazovaly do výuky, kdyby učitelé učili ve svých třídách všechny předměty. A 48% by uvítalo více odborných školeních.

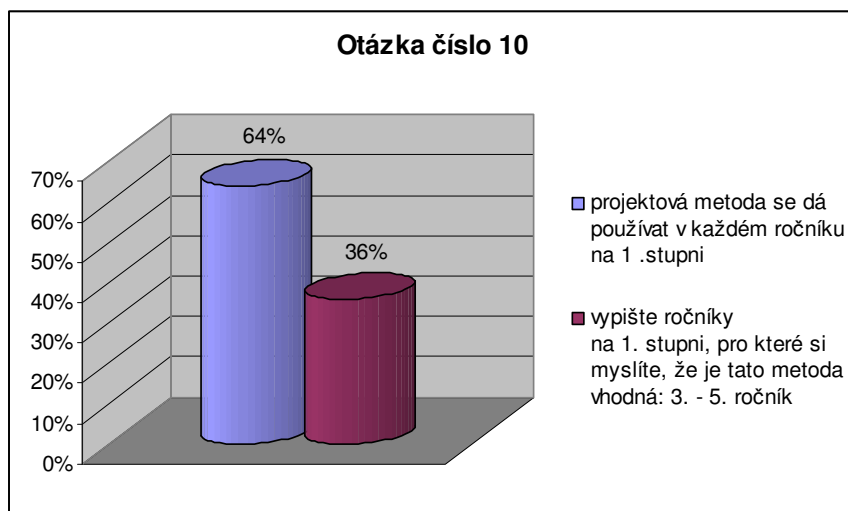
9. Má tato metoda vliv na utváření třídního klimatu?

Graf 13: Vliv na tvorbu třídního klimatu. (zdroj: autorka)

Většina respondentů 68% je toho názoru, že projektové vyučování má pozitivní vliv na klima třídy.

10. Pro jaký ročník 1. stupně ZŠ je podle Vašeho názoru vhodné používat projektovou metodu?

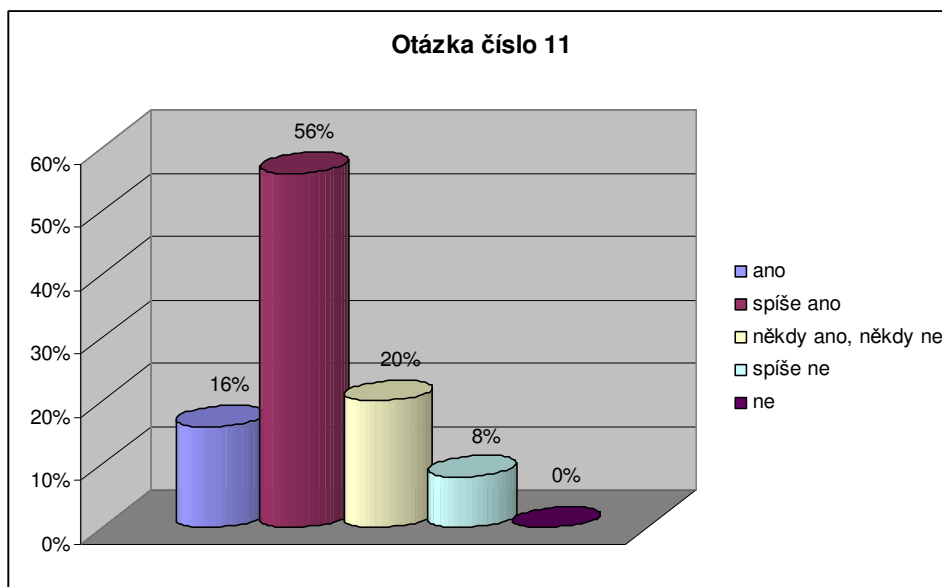

Graf 14: Ve kterých ročnících na 1. stupni ZŠ je vhodné zapojovat projekty. (zdroj: autorka)

Z dotazovaných učitelů si 64% myslí, že je projektová metoda vhodná pro všechny ročníky 1. stupně ZŠ.

Z toho vyplývá, že se předpoklad číslo 3 nepotvrdil, neboť se respondenti nedomnívají, že jsou projekty vhodné více pro žáky 3.-5. ročníku než 1.-2. ročníku ZŠ.

11. Plní tato metoda Vaše očekávání?

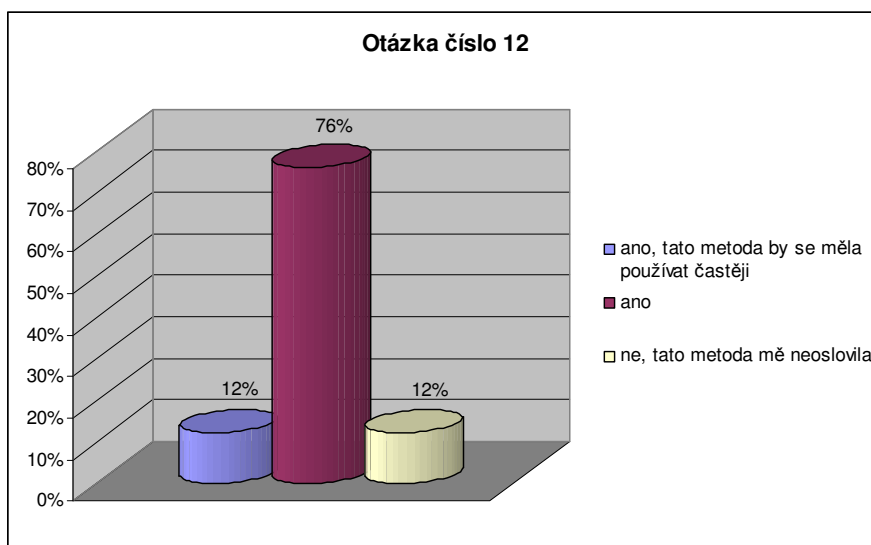

Graf 15: Spokojenost s plněním očekávání při práci s projektovou metodou. (zdroj: autorka)

Na tomto grafu vidíme, jak projektová metoda plní očekávání zkoumaného vzorku učitelů. 56% uvádí, že je jejich očekávání spíše splněno, 20% přiznává, že se někdy jejich očekávání vyplní, někdy ne, 16% je s plněním svého očekávání zcela spokojeno a 8% dotazovaných se svého splněného očekávání nedočkalo.

Z těchto výsledků lze usoudit, že projektová metoda převážně plní očekávání zkoumaného vzorku učitelů.

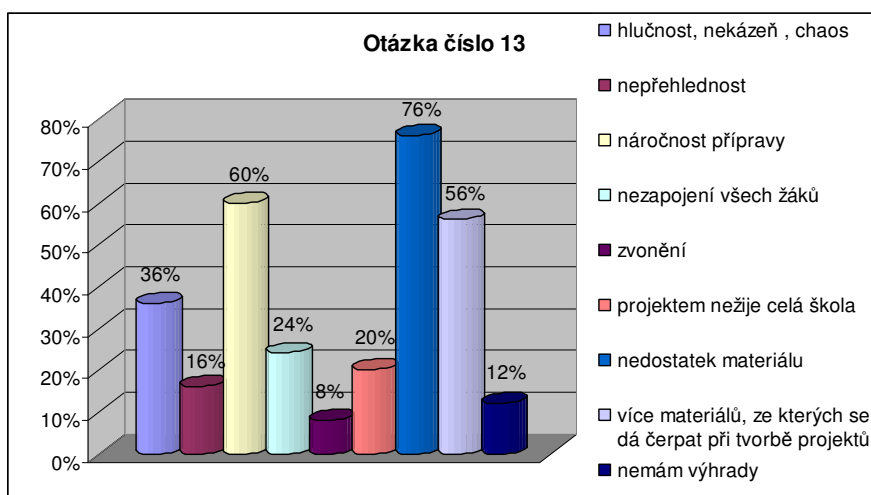
12. Jste zastáncem/zastánkyní této metody?

Graf 16: Oblíbenost projektové metody. (zdroj: autorka)

Z grafu číslo 12 můžeme vyčíst, zda jsou učitelé zkoumaného vzorku zastánci projektové metody. Jelikož 76% odpovědělo, že ano a 12% si dokonce myslí, že by se tato metoda měla používat častěji. Odpověď je zcela jednoznačná. Ano jsou a důkazem je 88% kladných odpovědí.

13. Kdybyste měl/měla k této metodě výhrady, které by to byly? Můžete uvést tři nejzásadnější?

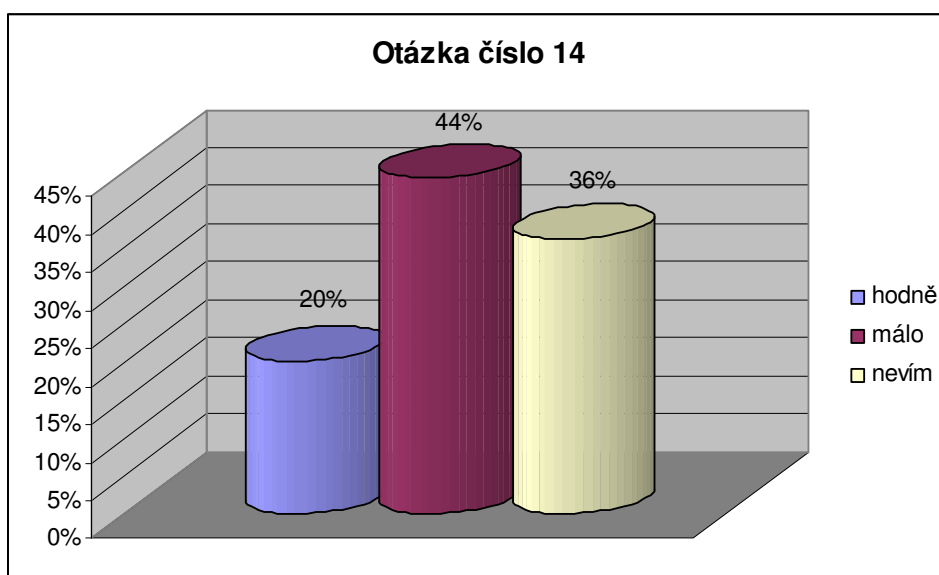

Graf 17: Nejzásadnější výhrady k projektovému vyučování. (zdroj: autorka)

Zde můžeme vidět, jaké jsou nejzásadnější výhrady k projektové metodě podle zkoumaných učitelů. Opět se zde objevuje nespokojenost s nedostatkem potřebného materiálu a to u 76% respondentů. 60% vytýká projektům jejich náročnost, 56% by uvítalo více materiálů, ze kterých by při tvorbě projektů mohli čerpat.

V grafu jsou zmíněny i další výhrady. Když se na všechny podíváme, možná, že některé z nich by mohly být odstraněny díky častějším odborným školením.

14. Je projektové vyučování využíváno Vašimi kolegy?

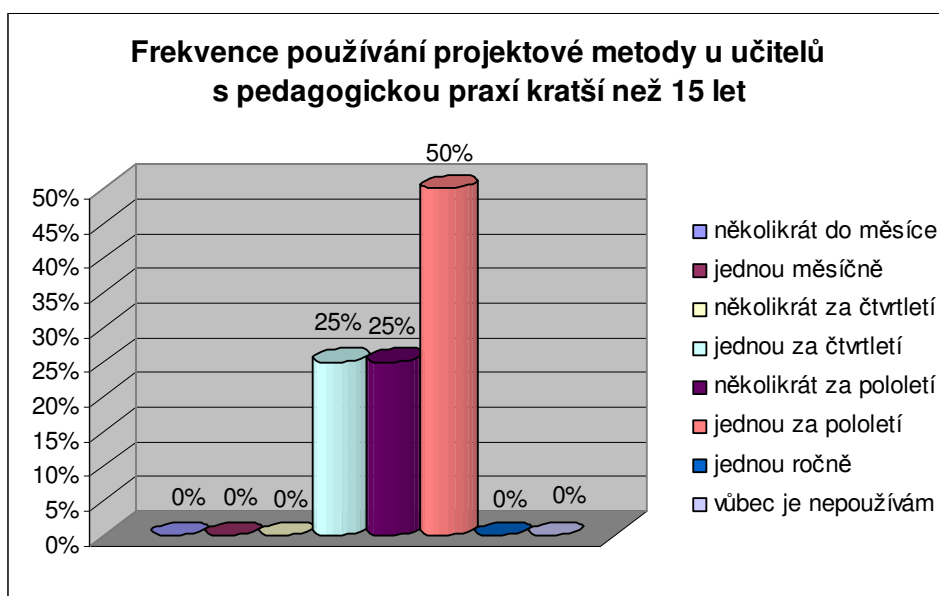
Graf 18: Oblíbenost projektové metody kolegů. (zdroj: autorka)

V posledním grafu jsou uvedeny názory respondentů na to, jak často je podle nich projektová metoda využívána jejich kolegy. 44% si myslí, že jejich kolegové využívají projektovou metodu málo, 36% neví a 20% zastává názor, že projekty kolegové využívají často.

4.6.2 Vyhodnocení stanovených předpokladů

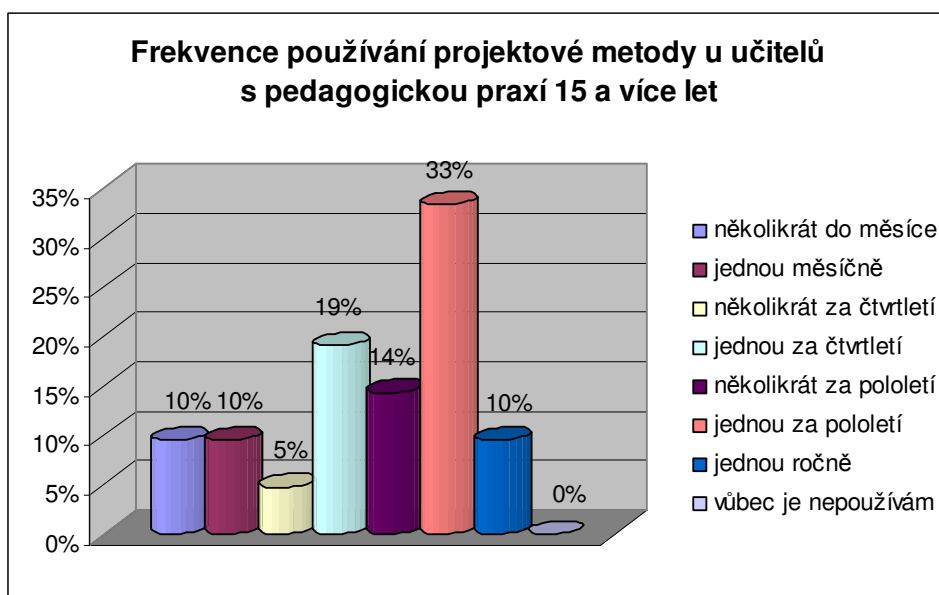
Prostřednictvím dotazníku bylo zkoumáno 5 předpokladů, které byly předem stanoveny. Některé z nich byly potvrzeny jiné vyvráceny.

Předpoklad 1. nebyl potvrzen. U zkoumaného vzorku učitelů jsme zjistili, že pedagogickou praxi kratší než 15 let má 16% učitelů a 84% respondentů má pedagogická praxi delší (15 a více let). V následujících dvou grafech je znázorněno, jak často projekty během roku zařazují učitelé s pedagogickou praxí kratší než 15 let a jak často učitelé s pedagogickou praxí delší (15 a více let).

Graf 19: Frekvence s jakou učitelé s pedagogickou praxí menší než 15 let zapojují do své výuky projekty během školního roku. (zdroj: autorka)

Z grafu číslo 19 lze vyčíst, že 50% učitelů s pedagogickou praxí kratší než 15 let zařazuje projekt jednou za pololetí, 25% několikrát za pololetí a 25% jednou za čtvrtletí.

Graf 20: : Frekvence s jakou učitelé s pedagogickou praxí 15 a více let zapojují do své výuky projekty během školního roku. (zdroj: autorka)

V tomto grafu číslo 20 vidíme, že 33% učitelů s pedagogickou praxí 15 a více let zařazují projekty během roku jednou za pololetí, 19% jednou za čtvrtletí, 14% několikrát za pololetí, 10% několikrát do měsíce, dalších 10% jednou do měsíce a 5% několikrát za čtvrtletí. Zbýlých 10% zařadí projekt aspoň jednou ročně.

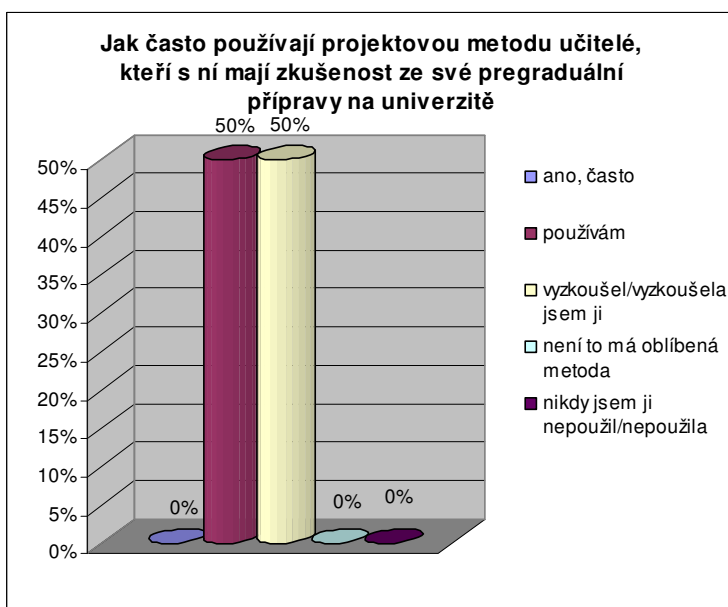
Z těchto grafů vyplývá, že délka pedagogická praxe zkoumaného vzorku učitelů, nemá vliv na častější používání projektů v jejich výuce.

Předpoklad 2. byl vyvrácen. Podíváme-li se na následující grafy, na kterých je vidět jak často používají projektovou metodu zkoumaní učitelé, kteří s ní nemají zkušenost ze své pregraduální přípravy a jak často učitelé, kteří tuto zkušenost mají, zjistíme, že učitelé, jenž tuto zkušenost získali projektovou metodu častěji nepoužívají.

Graf 21: Využívání projektové metody ve výuce učiteli, kteří s ní nemají zkušenost ze své pregraduální přípravy na univerzitě. (zdroj: autorka)

Z grafu číslo 21 je patrné, jak často projekty používají zkoumaní učitelé, kteří s ní nemají zkušenost ze své pragrađuální přípravy na univerzitě. Vidíme, že 48% metodu vyzkoušelo, 35% ji běžně používá a 9% ji používá často. Našli se i tací, kteří tuto metodu rádi nemají a to 4% z těchto učitelů.

Graf 22: Využívání projektové metody ve výuce učiteli, kteří s ní mají zkušenost ze své pregraduální přípravy na univerzitě. (zdroj: autorka)

S projektovou metodou se při studiích na pedagogické fakultě setkali pouze 2 učitelé, a je tudíž velmi obtížné, takto malý vzorek vyhodnocovat a činit z něj relevantní závěry.

U 3. předpokladu jsme zjistili, že více jak 60% zkoumaného vzorku dotazovaných učitelů zastává názor, že zařazení projektové výuky pokládají za vhodné již od 1. ročníku ZŠ. Tímto byl předpoklad vyvrácen.

Předpoklad 4. byl potvrzen. 60% učitelů se domnívá, že za účelem zohlednění mezipředmětových vztahů je tato metoda vhodnější než jiné metody výuky.

Poslední předpoklad 5. byl také potvrzen. Více jak 50% učitelů uvádí, že jsou o projektové metodě informováni od svých kolegů, zatímco školení v průzkumu uvedlo pouze 24% respondentů. Výzkum ukazuje na nedostatek odborných školení, ze kterých by učitelé při práci s projekty mohli vycházet.

4.6.3 Diskuse

Ve výzkumu mě překvapilo, že se nepotvrdil první předpoklad. Domnívala jsem se, že učitelé jejichž pedagogická praxe je kratší než 15 let, budou mít k projektové metodě blíže a že ji budou ve své výuce používat častěji, než učitelé s pedagogickou praxí delší (15 a více let). Tento dojem jsem získala z faktu, že se projekty do našich škol začaly vracet před 10 – 15 lety, jak je uvedeno v teoretické části. Učitelé, kteří v této době začali vyučovat, neměli ve výuce zaběhnuté stereotypy jako jejich starší kolegové. Z toho jsem usoudila, že se nemusí bát žádné změny v „zaběhnutých kolejích“, a proto formu výuky jako je projektové vyučování, jenž se liší od tradičnímu způsobu výuky, přijmou snadněji.

Důvodem může být, že ve většině zkoumaných škol vyučují učitelé starší 40-ti let s pedagogickou praxí 15 a více let, avšak i tyto školy byly vystaveny tlaku, aby v nich došlo ke změně ve způsobu výuky, a tudíž se učitelé museli přizpůsobit a hledat cesty jak toho dosáhnout.

60% zkoumaných učitelů se domnívá, že projektová metoda zohledňuje mezipředmětové vztahy více než jiné metody výuky, podle 68% učitelů má projektová metoda kladný vliv na klima třídy, u více jak 70% plní projekty jejich očekávání a celých 88% respondentů je zastáncem této metody.

Překvapilo mě však, jak malé procento zkoumaných učitelů má vlastní zkušenost s projektovou metodou ze své pregraduální přípravy na univerzitě. Za uspokojivé považují, že i přesto se učitelé této metodě nějakým způsobem snaží věnovat. Z výzkumu dokonce vyplynulo, že učitelé, jenž tuto zkušenost nemají, projektovou metodu používají stejně často ba i častěji než ti, co ji mají. Možná je to tím, že sami vítají změnu ve své práci, která se jim touto cestou nabízí.

Dále bylo zjištěno, že více jak 60% zkoumaných učitelů zastává názor, že se projekty mohou realizovat již v 1. a 2. ročnících ZŠ, čímž se rozcházejí s fakty v teoretické části, kde je uvedeno, že většina učitelů považuje za vhodné projektovou metodu zařazovat do výuky až od 3. ročníku ZŠ. Proč tomu tak je nevím, ale trůfám si myslet, že díky určitým zkušenostem, které zkoumaní

učitelé s touto metodou mají, dospěli k závěru, že se projekty mohou realizovat již s nejmladšími žáky ZŠ, ale samozřejmě se jim musí zcela přizpůsobit.

Při zkoumání toho, kde učitelé nejčastěji čerpají informace pro tvorbu projektů, byl potvrzen jeden z negativů projektové metody z teoretické části a to, že jsou učitelé stále málo proškolení na odborných seminářích. Možná, že kdyby se tato skutečnost změnila, učitelé by projekty využívali častěji, neboť by si s jejich tvorbou a realizací uměli lépe poradit.

4.6.4 Závěry

Ve výzkumu bylo zjištěno, že učitelé jejichž pedagogická praxe je 15 a více let používají projektovou metodu stejně často jako učitelé, jejichž pedagogická praxe je kratší. Dále se zjistilo, že si učitelé uvědomují přednosti projektů, jako jsou zohledňování mezipředmětových vztahů, větší motivace k učebním činnostem a pozitivní vliv na utváření třídního klimatu. Jsou převážně spokojeni s plněním očekávání, které jim tato metoda poskytuje. Podle 64% zkoumaných učitelů je projektová metoda vhodná pro žáky ve všech ročnících na 1. stupni ZŠ.

Dobře víme, že stejně jako k projektovému vyučování patří jeho klady, má i své zápory. Problém, se kterým se zkoumaní učitelé potýkají, je nedostatek odborných didaktických seminářů, ze kterých by se dalo při tvorbě a realizaci projektů vycházet. Jelikož se většina učitelů s projektovou metodou nesetkala ani při své pregraduální přípravě na univerzitě, je možné, že i díky tomu se potýkají s problémy, které by se daly minimalizovat nebo zcela odstranit. Učitelé si stěžují na nezapojení všech žáků, moc velkou hlučnost, chaos ve třídě, nepřehlednost, nezáměr žáků při výstupu ostatních spolužáků, na malé množství času, překážkou se stává i to, že vyučující neučí vždy ve své třídě všechny předměty. V neposlední řadě se musí potýkat s nedostatkem financí a potřebného materiálu.

III. Praktická část

5 Plánování projektu

5.1 Anotace

Tento projekt je určen pro 1. ročník ZŠ. Jelikož to bude poprvé, co se žáci s touto metodou setkají, bylo lepší zvolit menší časovou náročnost. Při jeho tvorbě se vycházelo z faktu, že se již pomalu ale jistě blíží nové roční období - jaro. Projekt se nese v duchu příběhu o skřítcích, kteří přišli za dětmi s žádostí o pomoc. Jde o skřítky, kteří se probudili ze zimního spánku a vrátili se do své vesničky přivítat jaro. Čekalo je však nemilé překvapení. O svůj domov přišli a nemají kam jít. Obracují se tedy na děti s prosbou, aby jim pomohly vybudovat vesničku novou. Zde se nabízí několik příležitostí procvičit se třídou část probraného učiva a zároveň se naučit věci nové. Žáci se musí zamýšlet nad tím, co je důležité, co by nemělo nikomu chybět ke spokojenému životu. Dostávají se do rolí, v nichž si vyzkouší některá povolání. Tímto způsobem si vydělají dukátky, za které si nakoupí materiál na stavbu. Zpívají si při práci písničky, učí se spolupracovat, cítit s ostatními, když se jim stane neštěstí. Naučí se podat pomocnou ruku. Projekt bude zakončen slavnostním předáním nové vesničky a přivítáním již zmíněného jara.

5.2 Návrh projektu

- **Název:** Vesnička pro skřítky

- **Typ projektu:** - podle délky: krátkodobý, jednodenní
 - podle prostředí: školní
 - podle počtu zúčastněných: společný

- **Časový rámec:** 4 vyučovací hodiny
- **Věková skupina:** 1. ročník ZŠ
- **Počet dětí:** 24, z toho je 11 dívek a 13 chlapců
 - jeden žák má oslabené vývojové funkce (sluch, zrak, motoriku, artikulaci, pozornost), k dispozici mu je po celý den asistentka
- **Výchovné a vzdělávací cíle (očekávané výstupy):**
 - seznámit žáky s jinou metodou výuky
 - naučit žáky, aby si uměli ve skupině rozdělit práci a vzájemně spolupracovali
 - vést žáky k tomu, aby byli schopni reflektovat svou práci a zhodnotit, jaká pozitiva či negativa jim spolupráce ve skupině přinesla
- **Klíčové kompetence:**
 - k učení: žáci pracují s informacemi, učí se dávat získané informace do souvislostí, řídí a organizují vlastní učení, poznávají jeho smysl a cíl
 - k řešení problémů: žáci zaujmou postoj k problému, rozumově ho zpracují, hledají různá řešení a vyberou to nejvhodnější
 - komunikativní: žáci kladou otázky a odpovídají na ně, naslouchají druhým, učí se prosadit svůj názor, komunikují ve skupině, prezentují svou práci
 - sociální a personální: žáci spolupracují ve skupině a přijmou v ní určitou roli, učí se požádat o pomoc i pomoc poskytnout, mají možnost sebeuplatnění dle svých možností
 - občanské: žáci se naučí respektu k druhým, domlouvají se s ostatními a oceňují jejich práci

- **Průřezová témata:** Osobnostní a sociální výchova
- **Výsledný produkt:** nová vesnička pro skřítky

- **Vzdělávací oblasti:** - Člověk a jeho svět
 - Matematika a její aplikace
 - Jazyk a jazyková komunikace
 - Člověk a svět práce
 - Umění a kultura

- **Organizace:** - práce ve třídě
 - individuální práce
 - práce ve skupině
 - kooperativní výuka

- **Způsob prezentace projektu:**
 - prezentace se zúčastní celá třída, která na projektu pracovala
 - žáci předají novou vesnici skřítkům, pro které ji vytvořili a při tom zhodnotí, co se jim při práci líbilo, jak se jim pracovalo, zda se setkali s obtížemi, jestli jim vyhovovala spolupráce ve skupinách
 - na závěr umístíme vesnici, ve které již budou umístěni skřítky, do koridoru školy na výstavu

- **Způsob hodnocení:**
 - učitel během celého projektu žáky ústně hodnotí a za dobře vykonanou práci, kterou žáci musí splnit v jednotlivých zaměstnáních, jim dává dukáty, které si takto „vydělají“ na pozdější nákup materiálu
 - hodnocení pomocí „kytiček pocitů“
 - diskuse, kde žáci sami ohodnotí svou práci, ale i práci ostatních, řeknou, jak probíhala spolupráce ve skupině, co hodnotí dobře

a co se jim nelíbilo, jak jsou spokojeni se splněním jejich očekávání, které měli na začátku projektu

- **Pomůcky:** maňásek, postavičky skřítků, pastelky, fixy, psací potřeby, pracovní listy, krabička s lístky, kde jsou příklady, plakáty s obrázky, lepidlo, karton, krabičky (od čajů), nůžky čtvrtky, šablony, dukáty, vlna, sešívačka, lístky s pocity přiřazené k barvám, sladkosti, barevné papíry, zvoneček

5.3 Vzdělávací oblasti obsažené v projektu, jejich obsah a cíle

Z hlediska oblasti Jazyk a jazyková komunikace rozvíjíme:

- komunikativní dovednosti
- uplatnění diskuse
- koncentrace a paměť
- umění naslouchat
- tiché čtení
- hlasité čtení
- čtení s porozuměním
- procvičení písma psacího i tiskacího
- využití znalosti, kdy se používá velké písmeno na začátku slov
- rozvoj slovní zásoby

Z hlediska oblasti Matematika a její aplikace rozvíjíme:

- tvořivé myšlení
- přesnost výpočtů
- procvičení matematických operací (sčítání, odčítání v oboru do deseti)
- porovnávání velikosti čísel (větší, menší, rovná se)
- rozlišování geometrických tvarů

Z hlediska oblasti Člověk a jeho světa:

- zopakování hodin
- znalost domácích zvířat, jarních rostlin, práce na zahradě, ovoce a zeleniny, potravin, ročních období
- vyzkoušení různých povolání
- zopakování jak to chodí mezi lidmi (pomoc, poděkování, umět poprosit, pozdravit...)

Z hlediska oblasti Člověk a svět práce:

- fantazie při tvoření domečků pro skřítky
- rozvíjení psychomotorických dovedností
- spolupráce dětí ve skupinkách

Z hlediska oblasti Umění a kultura:

- dětská představivost a fantazie
- znalost barev
- rytmické cítění
- zpěv
- znalost slov písni (paměť)

5.4 Jednotlivé části projektu

část projektu	časový rozsah (min.)	aktivita učitele	aktivita žáků	pomůcky
vymezení pravidel	5	- vede žáky k tomu, aby si sami uvědomili, na co jsou potřebná pravidla - seznámí žáky s konkrétními pravidly	- diskutují společně s učitelem o užitečnosti určitých pravidel při práci - vyzkouší si pravidla navržená učitelem a řeknou, zda s nimi souhlasí	- zvoneček
motivace	12	- vypráví motivační příběh - zapojuje žáky pomocí otázek a úkolů do děje - seznámí žáky se skřítkem Ferdou	- poslouchají příběh - aktivně se zapojují do příběhu pomocí otázek a úkolů - vyvozují hlavní úkol, který je čeká	- maňásek
rozdělení do skupin	8	- diskutuje s žáky o tom, co je ve třídě nového (rozmístění plakáty) - vysvětlí žákům, jak se rozdělí do skupin - pošle žákům krabíčku s lístečky, na kterých jsou příklady	- říkají, čeho nového si ve třídě všimli - vylosují si lístek - vypočítají příklad na svém lístku - najdou plakát, který odpovídá jejich výsledku a zůstanou u něho stát	- krabíčka s lístky, na kterých jsou příklady, plakáty pro jednotlivé skupiny
vyvození z jakých částí se bude nová vesnička skládat	10	- komunikuje se žáky pomocí maňáska - ptá se jednotlivých skupin, co mají na svých plakátech - diskutuje s celou třídou o tom, co je potřeba ke spokojenému životu, bez čeho se nedá být - vede žáky k tomu, aby vyvodili 7 částí, ze kterých se bude skládat nová vesnice	- sedí podle vytvořených skupinek - komunikují se skřítkem Ferdou - každá skupinka řekne, jaké obrázky jsou na jejich plakátu - diskutují společně o místech a věcech, které jsou potřeba ke spokojenému životu - vyvozují, ze kterých částí se bude skládat nová vesnice	- maňásek, plakáty
rozdělení skřítku mezi děti	10	- komunikuje s žáky pomocí maňáska - seznámí žáky s faktem, že ostatní skřítki přišli také za nimi a že každý dostane jednoho na starost, vymyslí mu jméno a vybarví ho - rozdělí dětem skřítky - pustí jim k práci písničky	- každý svému skřítkovi vymyslí jméno a vybarví ho - poslouchají písničky a zpívají	- psací potřeby, pastelky, skřítki, CD - přehrávač, CD s písničkami
získání materiálu na stavbu	5	- diskutuje s žáky o tom, kde se v reálném životě získává materiál na stavbu - seznámí žáky s tím, jak materiál budou moci získat oni	- diskutují společně o tom, jak se získá materiál na stavbu v běžném životě - poslouchají, jak materiál budou moci získat oni	
škola	11	- rozdává pracovní listy - podrobně žákům vysvětlí jednotlivé úkoly - je žákům k dispozici pro případné dotazy týkající se práce	- poslouchají instrukce - plní úkoly v pracovních listech - rozdělí si role ve skupince - spolupracují	- psací potřeby, pracovní listy
dům zdraví	9	- rozdává pracovní listy - podrobně žákům vysvětlí jednotlivé úkoly - je žákům k dispozici pro případné dotazy týkající se práce	- poslouchají instrukce - plní úkoly v pracovních listech - rozdělí si role ve skupince - spolupracují	- psací potřeby, pracovní listy, nůžky, lepidlo
tělocvična	11	- rozdává pracovní listy - podrobně žákům vysvětlí jednotlivé úkoly - je žákům k dispozici pro případné dotazy týkající se práce	- poslouchají instrukce - plní úkoly v pracovních listech - rozdělí si role ve skupince - spolupracují	- psací potřeby, pastelky, pracovní listy
hra na protažení - "Zlatá brána otevřená"	9	- řekne žákům, že se protáhnou pomocí hry "Zlatá brána otevřená" - řekne žákům, aby se potichu přesunuli na chodbu - vybere první dvojici, která vytvoří "zl. bránu"	- přesunou se na chodbu - první vybraná dvojice vytvoří "zl. bránu" - hrají hru - kdo je chycen, vytvoří novou "zl. bránu"	
jídelna	12	- rozdává pracovní listy - podrobně žákům vysvětlí jednotlivé úkoly - je žákům k dispozici pro případné dotazy týkající se práce	- poslouchají instrukce - plní úkoly v pracovních listech - rozdělí si role ve skupince - spolupracují	- pracovní listy, nůžky, lepidlo
zvířata	10	- rozdává pracovní listy - podrobně žákům vysvětlí jednotlivé úkoly - je žákům k dispozici pro případné dotazy týkající se práce	- poslouchají instrukce - plní úkoly v pracovních listech - rozdělí si role ve skupince - spolupracují	- pracovní listy, psací potřeby, pastelky
skleník	10	- rozdává pracovní listy - podrobně žákům vysvětlí jednotlivé úkoly - je žákům k dispozici pro případné dotazy týkající se práce	- poslouchají instrukce - plní úkoly v pracovních listech - rozdělí si role ve skupince - spolupracují	- pracovní listy, psací potřeby, pastelky
nakoupení materiálu	13	- otevře si obchod s materiálem na stavbu - prodává žákům za vydané dukáty, co potřebují	- každá skupina si nakoupí, co potřebuje na svůj domek	- barevné papíry, krabíčky, šablony, bavlnka, krepové papíry
vybudování vesnice	25	- poskytne žákům plochu (karton), kde bude vesnice stát - pomáhá žákům při tvorbě domků - ukáže žákům, jak se domky připevní na plochu, která je pro ně určena	- každý žák se ve své skupině stará o jednu část domku (střechu, dveře, apod.) - připravené části spojují ve skupinkách dohromady - všechny skupinky pracují společně na "domu pro spánek" a "věži s hodinami" - připevňují domky na plochu, která je pro ně určena	- nůžky, lepidlo, fixy, pastelky, barevné papíry, krepové papíry, bavlnka, sešivačka, psací potřeby, krabíčky, šablony, velký karton
slavnostní předání	8	- komunikuje pomocí maňáska - pozve děti na oslavu	- předávají vesnici skřítkům - hodnotí svou práci - lepí skřítky, které měli na tarost, do vesnice	- maňásek, nová vesnice, skřítki, lepidlo, něco dobrého na oslavu
hodnocení	12	- hodnotí s žáky jejich práci - vysvětlí žákům princip "kytiček pocitů" - diskutuje s žáky o podobě kyticí - vede žáky k tomu, aby uměli zhodnotit svou práci, co se jim líbilo, co byl problém	- sebereflexe - reflexe celé práce - vybarvují "kytičky pocitů" - diskutují o podobě kyticí	- plakát s kyticími pocitů, barevné fixy, kartičky s názvy pocitů

Tabulka 1: Jednotlivé části projektu. (zdroj: autorka)

5.4.1 Vymezení pravidel

Před zahájením projektu vyučující navrhne dětem, aby si společně stavili pravidla, která je budou provázet celý den. Potom vyučující vede děti tak, aby samy přišly na to, k čemu jim tato pravidla poslouží a samy si uvědomily, že může nastat situace, kdy bude potřeba ve třídě klid a ticho například při vysvětlování úkolů. Děti by tedy měly dospět k závěru, že stanovená pravidla poslouží k lepší vzájemné spolupráci.

Vyučující nakonec děti seznámí s dvěma pravidly – ztišení, štronzo. Všichni si je společně vyzkouší a řeknou, zda s nimi souhlasí.

1. **pravidlo - ztišení:** Když učitel zvedne ruku v pěst nad hlavu, kdo ji uvidí, zvedne ruku také a mlčí. V tuto chvíli bude vždy hovořit jen jeden a ostatní budou poslouchat.
2. **pravidlo - „štronzo“:** Učitel má k dispozici zvoneček. S dětmi se domluví na tom, že když uslyší tento zvukový signál, zastaví se ve své činnosti.

5.4.2 Motivace

- vyprávění příběhu a vyvození úkolu
- seznámení se skřítkem Ferdou

Tomuto projektu předchází motivační fáze, při níž se s dětmi přesuneme na koberec. Posadíme se do kruhu tak, abychom všichni na sebe navzájem viděli. Cílem je v dětech navodit příjemnou atmosféru.

Když se všichni usadí, nic už nebrání v tom, aby vyučující žákům začal vyprávět příběh o skřítcích.

Motivační příběh

Ted' vám děti, budu vyprávět krátký příběh. Je to příběh o skřítcích z rodu Jarnička. Žijí na paloučku u lesa, kde mají svou vesničku. Jsou to přátelé všech zvířátek a rostlinek.

(1. Napadá vás, proč se jejich rod nazývá Jarnička?)...

Tito skřítki každý rok, když začnou padat první vločky, čímž se ohlásí příchod...

(2. Kdo myslíte, že hlásí svůj příchod, když začnou padat vločky?)...zimy, se uloží ke spánku hluboko v jeskyňce, která je nedaleko jejich obydlí.

Potom, když přijde čas a zima začne ustupovat, probudí se a vrátí do své vesničky. Tu si vždy pěkně dají do pořádku... *(3. Co myslíte, že skřítki musí po zimě ve vesničce upravovat a proč?)...* a společně přivítají nové roční období...

(4. Kterépak to asi je?)... jaro. Oslavují, zpívají a jsou šťastni, že se opět všichni shledali.

Avšak, co se jim jednoho dne nepříhodilo?! Zrovna si užívali krásné slunečné počasí, koupali se v potůčku, sbírali lesní plody. *(5. Znáte nějaké lesní plody, které byste si mohli v lese nasbírat? Na co nesmíte zapomínat, než tyto plody budete jíst? Jistě víte, že v lese žijí různá zvířátka, která chodí do trávy na záchod. Mohlo by se tedy stát, že i ovoce, které si později nasbíráte, bude od nich špinavé.)* Hráli hry s míčem, někteří se trošku i opalovali.

(6. Když tak posloucháte, co skřítki v ten den dělali, napadne vás, které roční období asi zrovna bylo?) A právě v tento zdánlivě krásný den do jejich vesničky zavítal zlý čaroděj Drapák. Chtěl si ze skřítků udělat poddané a sluhy na svém sídle v horách. Oni mu však odmítli poslušnost. To Drapáka velice rozzlobilo a vyřkl kletbu. Nebyl to moc chytrý a vzdělaný čaroděj, ale věděl o skřítcích důležitou věc. Že se na zimu chystají ke spánku. Kdy však zima začíná, netušil. Dozvěděl se, že před zimou je roční období, které se vyznačuje tím, že ze stromů padají listy, po nebi se prohánějí barevní draci a lidské děti začínají chodit po dlouhých prázdninách opět do školy. *(7. Čaroděj název tohoto období neznal. Vy ho znáte?)*

Počkal si, až tento čas nastane. Pozoroval skřítky, co dělají, a jakmile ulehli ke spánku a usnuli, začaroval je. Bylo to kouzlo dlouhého snění. Což znamenalo, že se mohou probudit až za 150 let.

A víte co, děti? Včera tomu bylo právě těch 150 let. Skřítky se probudili. Byli chudáci celí zmatení. Po chvilce, kdy se jen trochu rozkoukali, chtěli se vydat do své vesničky. Jenže jejich tělíčka je odmítla nějak poslouchat. (8. *Napadá vás, děti, jak to bylo možné? Proč byli skřítky celí „zkoprnělí“?*) Pravdou je, že spali příliš dlouho a za tu dobu se skoro vůbec nehýbali. Maximálně se jen sem tam převalovali. To se potom nemůžeme divit, že jim jejich svaly tak trochu zatuhly. Museli se tedy nejprve pořádně protáhnout a zacvičit si. (9. *Dokázali byste skřítkům poradit nějaké šikovné cviky?*) Když už byli jak se patří zase rozhýbaní, vydali se na cestu. Jaké bylo jejich obrovské zklamání, když dorazili na místo a zjistili, že jejich domov byl zcela zničen. Nikdo se o něho totiž nemohl starat. Stáli tam vedle sebe, koukali jeden na druhého a při tom jim pomalu začalo docházet, že se ten předlouhý čas nepodepsal pouze na jejich domečcích, ale ke všemu ještě zapomněli svá jména. (10. *Jak se může někomu stát, že si nevzpomene na své jméno?*) Je to prosté, za celý jejich spánek s nikým nehovořili, nikdo je neoslovoval, ani na ně nepromluvil. A tak se jim jejich jména z paměti ztratila. Koukali na sebe ještě nějakou dobu. Nakonec každý začal prohlížet i sám sebe. Bylo jim něco divného. A potom jim to došlo. Byli tak dlouho v jeskyni, bez sluníčka, až přišli i o barvu. Oblečení jim ztratilo úplně a jejich kůže už byla také skoro bílá.

Skřítky, milé děti, dneska přišli za vámi. (11. *Proč si myslíte, že přišli? Co po vás asi mohou chtít?*)

Otázky, které byly položeny v předchozím textu:

1. *Napadá vás, proč se jejich rod nazývá Jarnička?*
 - Zde dáme dětem prostor pro fantazii. Jestli najdou spojitost mezi jménem Jarnička a jarem, zda je napadne důvod, proč by se podle tohoto ročního období měli skřítky jmenovat.

2. *Kdo myslíte, že hlásí svůj příchod, když začnou padat vločky?*
- Díky této otázce můžete zopakovat jedno z ročních období, kterým je zima. Děti nápověda o vločkách lehce na odpověď navede.
3. *Co myslíte, že skřítki musí po zimě ve vesničce upravovat a proč?*
- Zde se nabízí příležitost pohovořit o jarním úklidu. Jak domečků, tak i zahrádek, které to po zimě jistě potřebují. Zeptat se dětí, jak ony doma pomáhají a co je na jaře potřeba udělat.
4. *Kterépak to asi je?*
- Opět se nabízí možnost, jak si připomenout název jednoho z ročních období.
 - U této otázky se můžeme zastavit a zeptat se, je-li už jasné, proč se rod skřítků nazývá Jarnička.
5. *Znáte nějaké lesní plody, které byste si mohli v lese nasbírat? Na co nesmíte zapomínat, než tyto plody budete jíst? Jistě víte, že v lese žijí různá zvířátka, která chodí do trávy na záchod. Mohlo by se tedy stát, že i ovoce, které si později nasbíráte, bude od nich špinavé.*
- Všechny děti již určitě byly někdy v lese. Společně můžeme zavzpomínat, jaké plody nám les nabízí. Borůvky, lesní jahůdky, ostružiny.... Při té příležitosti není problém upozornit na to, že i tyto plody, které rostou v přírodě a ne někde u cesty, je potřeba před tím, než je začneme jíst, umýt.
6. *Když tak posloucháte, co skřítki v ten den dělali, napadne vás, které roční období asi zrovna bylo?*
- A znovu si připomeneme další roční období. Tentokrát léto.
7. *Čaroděj název tohoto období neznal. Vy ho znáte?*
- Zavzpomínáme si i na podzim.

8. *Napadá vás, děti, jak to bylo možné? Proč byli skřítkci celí „zkoprnělí“?*
- Zde si můžeme říci, jak je příjemné a zdravé se po ránu trochu protáhnout a zda to někdo poctivě dělá.
9. *Dokázali byste skřítkům poradit nějaké šikovné cviky?*
- Proč se s dětmi trochu neprotáhnout? Kdo bude chtít, ukáže jeden cvik a ostatní si ho podle něho vyzkouší. Někdo tak možná získá představu, jak může vypadat krátká ranní rozcvička.
10. *Jak se může někomu stát, že si nevzpomene na své jméno?*
- Necháme děti zamyslet se nad tímto problémem. Možná někoho napadne, že paměť může být porušena třeba po nehodě. V takovém případě je důležitá opora a láska rodiny, přátel, kamarádů a trpělivost.
11. *Proč si myslíte, že přišli? Co po vás asi mohou chtít?*
- Nyní se dostáváme k tématu celého projektu. Je dobré nechat žákům příležitost k vymyšlení příčin, proč si je skřítkci vybrali a co od nich chtějí.

Pokračování příběhu

V této fázi příběhu budeme ke komunikaci s dětmi používat maňáska, který by měl vypadat jako jeden ze skřítků. Prvním jeho úkolem bude představit se celé třídě.

Fotografie 1: Příklad maňáska. (zdroj: autorka)

„ Dobrý den, milé děti. Mé jméno je Ferda. Kamarádi si mě zvolili jako zástupce, který s vámi za ně bude dneska hovořit. Paní učitelka vám před chvílí vyprávěla náš příběh, z něhož jste se o nás dozvěděli docela důležité informace. Možná vám tedy přijde divné, že mám jméno a že mé oblečení je poměrně barevné. Dovolte mi, abych vám to v rychlosti vysvětlil. Jelikož jsme se s ostatními skřítky rozhodli, že vás požádáme o pomoc a tudíž bylo jasné, že ji s vámi někdo musí domluvit, hlasovali jsme, kdo z nás by to měl být. Byl jsem zvolen já. A abych se vám mohl představit, což je slušnost, ostatní mi vybrali i jméno. A abych vypadal trochu pěkně a nepolekal vás, pomohli mi z posledních věcí, které nám zbyly, ušít nové šaty.

A teď když dovolíte, rád bych začal s tím, kvůli čemu jsme za vámi přišli.

Máme na vás velkou prosbu. Chtěli bychom letos konečně opět přivítat jaro jak se patří. Bohužel nemáme kde. Myslíte, že byste nám mohli pomoci vybudovat novou vesničku?“

Ferda bude třídu provázet celý den, bude zadávat úkoly, pomáhat paní učitelce děti korigovat.

5.4.3 Rozdělení do skupin

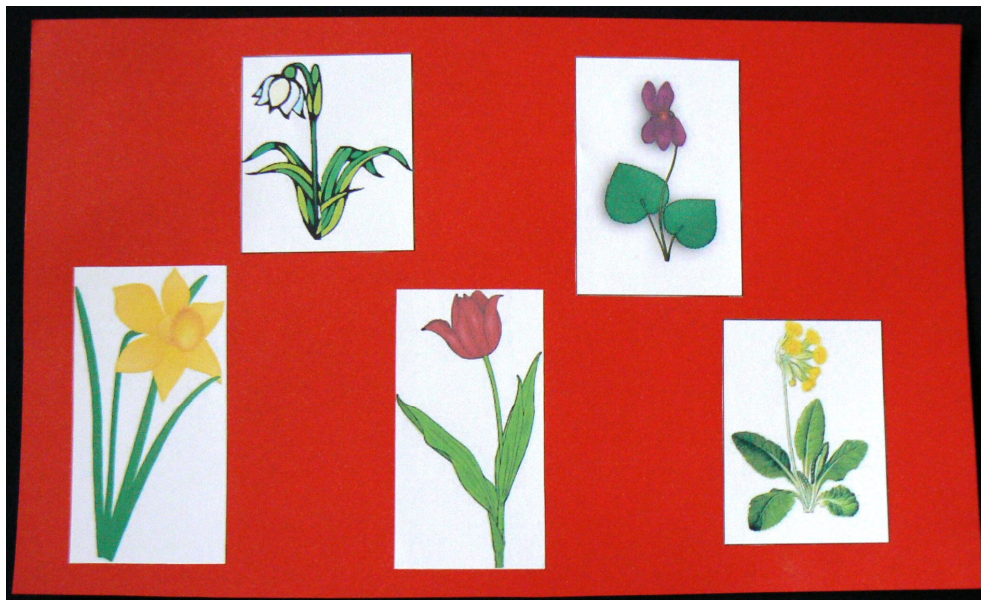
Využijeme toho, že s dětmi sedíme všichni na koberci. Učitel do kola pošle krabičku, ze které si každý vytáhne jeden lísteček, na němž je napsán příklad. Úkolem je přechíst si ten svůj, z paměti ho vypočítat a výsledek si zapamatovat. Nikomu ho však neprozradit!

Potom se žáků zeptáme, zda si všimli, co je ve třídě nového. Společně se podíváme kolem sebe a přijdeme na to, že tu máme rozmístěné plakáty s různými obrázky.

Nyní už je vše připraveno k tomu, abyste žákům sdělili, co mají udělat. Na plakátech je vždy různý počet obrázků, ty musí děti spočítat a postavit se vedle

toho, na kterém je množství, jenž odpovídá výsledku jejich vylosovaného příkladu.

Počet plakátů odpovídá počtu skupinek, ve kterých budou děti pracovat.

Fotografie 2: Plakát skupinky zahradníků. (zdroj: autorka)

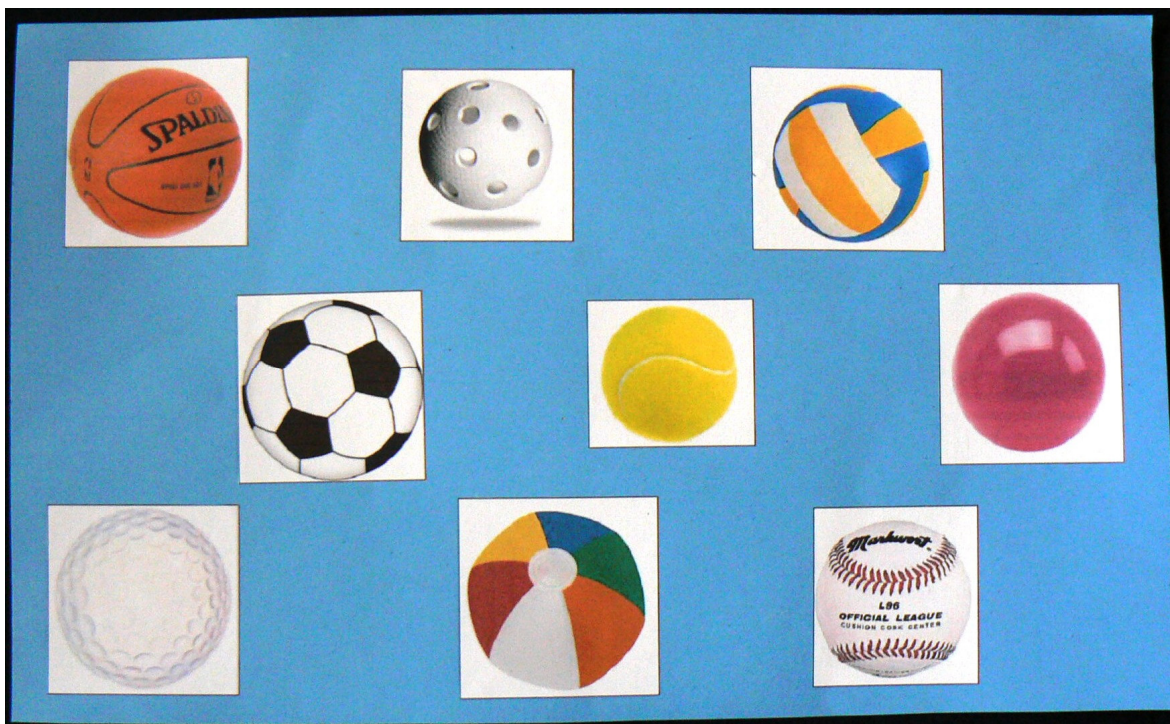
Fotografie 3: Plakát skupinky kuchařů. (zdroj: autorka)

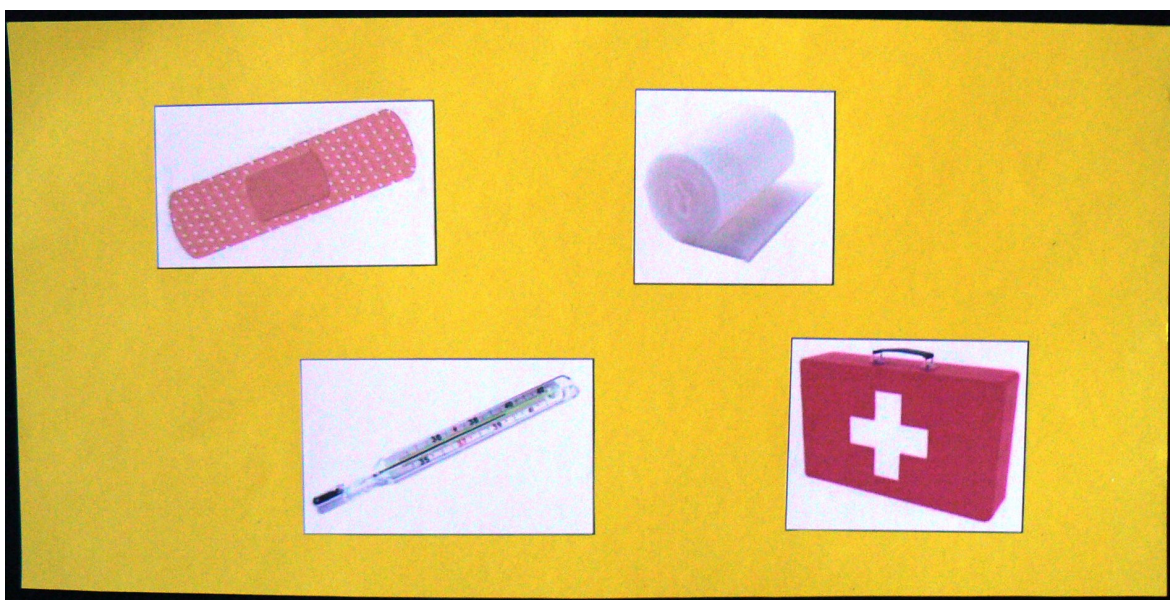
Fotografie 4: Plakát skupinky farmářů. (zdroj: autorka)

Fotografie 5: Plakát skupinky učitelů. (zdroj: autorka)

Fotografie 6: Plakát skupinky sportovců. (zdroj: autorka)

Fotografie 7: Plakát skupinky doktorů. (zdroj: autorka)

5.4.4 Společné vyvození z jakých částí se bude nová vesnička skládat

Když jsou děti rozděleny, posadí se každá skupinka pohromadě. Lavice jsou improvizovaně pro dnešní den sestaveny tak, aby se k nim vešli čtyři žáci.

Plakát, u kterého se sešli, si vezmou s sebou a položí ho doprostřed stolu. Bude jim sloužit jako náповěda při vymýšlení míst, jenž by skřítkům ve vesničce neměly chybět.

V tuto chvíli se opět ke slovu dostává skřítek Ferda.

„Právě jsem měl příležitost přesvědčit se, jak jste, děti, šikovné. Nemám nejmenší pochybnosti o tom, že se nám společně podaří překrásné dílo. Koukám, že každá skupinka má před sebou jiné obrázky. Můžu poprosit třeba vás, abyste nám řekli, jaké jsou zrovna ty vaše?“

Ferda vybere jednu ze skupinek, která nám poví, co mají na plakátu. To v zápětí učiní i ostatní skupinky. Nakonec s nimi začne opět rozprávět.

„Než začneme s budováním, nesmíme zapomínat na jednu důležitou věc. A to, co vlastně v té naší vesničce postavíme, co by tam nemělo chybět. Co myslíte? Co je k takovému spokojenému životu potřeba? Bez čeho se nedá být?“

V této části učitel pracuje se všemi skupinkami dohromady. Dětem je nechán prostor pro jejich nápady, o kterých si společně pohovoří. Žáci zavzpomínají, co každý z nich během dne dělá a jaké věci a místa k tomu potřebuje. Učitel jim může pomoci tím, že jim připomeneme nedávný rozhovor se skřítkem o jejich plakátech. Není v nich ukrytá jakási náповěda?

Hlavním úkolem učitele je vést třídu tak, aby nakonec bylo vyvozeno sedm částí, z nichž se nová vesnička bude skládat.

- a) **DŮM ZDRAVÍ** - skřítkci potřebují místo, kde se mohou ošetřit, když se jim stane nějaký úraz (odřené koleno, zlomená ruka, říznutí do prstu...) nebo když onemocní
- součástí tohoto domu bude koupelna, i oni musí dodržovat základní hygienu a pečovat o sebe
- b) **JÍDELNA** - kde jinde by se mohli stravovat, nesmíme však zapomenout, že jídlo musí nejdříve uvařit a přichystat, proto zde bude také kuchyň
- c) **TĚLOCVIČNA** - jsou to bytosti, které rády běhají, hrají si, skotačí a dovádí například s míčem, máme příležitost jim k tomu postavit tělocvičnu, pro případ, že by venku bylo šeredné počasí a oni nemohli běhat po louce a v lese
- d) **ŠKOLA** - jak by si mohli přečíst pohádku či jinou pěknou knížku, jak by mohli napsat pohled nebo dopis, umět zazpívat písničku podle not, spočítat kolik jich je, podívat se kolik je hodin...Kde jinde by se to měli naučit?
- e) **ZVÍŘÁTKA** - i skřítkci mají své domácí mazlíčky a jako každý správný pán jim chtějí také poskytnout pěkný a útulný domov
- f) **SKLENÍK** - jsou to milovníci přírody a velcí pěstitelé zeleniny, ovoce, ale mezi jejich záliby patří také péče o květiny, k tomu jim můžeme vybudovat jediné místo
- g) **NÁMĚSTÍ** - tato část je místem, které všechny předchozí bude spojovat, postavíme tu věž s hodinami, aby na ně každý pěkně viděl - ALE naši noví kamarádi ještě nemají místo, kam by mohli jít spát, proto jim na náměstí také umístíme společný domek na spaní

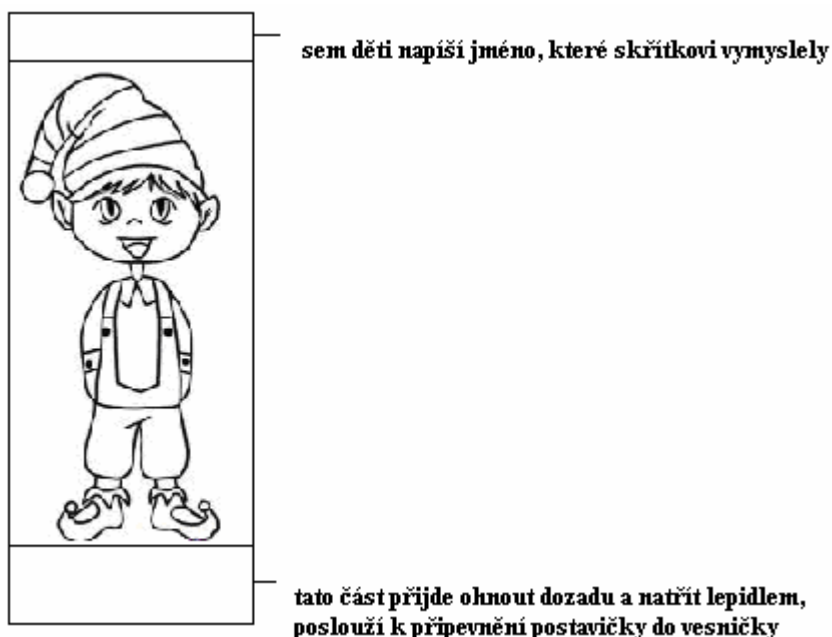
Skupinek máme šest, ale částí je sedm. Vysvětlení je prosté. Každá skupina bude mít na starost jednu a to právě tu, kterou naznačuje plakát, který mají před sebou, podle něhož se také rozdělili. Za ni budou zodpovídat. Během dne se však dostanou i k ostatním částem, jelikož se na svých místech prostřídají. Sedmá – náměstí bude jejich společným dílem, pomocí něhož celou vesničku propojí.

5.4.5 Rozdělení skřítečků mezi děti

Ve fázi, kdy jsme se domluvili, jaké objekty budeme tvořit, k dětem promluví Ferda.

„Moc se mi líbí, jak jste promysleli všechna místa, která v našem novém domově budou. Splňuje to naprosto naše očekávání. Pojdme se pustit do práce, neboť se už velice těšíme, až to bude hotové. Než však začneme, mám pro vás malé překvapení. Ostatní skřítki přišli se mnou. Rád bych každému z vás jednoho svého kamaráda pro tento den svěřil.“

Pro všechny děti je připraven jeden skříteček. Ty jim učitel rozdá a zeptá se jich, zda si všimly, čím se od Ferdy liší. Skřítki jsou černobílí a nikdo z nich nemá jméno. Zavedeme diskuzi o tom, jak by se jim dalo pomoci. Cílem je, aby každý tomu svému vymyslel nové jméno. To mu napíše do kolonky, která je nad jeho hlavičkou. Díky tomu bude všem na očích a lépe si ho zapamatují. S oblečením si můžeme lehce poradit tak, že vezmeme pastelky a jejich oblečkům vrátíme barvy.

Obrázek 1: Příklad skřítky. (zdroj: *How to draw a christmas elf* [online]. 2011 [cit. 2011-04-23]. How to draw . Dostupné z WWW: <http://free.bridal-shower-themes.com/img/how-to-draw-a-christmas-elf_1.jpg>.)

Při vymyšlení nových jmen pro skřítky a vybarvování jejich oblečení, si s dětmi pustíme písničky k lepší práci. Jsou to písničky z pohádek a dětských filmů. Všichni je dobře znají, a tak si mohou zazpívat společně s nahrávkou. Výhodou je, že takto mají při zpěvu i hudební doprovod.

5.4.6 Získání materiálu na stavbu

Při vyvození toho, jak děti získají materiál na stavbu, pracuje učitel s celou třídou dohromady.

Abychom mohli začít něco stavět, musíme mít k tomu potřebný materiál. Jak ho ale získáme? Jak to chodí v běžném životě? Nejprve s žáky pohovoříme o tom, že věci, které pro budování potřebujeme, musíme nakoupit. Ale kde na to vezmeme peníze? Řešení je takovéto. Budeme muset pracovat a vydělat si je. Každá skupinka má na starost jedno místo, které bude stát ve vesničce (škola,

sportoviště, dům zdraví, skleník..). Na nich pracují určití lidé. My si dneska jejich povolání vyzkoušíme, a tak získáme dukáty. Potom už nebude problém za ně pořídit vše, co potřebujeme.

Obrázek 2: Příklad dukátu. (zdroj: autorka)

Povoláních bude šest: učitelé, zahradníci, sportovci, farmáři, kuchaři a doktoři. Celá skupinka bude pracovat na společném úkolu, který plyne z povolání, jež zrovna přijmou za své. Za správně odvedenou práci si vydělají vždy jeden dukát. Jelikož se vystřídají ve všech zaměstnáních, získají celkem těchto dukátů šest.

Co dukát, to jedna část domku, který má skupinka postavit. Jelikož se jedná o domy pro skřítky, kteří žijí v přírodě, budou jejich obydlí vypadat jako květiny. Děti je složí ze čtyř částí: střecha = květ

stěny s hlavními dveřmi = stonek

okna s okenicemi = listy

upevnění domku = kořeny

Za zbylé dva dukáty každá skupina koupí věci potřebné na stavbu věže s hodinami a domu pro spánek, které budou stát na náměstí. Tato část bude společná pro celou třídu a propojí tak vesničku. Proto v každé skupince ve fázi, kdy už získají veškerý materiál, zvolí jednoho zástupce. Ten se spojí s ostatními vybranými. Vezmou s sebou věci, které nakoupila jejich skupina právě za ty dva dukáty, a postaví náměstí se vším, co na něm má být. Dům pro spánek by měl představovat velký listnatý strom.

Má mít tyto části: střecha = koruna

stěny s okny a dveřmi = kmen

upevnění = kořeny

Části věže s hodinami: ciferník = květ

stěny s dveřmi = stonek

okna s okenicemi = listy

upevnění = kořeny

Při koupi posledních věcí získají žáci také plán, podle kterého by se při tvorbě domků měli řídit.

Obrázkový plán podle kterého by měli stavět:

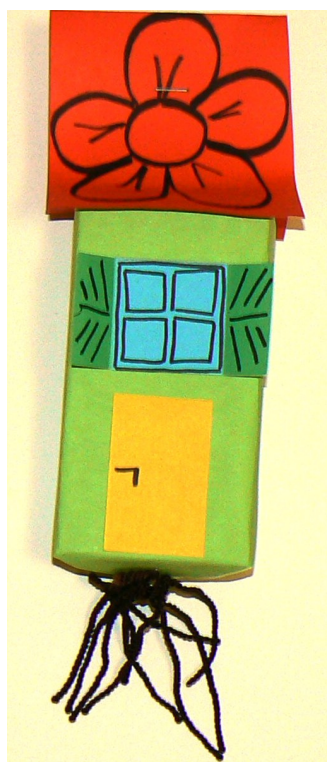
Fotografie 8: Stonek - vybrat si krabičku a barvu, kterou bude mít. (zdroj: autorka)

Fotografie 9: Obalení stonku a příprava místa, kam přijde kořen. (zdroj: autorka)

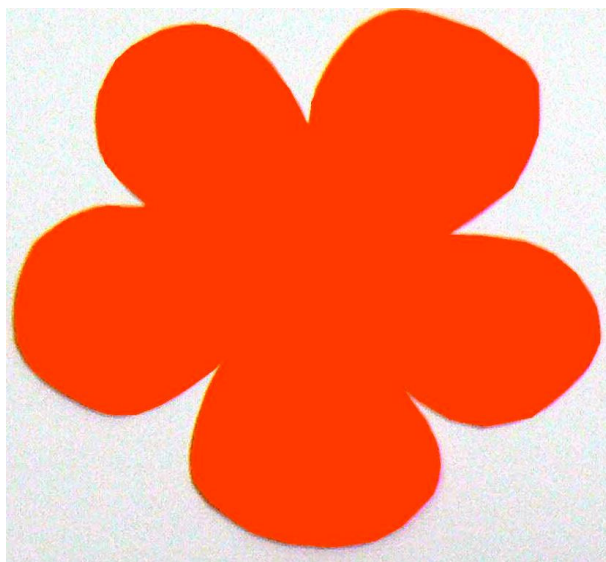
Fotografie 10: Připevnění kořínku. (zdroj: autorka)

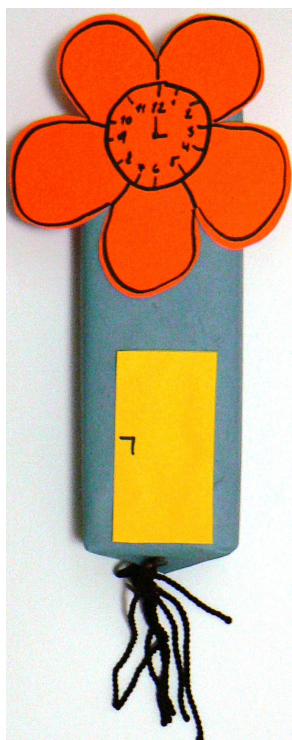
Fotografie 11: Celý domek se střechou, okny s okenicemi a dveřmi. (zdroj: autorka)

Fotografie 12: Stonek se dveřmi a kořenem. (zdroj: autorka)

Fotografie 13: Květ na ciferník. (zdroj: autorka)

Fotografie 14: Věž s hodinami. (zdroj: autorka)

Fotografie 15: Strom jako dům pro spánek. (zdroj: autorka)

Zadání práce v jednotlivých zaměstnáních

Než začnou žáci ve svých skupinkách plnit úkoly, které je čekají v jednotlivých zaměstnáních, učitel celé třídy dohromady tyto úkoly na začátku vysvětlí. Během celé práce bude dětem k dispozici a ony s ním mohou konzultovat případné dotazy. Dále učitel bude průběžně žáky slovně hodnotit a korigovat jejich práci.

1) ŠKOLA

- zaměstnání: učitelé
- práce: oprava a ohodnocení písemné práce z matematiky

Každá skupinka dostane jednu písemnou práci. Vžijí se do role učitele a opraví ji. Písemná práce se skládá z tolika cvičení, kolik učitelů ji opravuje. Jednoduchou domluvou si tedy mohou práci rozdělit. Nakonec spočítají, kolik jejich žák/žákyně udělal/udělala chyb a dají mu/jí známku. To poslouží jako průběžná kontrola pro Vás, neboť víte, kolik chyb by tam měli žáci najít. Za odvedenou práci si nakonec vydělají dukát a vydají se na cestu vyzkoušet zase jiné zaměstnání.

2) DŮM ZDRAVÍ

- zaměstnání: lékaři
- práce: určení diagnózy a způsobu léčby

Celá skupinka lékařů bude řešit úkoly na pracovním listu.

1. úkol je určení diagnózy, zda jde o nemoc nebo úraz.
2. úkolem rozstříhat obrázky a roztržít je na úrazy a nemoci, potom je nalepit do správného rámečku pod obrázky z prvního úkolu.
3. úkolem je určit způsob léčby u nemoci a úrazu.

3) TĚLOCVIČNA

- zaměstnání: sportovci
- práce: „zápas v tenise“,

„ krasobruslařská jízda“

Pro skupinku jsou připraveny dva obrázky se sportovci (tenistka a krasobruslař). Zápas v tenise a krasobruslařskou jízdu mohou vyhrát, když obrázky dokáží společně správně vybarvit.

4) JÍDELNA

- zaměstnání: kuchaři
- práce: třídění potravin

Děti si představí, že byly na velkém nákupu, aby měly dostatečné zásoby na vaření. Potraviny jsou ale hodně pomíchány. Proto budou mít za úkol, vše co nakoupily pečlivě roztřídit.

5) ZVÍŘATA

- zaměstnání: farmáři
- práce: znalost a péče o zvířata

Správní farmáři by měli znát zvířata, která mají na statku. Blíží se jaro a to je známka toho, že se brzy narodí plno mláďat. Co by to bylo za hospodáře, kdyby nevěděli, ke komu jaká mláďata patří a jak se jmenují.

Dalším úkolem farmářů je správně jejich zvířata nakrmit.

6) SKLENÍK

- zaměstnání: zahradníci
- práce: péče o zahrádku

Zahradník by měl znát rozdíl mezi ovocem a zeleninou, vědět co je co. Umět správně používat vhodné nářadí na své zahradě. A ani znalost květin by mu neměla být cizí.

5.4.7 Hra na protažení během práce

Jelikož je práce, kterou děti musí plnit v jednotlivých povoláních, dosti náročná na soustředění, asi tak v polovině času se s nimi protáhneme. Ideální hra, kterou lze za tímto účelem použít, je ZLATÁ BRÁNA OTEVŘENÁ. Budeme vycházet z faktu, že žáci tuto písničku již znají.

Přesuneme se na chodbu, kde budeme mít dostatek místa.

Pravidla hry:

- hra je nejméně pro 4 hráče
- 2 hráči vždy stojí otočení čelem k sobě a vzájemně se drží napnutýma rukama, které jsou zdvihnuté zhruba do výšky hlavy – tímto způsobem vytvoří **zlatou bránu**
- ostatní hráči utvoří řetězec tak, že se budou vzájemně držet oběma rukama za ramena nebo boky
- řetězec bude stále probíhat dokola zlatou bránou
- dvojice, jenž tvoří bránu, při tom zpívá písničku: *„Zlatá brána otevřená, zlatým klíčem odemčená. Kdo do ní vejde, tomu hlava sejde, ať je to ten nebo ten, praštíme ho koštětem.“*
- když dvojice tvořící bránu zpívá poslední sloku, spustí své ruce dolů, a uvězní tak mezi nimi hráče, který se zrovna nacházel v prostoru brány
- tím končí jedno kolo hry
- další hru utvoří bránu chycený hráč s jedním, který už bránu dělal, a postupně se prostřídají

(Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%A1_br%C3%A1na_\(hra\)>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%A1_br%C3%A1na_(hra)>).)

5.4.8 Nakoupení materiálu na stavbu

Poté, co si skupinky vydělaly dostatek dukátů na koupi potřebného materiálu ke stavbě vesničky, přijde na řadu fáze projektu, ve které si učitel otevře obchod

s tímto materiálem (barevnými papíry, krabičkami..) a jednotlivým skupinkám za jejich vydělané dukáty prodá, co budou potřebovat. Žáci si při nákupu mohou sami vybrat jaké barvy se jim na jejich domek hodí, jaký tvar a velikost krabičky bude tvořit jeho základ.

5.4.9 Vybudování vesnice

Nyní žáci mají za sebou už všechna povolání, vydělali dostatek peněz a nakoupili veškerý materiál, který potřebují. Nic jim tedy nebrání, aby mohli začít s výstavbou.

Vyučující jim pomůže s tím, že jim poskytne plochu (karton), který bude sloužit jako pozemek, na kterém vesnice bude stát.

Jednotlivé skupinky se skládají ze 4 dětí. Každé z nich bude mít na starost jednu část domku. Tu si připraví a nakonec je poskládají dohromady. Až budou hotovy, začnou všichni společně pracovat na budovách, které mají být na náměstí. Co skupinka, to nějaká část.

Potom, co budou všechny budovy připraveny, přijde na řadu poslední úkol. Jak víme, domy budou vypadat jako květiny a budou složeny i z jejich částí (květ, stonek, listy, kořen). Na upevnění jim tedy slouží kořen. Žáci svým domkům v kartonu (stavebním pozemku) udělají díru a svou „květinu tam společně zasadí“.

5.4.10 Slavnostní předání

Nová vesnička je hotová. Děti se posadí na koberec do kruhu, do jehož středu ji umístí. Každý žák má u sebe skřítko, kterého měl dneska na starost.

Ke slovu se opět přihlásí náš známý Ferda.

„To je nádhera. O takovémto překrásném domově jsem si doposud nechával pouze zdát. Když se na to podíváte i vy, kamarádi moji milí, co na to říkáte? Že se vám to také velice líbí? Tam se nám bude nádherně žít!“

Každý svého skřítečka nakonec nalepí někam do vesničky. Tím je jasné, že jim již patří. Ferda se přihlásí ke slovu.

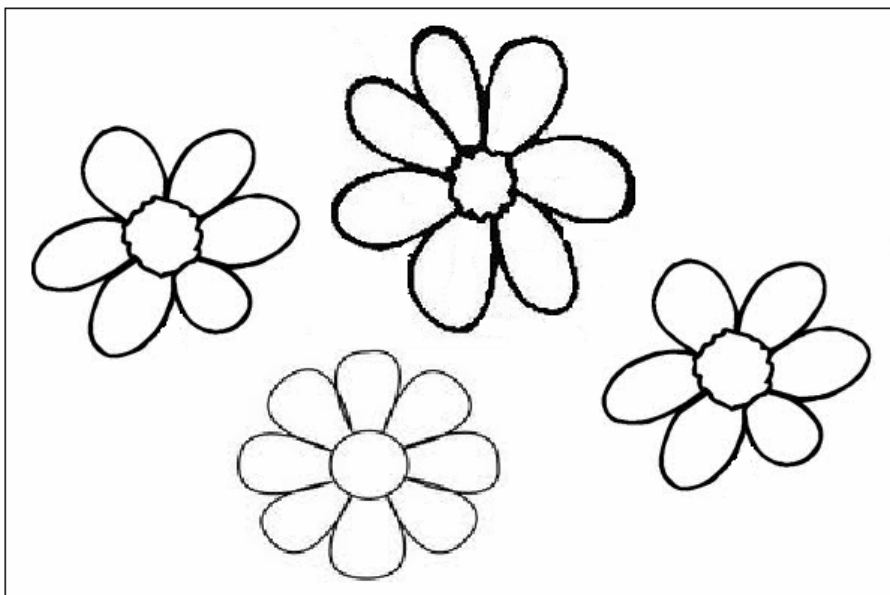
„My vám, děti, mockrát děkujeme!!! A budeme moc rádi, když vás jako poděkování budeme moci pozvat na menší oslavu nové vesničky. A co by to bylo za oslavu, kdybychom si na ní také nemohli dát něco dobrého na zub.“

U této příležitosti se učitel může zeptat dětí, zda někdy byly na nějaké oslavě, k jaké příležitosti byla uspořádána a co na ni bylo připraveného.

5.4.11 Hodnocení

Žáci budou učitelem ústně hodnoceni během celého dne. Pro správnost jejich práce budou sloužit vyplněné pracovní listy, na kterých skupinky společně pracovaly. Při pohledu na novou vesničku si s dětmi povíme, zda výsledek splnil naše očekávání. Zde žáci budou hodnotit svoji práci, jak se jim pracovalo ve skupinkách, zda se jim líbila povolání, které si měli možnost vyzkoušet.

K vyhodnocení práce na projektu využijeme „**kytičky pocitů**“.

Obrázek 3: Kytičky pocitů. (zdroj: autorka)

Tento list připevníme na tabuli a na první lavici položíme barevné fixy. U nich bude kartička s názvem pocitu, který představují. Každé dítě si vybere jeden okvětní lístek. Zvolí barvu odpovídající pocitu při práci na projektu a vybarví ho. K dispozici budou tyto odstíny:

Žlutá - radost

Červená - chuť k práci

Oranžová - přátelství

Fialová - tajemství

Modrá - klid

Zelená - pohoda

Hnědá - pocit povinnosti

Černá – prázdnota

O výsledné podobě našich kytiček zavedeme diskuzi. Pohovoříme o tom, jak se nám společně pracovalo, s jakými problémy jsme se setkali. Zde můžeme ocenit vzájemnou spolupráci, pomoc a dodržení stanovených pravidel.

6 Realizace projektu

6.1 Charakteristika třídy

Třída, kterou jsem si zvolila pro svůj projekt, pro mě byla jednoduchou volbou. Nejen, že splňovala mnou daný požadavek, aby byla v prvním ročníku, navíc jsem již v této škole měla příležitost trávit svou souvislou praxi. Konkrétně u paní učitelky, jež je právě v této třídě třídní. Tudíž to pro mě nebylo zcela neznámé prostředí. Musím ještě podotknout, že s předchozí spoluprací jsem měla pouze dobré zkušenosti. Jedná se o ZŠ Krčín v Novém Městě nad Metují.

První třídu tvoří 24 dětí. Z toho je 11 dívek a 13 chlapců. Do třídy je integrován chlapec s menšími intelektovými schopnostmi. K dispozici mu je paní asistentka, která se třídou tráví vždy celý den. Chlapec je velice snaživý, ve svých rodičích má oporu a ti s paní učitelkou výborně spolupracují. Sociální klima ve třídě je příznivé. Žáci spolu dobře vycházejí. Integrovaného spolužáka vzali jakoby „pod svá křídla“ a snaží se mu pomáhat.

Měla jsem příležitost se třídou strávit nějaký čas díky náslechům, na které jsem tam měla možnost chodit. Žáci jsou zvyklí na práci ve dvojici, ale i na částečnou spolupráci ve skupinkách. Sice při využití této formy výuky vzniká částečný problém s hlukem, ale jinak poskytuje mnoho dalších pozitivních věcí.

Učebna této třídy je hned vedle družiny. Obě místnosti jsou propojeny dveřmi. To poskytuje výhodu v možnosti poměrně rychlého přesunutí do prostředí, které některým aktivitám více vyhovuje. Ve družině jsou dva kulaté stoly a také tam mají možnost pracovat na koberci, kam se všichni pěkně vejdou. Přímo v učebně mají k dispozici televizi s videem, CD přehrávač, velké počítačlo, magnetické tabule, nástěnky, klavír, globus a mnoho dalších pomůcek. Celá škola

se věnuje programu na třídění odpadu, a proto jsou i v této třídě tři odpadkové koše. Jsou barevně rozlišeny a na všech je napsáno, co do nich děti mohou dávat.

6.2 Průběh projektu

- **realizace projektu:** pátek, 18.3. 2011
- **počet žáků:** 20
- **počet vyučovacích hodin:** 4
- **místo konání:** - třída, ve které pro tento den byly improvizovaně sestaveny lavice tak, aby žáci mohli sedět jako čtyřčlenná skupinka pohromadě
 - družina
- **přítomnost dospělých osob:** 3 - paní učitelka třídní
 - pomocná asistentka
 - autorka a realizátorka projektu

Před zahájením projektu byly lavice připraveny, jak bylo potřeba, a ve třídě vysely již plakáty, které jsme později při práci využili.

6.2.1 První vyučovací hodina

Den začal vzájemným přivítáním třídní učitelky se svými žáky. Ta jim připomněla, že je dneska čeká poněkud netradiční den. A předala mi slovo.

Žákům jsem se nemusela představovat, neboť mě znali. Řekla jsem jim, co nás dneska čeká. Že si budeme tak trochu hrát, zároveň se učit nové věci, ale opakovat i ty staré.

Dostali za úkol přichystat si na lavici pouze penály, nůžky a lepidla. Ostatní věci uklidili do svých tašek.

Přesunutí do družiny na koberec

Po zahájení první hodiny jsme se s dětmi přesunuly do družiny na koberec. Vytvořily jsme kruh, chytily se za ruce a společně se posadily. Následovalo vymezení pravidel pro dnešní den – *ztišení a štronzo*. Obě pravidla jsme si společně vyzkoušely a přesvědčily se tak, že jsou všem jasná. Celá třída s nimi souhlasila. Tímto způsobem mělo být částečně zabráněno přílišnému hluku, chaosu. Musím říct, že svůj úkol pravidla opravdu splnila. Tzv. štronzo, při kterém se používal zvoneček, bylo efektivnější. Žáci ho díky zvonění mnohem rychleji zaznamenali a líbilo se jim ze sebe dělat sochy. Brali to jako jakýsi závod, a v důsledku toho byl ve třídě rychle klid. Ale ani druhé pravidlo, které jsme si zavedli, se neminulo účinkem. Sice k ztišení došlo poněkud pomaleji, ale líbilo se mi, jak si žáci postupně všímali zdvižené pěsti a docházelo jim, co se děje, a přidávali se. Během celého projektu nedošlo k tomu, že bych na třídu musela zvyšovat nepřiměřeně hlas. Když se zdálo, že by se nám práce začala vymykat z rukou díky netradičnímu způsobu výuky, stačilo použít jedno z pravidel a se žáky si práci trochu ujasnit a zkorigovat. Nabyla jsem dojmu, že problém hluku a chaosu, který udávaly ve výzkumu některé učitelky, se dají řešit například tímto způsobem. Je však nutné si pravidla dopředu rozmyslet a naplánovat. Také si myslím, že by jich nemělo být moc (maximálně tři), abychom se v nich neztratili, a ve chvíli, kdy nějaké potřebujeme, nevzpomínali, co které znamená. I děti by v tom mohly mít zmatek. Podle mě by pravidla měla být jasná, stručná a trochu „hravá“, aby je třída brala částečně jako zpestření a upozornění, na která bude ráda reagovat.

Motivace

Dále přišla na řadu motivace, která měla za úkol „vtáhnout“ děti do dění celého dne. Její hlavní částí byl příběh o skřítcích. Celou třídu vyprávění velmi zaujalo. Díky otázkám, které byly v příběhu obsaženy, nebyly pouze pasivními posluchači, ale aktivně se zapojovaly. Zopakovaly jsme si tak společně různé již probrané vědomosti zcela přirozenou cestou, jenž nám vždy vyplynula ze situace, která se v příběhu zrovna odehrávala.

Asi tak v polovině vyprávění přišla na řadu otázka typu: Jak se skřítkci mohou po dlouhém spánku protáhnou? ... Při této příležitosti jsme s dětmi vstaly a každý v kruhu předvedl jeden cvik na protažení a ostatní ho zopakovaly. Nejen, že se děti po delším sedění trochu protáhly a mohly jsme pokračovat v příběhu, aniž by ztrácely zájem, navíc se jim tento způsob protažení velmi zamlouval.

Fotografie 16: Společné protažení 1. (zdroj: autorka)

Fotografie 17: Společné protažení 2. (zdroj: autorka)

Když se vypravování chýlilo ke konci a žáci už dobře věděli, co se skřítkům přihodilo, zkoušeli vyvodit, proč za nimi skřítkci přišli. Hned jsem jim neprozradila, zda je jejich předpoklad správný, a pokračovala jsem v příběhu dál. Tentokrát však do děje vstoupil i maňásek – skřítek Ferda, jenž s dětmi celý den komunikoval.

Fotografie 18: Skřítek Ferda se představuje dětem. (zdroj: autorka)

S maňáskem se žáci skamarádili a musím konstatovat, že pro jejich motivaci a větší „sžití“ s životem skřítků byl obrovským přínosem.

Freda jim nakonec vyzradil, že se svými kamarády za nimi přišli pro pomoc. Děti zkoušely navrhnout, jakou pomoc by skřítkům mohly nabídnout. „Padaly“ nejrůznější návrhy, ze kterých jsme nakonec vybraly to, na čem jsme se všichni shodovaly – pomoci jim vybudovat nový domov.

Rozdělení do pracovních skupinek

Poté, co žáci byli seznámeni se skřítky, měli možnost mluvit s Fredou, znali jejich příběh a shodli se na tom, že jim pomohou s novým domovem, následovalo rozdělení do skupinek, ve kterých po zbytek dne pracovali. Sami přišli na to,

že skupinky budou dobrý nápad, neboť skřítků je hodně, a tak každá skupina může dělat jinou část jejich nového obydlí.

Jelikož jsme seděli v kruhu na koberci, poslala jsem dokola krabičku. Každý si vylosoval jeden lístek s příkladem. Vypočítal ho v hlavě, výsledek si zapamatoval a podle pokynů začal hledat plakát, na kterém bude odpovídající počet obrázků.

Fotografie 19: Losování příkladů. (zdroj: autorka)

Fotografie 20: Utvořená skupinka. (zdroj: autorka)

Ráda bych podotkla, že bylo velmi důležité dětem instrukce, jak se mají rozdělit, pečlivě vysvětlit. Využila jsem tady jedno z pravidel, konkrétně ztišení, a předešla tak zmatku, který by mohl nastat.

Ověření správně vytvořených skupinek

Když se všechny děti rozdělily k jednotlivým plakátům, navzájem si ukázaly své příklady a zkontrolovaly, jestli jsou všichni ve správné skupince.

Jenom v jednom případě se stalo, že žák příklad popletl a nebyl tam, kde má. Přečetl tedy svůj příklad celé třídě nahlas, opravil se a skupinka se stejnými výsledky mu řekla, že má jít k ní.

Jak jsem již na začátku zmínila, lavice ve třídě byly připraveny pro čtyřčlenné skupinky. Každá si tedy jedno místo vybrala a usadila se tam. S sebou si vzala příslušný plakát a dala ho doprostřed stolu.

Jelikož jsem na dětech zpozorovala menší únavu, dostaly krátkou pauzu na pití. V rámci protažení si každý došel pro svůj penál, lepidlo a nůžky a vzal si je na své nové místo.

Vyvození úkolů

V této fázi s dětmi hodně komunikoval skřítek Ferda, což mělo pozitivní odezvu. Vyptával se žáků na jejich plakáty, co na nich mají.

Fotografie 21: Diskuse se skřítkem Ferdou 1. (zdroj: autorka)

Potom, co si navzájem pověděli, jaké obrázky má každá skupinka na svých plakátech, rozvedl skřítek Ferda debatu na téma: Co je potřeba ke spokojenému životu, co každý den děti potřebují, bez čeho se nedá obejít ...

Fotografie 22: Diskuse se skřítkem Ferdou 2. (zdroj: autorka)

Žáci nejprve odpovídali tak, že jmenovali jednotlivé věci, které každý den používají: židle, příbor, skleničku, okna, dveře, zubní kartáček...

Jednotlivé věci jsme trochu rozebrali. Řekli jsme si, k čemu slouží, proč jsou užitečné nebo proč je potřebujeme a kde je najdeme.

Nakonec jsme se vrátili opět k tomu, co bylo v ten den naším úkolem. Postavit skřítkům novou vesničku. Museli jsme se nejprve domluvit, co jim v ní vybudujeme. Jelikož děti z předchozí debaty věděly, jaké věci jsou důležité, začaly podle toho vymýšlet místa, ta navrhovaly Ferdovi a on s nimi buď souhlasil nebo ne. Také žáky upozornil, že když se podívají na své plakáty a zavzpomínají, co na nich mají nejen oni samotní, ale i ostatní skupinky, může jim to napovědět. Pomohl jim i otázkami typu: Co bychom ve vesničce měli mít, abychom se naučili přečíst nějakou pěknou knížku, abychom věděli kolik je hodin? Co byste nám tam děti postavily, aby bylo možné vypěstovat zeleninu, jako paprika, salát, okurka, aniž bychom se báli škaredého počasí? atd.

Tímto způsobem jsme nakonec vyvodili následující místa:

- školu
- jídelnu s kuchyní
- dům zdraví s koupelnou
- skleník
- dům pro zvířata

Tyto názvy jsem dětem pro jistotu ještě vypsala pro přehled na tabuli.

Rozdělení skřítečků mezi děti

Potom, co jsme se společně domluvily na jednotlivých částech vesničky a skřítek Ferda nám to odsouhlasil, každý žák si z krabičky vylosoval jednoho skřítečka a dostal za úkol celý den ho opatrovat.

Děti jim nejprve vymyslely jména a vybarvily je. U této činnosti jsme si pustily písničky z filmu „Ať žijí duchové“. Nejen, že text všichni dobře znali, ale ještě nám slova písniček o skřítcích ladila s tématem projektu.

Než žáci začali nová jména skřítkům psát do určené kolonky, společně jsme si je představili a připomněli pravidlo – psaní velkého písmene na začátku jmen. Potom je už mohli samostatně napsat. V době, kdy si své skřítky vybarvovali, jsem měla čas celou třídu obejít a jména zkontrolovat, případně dětem poradit s psaním některých písmenek.

Někteří žáci stihli své skřítky dobarvit a pojmenovat v první hodině, někteří ne. Přestávku jsme však zachovali. Všichni se měli jít proběhnout na chodbu, dojít si na wc, napít se.

Děti byly do příběhu o skřítcích a do celého dne tak zapojeny, že i o přestávce žily projektem. Navzájem si představovaly své skřítky, povídaly si o místech, která jim budou stavět ve vesničce a těšily se na další pokračování.

Celou přestávku jsme si nechaly ve třídě puštěnou hudbu pro zachování atmosféry.

6.2.2 Druhá vyučovací hodina

Další hodinu jsme zahájily tím, že kdo měl svého skřítku hotového, představil ho celé třídě a schoval si ho do penálu, aby se zatím neztratil.

Získání materiálu na stavbu

Jelikož jsme už s dětmi měly vymyšleno, co budeme stavět, bylo na místě domluvit, z jakého to bude materiálu a kde ho vezmeme. Řekla jsem žákům, že si za chvíli otevřu svůj vlastní obchod s potřebnými věcmi na stavbu vesničky, ale že si je ode mě musí nakoupit. Aby získali potřebné peníze, budou muset pracovat.

Nejprve jsme si začali povídat o tom, jací lidé pracují na místech, která budou ve vesničce, a co tito lidé mají za zaměstnání.

- ve škole – učitelé
- v kuchyni – kuchaři
- v domě zdraví – lékaři
- ve skleníku – zahradníci
- se zvířaty - farmáři

Tato povolání představovaly částečně i obrázky na plakátech u každé skupinky. Nejprve bylo v plánu, že právě podle plakátů budou rozdělena místa, kde se žáci na chvíli stanou lékaři, potom se přesunou dál a tam si vyzkouší být zase učiteli atd. Avšak v reálném dění jsme si to trochu upravili. Skupinky se nestěhovaly a všichni dělali ve stejnou dobu totožné zaměstnání. Důvodů bylo několik. Jednak nás ve třídě bylo hodně a při přesunech hrozilo, že by se mohl stát nějaký úraz (zakopnutí o tašky...), navíc ne všechny úkoly byly stejně dlouhé a každá skupinka pracovala individuálním tempem, což mohlo mít za následek, že jedna už bude hotová s prací připravenou například pro lékaře, ale nebude moci jít dál, jelikož jiná bude stále ještě pracovat na úkolu určeném učitelům a nebude jim moci uvolnit místo. Jako problém se mi zdálo i to, že by děti neustále s sebou musely nosit všechny své pomůcky, neboť nikdy nevěděly, co se jim zrovna může hodit.

Výhodou při tomto způsobu se stalo zjednodušení při vysvětlování zadaných úkolů. Všem se totiž ve stejnou dobu vysvětlovalo totéž a nenastal zmatek s tím, že by každá skupinka potřebovala pomoci s úplně jinou činností.

Druhou hodinu jsme stihli vyzkoušet tři povolání, přičemž za dobře odvedenou práci skupinky získávaly dukáty na pozdější nákup. Z jednotlivých dukátů měli žáci vždy velkou radost. Moc se těšili na to, až začnou s budováním vesničky, a s přibývajícemi dukáty viděli, že se to již blíží. Byla to pro ně dostatečná motivace a musím říct, že mě až překvapilo, jak dobře pracovali. Především bych chtěla zdůraznit, že skupinky byly čtyřčlenné a rozdělení práce jsem nechala na nich samotných. Každý si našel ve skupince své místo a nestalo se, že by pracoval jen někdo a ostatní koukali. Je pravda, že v některých zaměstnáních toho

museli dělat o něco víc než v jiných, ale vždy se pro každého člena skupiny našla užitečná činnost.

Pojďme se podívat na ukázky toho, jak žáci zvládli práci připravenou v následujících třech povoláních:

- a. učitelé
- b. farmáři
- c. kuchaři

Učitelé

PÍSEMNÁ PRÁCE Z MATEMATIKY

• jméno: Alenka Černá
 • třída: 4 B
 • datum: 15.3.2011

1. Které číslo doplníš?

$9 - 3 = 6$
 $4 - 9 = 5$
 $5 - 2 = 3$
 $8 - 5 = 3$
 $2 - 7 = 5$
 $6 - 3 = 3$
 $9 - 6 = 3$
 $3 - 2 = 1$
 $1 - 4 = 0$
 $8 - 2 = 6$

2. Napiš nad jednotlivé příklady druh zvířátek, jejichž počet odpovídá výsledku.

KOČKA: $5 + 1 = 6$
 HUSY: $3 + 3 = 6$
 PTAČCI: $6 - 1 = 5$
 KURČATA: $4 + 2 = 6$

3. Doplně: $> < =$

$3 + 2 > 2 + 3$
 $9 - 1 > 7 + 2$
 $6 + 3 < 4 + 4$
 $8 - 5 = 9 - 6$
 $5 + 1 < 3 + 5$
 $7 - 2 > 8 - 5$
 $4 + 2 > 2 + 2$
 $3 + 3 < 9 - 2$

4. Spoj číslíce se správným počtem obrázků.

20:
 12:
 17:
 7:
 15:
 10:
 9:

POČET CHYB: 17
 ZNÁMKA: 4

Zde si celá skupinka vyzkoušela, jaké to je opravovat písemnou práci z matematiky a nakonec ji oznámkovat. Jelikož byla „písemka“ na dva listy, čtveřice se samy rozdělily vždy na dvojice a každá opravovala jednu stránku, potom si je vyměnily a navzájem po sobě překontrolovaly. Ponechala jsem jim při výběru způsobu, jak budou opravovat, úplnou volnost. Když se podíváte na ukázkou opravené „písemky“, konkrétně na poslední cvičení, musím

podotknout, že si žáci velice dobře se stylem opravy poradili, aniž by nastal nějaký zmatek v přehlednosti.

Fotografie 23: Opravování písemné práce z matematiky 1. (zdroj: autorka)

Fotografie 24: Oprava písemné práce z matematiky 2. (zdroj: autorka)

Farmáři

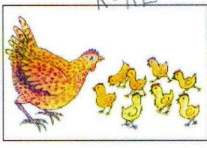
POZNEJ A NAKRM SVÁ ZVÍŘATA

1. Vyber z nabídky správný název mláděte a napiš ho nad rámeček, ve kterém je.

KOTĚ, SELE, ŠTĚNĚ, KŮZLE, KUŘE, HRÍBĚ, TELE

HRÍBĚ

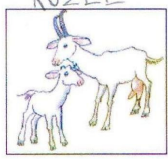
KUŘE

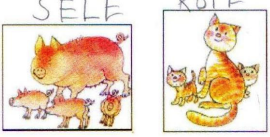
ŠTĚNĚ

TELE

KŮZLE

SELE

KOŤE

2. Poznáš je po hlase? Doplň názvy zvířat.

Haf, haf štěká	ŠTĚNĚ
Bú, bú bučí	TELE
Mňau mňouká	KŮZLE
Kokodák kdáká	KUŘE
Mée, mée mečí	KŮZLE
Bée, bée bečí	JEHNĚ

N. S. T. H L. Š. A. L

3. Nakrm svá zvířata. Spoj zvíře s krmením, které bys jim mohli dát.

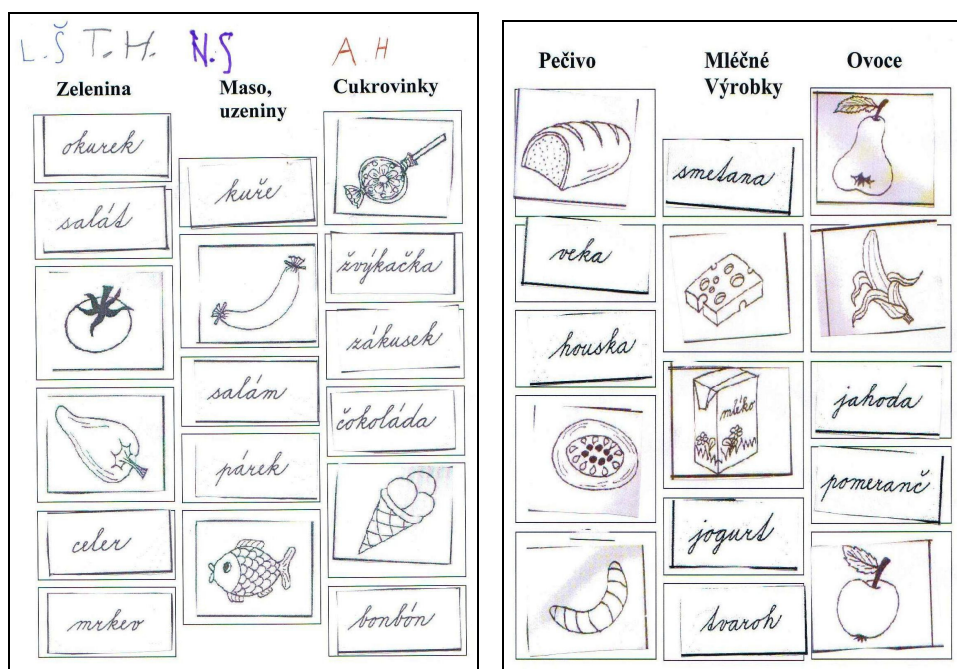

Při této činnosti opět žáci pracovali v rámci skupinky chvíli ve dvojicích, každá měla jeden list, který vyplňovala. Navzájem se však děti radily při všech úkolech. Pomáhaly si vzpomenout na jednotlivá písmenka nebo si poradit s písmeny, která ještě tak dobře neumí. U posledního úkolu nastala menší potíž s tím, že někteří žáci nejprve začali zvířátka spojovat podle toho, co nám sama dávají, takže se do úkolu trochu zamotali. To jsme ale nakonec opravili, a jelikož už se zmínilo téma, jaký užitek z určitých zvířat máme, s celou třídou jsme si popovídali o tom, proč jaké zvíře na naší farmě chováme.

Kuchaři

Posledním zaměstnáním ve druhé hodině byli kuchaři. Tento úkol byl uveden tak, že jsem se celé třídy zeptala, kde si myslí, že kuchaři berou suroviny, ze kterých připravují nejrůznější jídlo, ať už k snídani, ke svačině, k obědu nebo večeři. Společně jsme došli k závěru, že je musí nakoupit. Když je však nakoupí, určitě je nenechají na jedné hromadě, ze které si vždy vezmou jen to, co potřebují, ale pečlivě nákup roztřídí. Tady jsme pohovořili o tom, kam různé potraviny ukládají doma. Například že mléčné výrobky patří do chladna do lednice...

Každá skupinka dostala list s nákupem, který byl nakreslený, a list, kde byly suroviny napsané. Měli je roztřídit a nalepit pod správný nadpis do příslušné přihrádky. Tento úkol nám zabral nejvíce času. Problém nebyl v tom, že by děti nevěděly, co kam patří, ale trochu nás zdržel list, kde suroviny byly jen napsané. Ale jelikož na to byli vždy čtyři, poradili si a všichni měli potraviny roztříděny správně.

Fotografie 25: Třídění nakoupených potravin. (zdroj: autorka)

Každá skupinka ve druhé vyučovací hodině získala tři dukáty, z čehož byli žáci naprosto nadšení. O přestávce jsme se všichni společně nasvačili a povídali si o tom, co by jednou sami chtěli v dospělosti dělat a proč.

6.2.3 Třetí vyučovací hodina

Zlatá brána otevřená

(pravidla hry jsou uvedena v kapitole - Plánování projektu)

Na začátku této hodiny byla na dětech vidět částečná únava. Proto jsme se přemístili na chodbu a zahráli si hru *Zlatá brána otevřená*.

Děti již slova písničky i pravidla znaly, takže jsme se nemusely zabývat vysvětlováním a mohly začít zrovna hrát. Náhodně jsem vybrala první dvojici, která utvořila onu bránu. Potom se děti prostřídaly podle toho, jak byly chyceny do brány. Hru jsme hrály přibližně dvanáct minut a opět jsme se vrátily do třídy, kde nás ještě čekala dvě zaměstnání:

- lékaři

- zahradníci

Lékaři

V M P K

URČÍ DIAGNÓZU A ZPŮSOB LÉČBY

1. Napiš pod obrázek do rámečku zda se jedná o úraz nebo o nemoc.

N E M O C

Ú R A Z

2. Obrázky na straně listu rozstříhej a nalep do rámečků. Do modrých lep nemoci, do růžových úrazy.

3. Modře vybarvi pozadí u věcí, které použiješ, když jde o nemoc a růžově, když jde o úraz.

Práce připravená právě pro lékaře byla poměrně rychle hotová. Zbyl nám tedy i čas na společnou kontrolu. Jedna skupina lékařů nám vysvětlila rozdíl mezi nemocí a úrazem, druhá uvedla příklady nemocí a úrazů, třetí nám řekla, jaké nemoci v druhém cvičení diagnostikovala, čtvrtá jaké diagnostikovala úrazy a pátá nám shrnula, čím se dá co léčit.

Fotografie 26: Určování diagnóz a potřebné léčby. (zdroj: autorka)

Zahradníci

T.H. A.L. L. N.S.

PÉČE O ZÁHONY

1. Označ zelenou pastelkou zeleninu a červenou ovoce.

mekka jablko celer hrůška
 banán petržel ředlsben
 zelí pomeranč kapusta
 mandarinka ředkvička
 cibule česnek jahoda
 grape ananas paprika

2. Doplň názvy květin.
 Napiš roční období, ve kterém kvetou: JARO

P A V petiška F I alka P E lřklř S N ě ženska B L ě dule

L.Š. T.H. N.S. A.L.

3. Stejnou pastelkou označ nářadí a činnost, ke které se používá.

4. Zde je tvůj záhon, vyber si jednu zeleninu a nakresli ji do něho. Aby bylo jasné, co pěstuješ.

Toto povolání bylo poslední, které žáky čekalo. Tentokrát začali všichni prací na jednom úkolu a to hned na prvním. Dva žáci si vzali pastelku zelenou a další

dva červenou a podle toho, co se dočetli, roztřídili velkou smíchanou hromadu zvlášť na ovoce a zeleninu. U dalších úkolů se rozdělili. Jedna dvojice pracovala na druhém úkolu a druhá dvojice na třetím. Nakonec všichni ve skupince společně do záhonku nakreslili, jakou zeleninu pěstují.

V tomto okamžiku každá skupinka získala už celkem pět dukátů. Děti ale předem věděly, že jich budou potřebovat šest. Proto již na začátku byly upozorněny, že šestý dukát mohou získat za dobrou spolupráci ve své skupince.

V původním návrhu projektu mělo být o jedno zaměstnání více, ale bohužel díky nemoci se nás ve škole sešlo o něco méně, a tak jsme museli trochu improvizovat. Vráťm-li se k jednotlivým skupinám, musím říct, že všechny si svůj šestý dukát zasloužily. Snad jen v jedné skupince při vzájemné spolupráci vznikl menší problém, neboť se v ní sešli shodou okolností dva chlapci, kteří mezi sebou mají tendenci soupeřit. Ale jelikož jim bylo několikrát vysvětleno, že i způsob, jakým práci vykonávají, bude odměněn a jelikož chtěli také získat maximum dukátků, nakonec si práci dokázali rozdělit a vyjít společně.

Nákup materiálu na stavbu

Dostali jsme se do fáze projektu, kdy si každá skupinka vydělala dostatek dukátů, aby si mohla nakoupit potřebný materiál na stavbu domku, který má na starost.

Ještě než však žáci začali nakupovat, popovídali jsme si o tom, jakou mají o domcích, které budou stát ve vesničce, představu. Některým dětem se vybavila pohádka Šmoulové a jejich domky v podobě houbiček. To se nám hodilo. Domky ve vesnici měly totiž vypadat jako květiny, a tak aniž bych musela žákům tento plán sdělit já, přišli na něj postupně sami. Na tabuli jsem jim nakreslila domek v podobě květiny a žáci jednotlivé části pojmenovávali.

- střecha = květ
- okno s okenicemi = listy
- zdi domku = stonek
- upevnění domku = kořeny

Některé děti posléze samy přišly na to, že části domků jsou celkem čtyři a že jim dva dukáty tedy zůstanou. Dala jsem třídě prostor na to, aby zkusila vymyslet, na co bychom přebývající dukáty mohli použít...Zde jsem se snažila navést je otázkami. Skřítci ještě neměli žádný domek, kde by se mohli vyspat. Proto jsme se domluvily, že uprostřed vesničky bude stát domek spánku. Navrhla jsem žákům, že by tentokrát mohl mít podobu stromu, neboť skřítků je hodně, a když půjdou společně spát, musí se do tohoto domu vejít hodně postýlek. Domku pro spánek jsme opět určili, z jakých částí se bude skládat:

- střecha = koruna
- zdi domu = kmen
- upevnění domu = kořeny

Jelikož tento dům měl být společným dílem celé třídy a ne jednotlivých skupinek, každá měla použít jeden svůj dukát a něco na jeho stavbu nakoupit. Skupinek však bylo pět a tady se použily dukáty pouze tři, proto jsme se z dětmi domluvily na tom, že jim ještě na náměstí vesničky postavíme věž s hodinami. Ta bude vypadat takto:

- ciferník = květ
- zdi věže = stonek
- upevnění věže = kořeny

Dukátky, které byly stále navíc, celkem byly dva, se měly použít na nákup oken a dveří do těchto dvou budov.

Nákup mohl začít. Každá skupinka šla vždy ke mně do obchodu, kde jsem jí za dukátky dala vybrat barvu a materiál, ze kterých bude stavět.

Fotografie 27: Nákup materiálu na stavbu. (zdroj: autorka)

Třetí hodina byla ukončena tím, že všichni měli nakoupeno a po přestávce, kdy se každý může protáhnout, občerstvit a trochu odpočinout, se pustíme do „stavby“.

6.2.4 Čtvrtá vyučovací hodina

Budování vesničky

Každý ve skupince měl svůj úkol, jeden vyráběl střechu, další okna a dveře atd. Když jednotlivé části byly hotové, tak je všechny spojily dohromady, s čímž jsem jim trochu musela pomoci. Vznikly úžasné domky a děti z nich měly radost. Jelikož každá skupinka pracovala svým individuálním tempem a někdo byl hotov dříve, někdo později, tak ten, jehož domek byl postaven, začal pracovat na společném domku pro spánek a věži s hodinami. Každá skupinka dělala něco. Jedna okna, druhá korunu atd.

Fotografie 28: Budování vesničky 1. (zdroj: autorka)

Fotografie 29: Budování vesničky 2. (zdroj: autorka)

Fotografie 30: Budování vesničky 3. (zdroj: autorka)

Fotografie 31: Budování vesničky 4. (zdroj: autorka)

Fotografie 32: Budování vesničky 5. (zdroj: autorka)

Když byly všechny domky postaveny, přemístili jsme se do družiny, kde na nás čekala připravená plocha, kam vesničku umístíme.

Fotografie 33: Hotové domky, připravené k „zasazení“ do vesničky. (zdroj: autorka)

Pro domky musel být udělán otvor, díky němuž se mohly „zasadit do země“. Aby se žáci neporanili, tak jsem tento otvor připravila sama, děti mi řekly, kde ho mám udělat a potom domek zespodu namazaly lepidlem, prostrčily kořínky do země a tím byl květinový dům do vesnice pořádně připevněn.

Fotografie 34: Dělání dírek pro “sázení” květinových domků. (zdroj: autorka)

Fotografie 35: „Sázení“ domků do vesnice 1. (zdroj: autorka)

Fotografie 36: „Sázení“ domků do vesnice 2. (zdroj: autorka)

Převzetí vesničky

Potom, co byla vesnička hotová, zavolali jsme na skřítky. Každý měl u sebe skřítku, kterého dostal na začátku projektu na starost. Společně jsme jim vesničku předali a každý jim krátce řekl, co by jim chtěl v novém domově přát, a svého skřítku umístil někam do vesničky. Pro urychlení jsem všechny děti obešla a vyhrazené místo pro nalepení jsem jim sama natřela lepidlem. Nakonec se ke slovu dostal opět Ferda, který dětem moc poděkoval za sebe i své kamarády, řekl jim, že ho překvapilo, jak jsou šikovné a že umí báječně pracovat. Popřál jim, mnoho pěkných věcí do budoucnosti a za odměnu je pozval na hostinu, aby se skřítky přivítaly přicházející jaro.

Fotografie 37: Předávání vesničky skřítkům 1. (zdroj: autorka)

Fotografie 38: Předávání vesničky skřítkům 2. (zdroj: autorka)

Fotografie 39: Ferda zve děti na oslavu. (zdroj: autorka)

Fotografie 40: Pohoštění na oslavě. (zdroj: autorka)

Zhodnocení projektu

Poté, co jsme se všichni zúčastnili malé oslavy a dali si „něco dobrého na zub“, diskutovali jsme o tom, zda výsledek naší práce splnil očekávání. Povídali jsme si, jak se nám pracovalo, zda jsme se cítili příjemně, bavilo nás to, čeho jsme si při práci všimli, co jsme se naučili nového, co zopakovali apod.

Fotografie 41: Společné hodnocení práce. (zdroj: autorka)

Děti se nakonec rozhodly vesničku umístit do chodby ke vchodu, aby se na ni mohli všichni kolemjdoucí podívat a hlavně, aby ji mohly ukázat rodičům a popsat, co všechno v tento den dělaly a k čemu to vedlo.

6.3 Hodnocení projektu

Podle mého názoru se projekt povedl a splnil z velké části své cíle.

Ačkoli byly děti zvyklé pracovat ve dvojicích i ve skupinkách, toto byla jejich úplně první zkušenost pracovat na společném projektu. Myslím si, že jeho načasování bylo vhodné, neboť žáci si již osvojili řadu vědomostí a dovedností, ze kterých se při tvorbě projektu mohlo vyjít, a zároveň se naučili i řadu věcí nových.

Jelikož v této třídě neučím a chtěla jsem co nejvíce zaručit, aby dětem projekt vyhovoval a byl pro ně přínosem, snažila jsem se žáky při jeho plánování poznat, jak jen to šlo v rámci možností. Jednak z náslechu strávených při jejich výuce, dále ze zastoupení paní asistentky, která je každý den ve třídě přítomna kvůli integrovanému chlapci, a v neposlední řadě díky pomoci paní třídní učitelky, která mi o jednotlivých dětech a nakonec i o třídním kolektivu jako takovém vyprávěla.

Díky této vstřícnosti jsem měla možnost projekt třídy „ušít“ co nejvíce na míru.

Podmínky pro jeho realizaci byly dobré. Vedení školy i učitelé mi vyšli vstříc. Měla jsem možnost využít veškerý školní materiál a pomůcky, které se do projektu hodily.

Úspěch projektu také hodně přisuzuji motivaci, díky níž se děti do celého dění zcela ponořily a žily projektem celý den. Těšily se na nové situace a zodpovědně řešily vše, co měly na práci. Projekt probíhal plynule a hladce. Nepotýkaly jsme se s většími problémy. Díky pravidlům, které byly na začátku určeny, se ve třídě udržoval klid a pořádek, každý věděl, co má dělat.

Při motivačním příběhu a rozdělování do skupinek si děti zopakovaly již probrané učivo, naopak v části, kdy jsme se začali bavit o zaměstnáních a všichni si je i vyzkoušely, se děti setkaly s poznatky zcela novými, se kterými si musely poradit. Děti velmi dobře spolupracovaly a navzájem si pomáhaly. Při řešení úkolů si v jednotlivých skupinkách samy rozdělily role - například dobří čtenáři ve skupince předčítali ostatním, kteří podle toho řešili činnosti jiné. Jelikož jsem jednotlivé části již popisovala v předchozí podkapitole, ráda bych se nyní vrátila

na konec projektu, kdy jsme ho s dětmi společně hodnotily. Pravdou je, že nám na kytičku pocitů nezbylo moc času, proto nebyla zrealizována. Avšak nemyslím si, že bychom hodnocení projektu podcenily. Díky ušetřenému času, který bychom věnovaly vybarvování okvětních lístků, jsme vedly debatu. Zeptala jsem se žáků, zda projekt, na který se tak těšili, splnil jejich očekávání nebo k němu mají výhrady. Jeden žák odpověděl, že v jednu chvíli byl trochu zklamán a to z důvodu, že domeček, na kterém se svojí skupinkou pracoval, měl na jeho vkus příliš velikou střechu. Nakonec však dodal, že když vesničku předávali skřítkům, tak toho svého připevnil právě na střechu. Kdyby ji však udělali předtím menší, neměl by jeho skřítek teď tak krásný výhled. Proto je prý nakonec rád, že to nechali tak, jak to bylo. Děti samy od sebe mluvily o vzájemné pomoci, kterou si ve skupinkách mohly poskytnout. Líbilo se jim, že lavice ve třídě byly netradičně rozmístěny a po celý den měly pocit, jakoby ani nebyly ve škole, ale v jiném pohádkovém světě skřítků. Překvapilo mě, když se objevil u takto malých dětí názor, že jim udělalo velkou radost, když z odpadků, jako jsou prázdné krabičky od čajů, mohou vyrobit užitečné a pěkné věci, které nakonec i někomu pomohly. Projekt byl původně tvořený pro 24 dětí, ale jelikož jich bylo ve škole o čtyři méně, muselo se poněkud improvizovat, to však nepřineslo sebemenší komplikace.

Věřím, že tato metoda byla pro žáky přínosem. Aniž by si toho byli vědomi, za celý den jsme stihli přinejmenším stejné množství látky zopakovat, procvičit nebo se s ní částečně seznámit jako v kterýkoliv jiný den. Přínos a obohacení tato zkušenost přinesla i mně.

Projektová výuka je sice metodou doplňkovou a nedá se používat neustále, ale sama jsem se přesvědčila, že žáci tímto způsobem pracují rádi, jsou při práci lépe motivováni a nenásilně se učí v rámci celého projektu využívat poznatky z jednotlivých předmětů provázaně.

Závěr

Vlastnímu psaní diplomové práce předcházelo prostudování odborné literatury, která se zabývá problematikou projektového vyučování. Hlavní myšlenky a informace z uvedených zdrojů se staly základem teoretické části této práce. Seznámila jsem se s díly některých představitelů projektové výuky, z čehož jsem později čerpala při práci na vlastním projektu.

Před tím, než jsem začala projekt plánovat, bylo provedeno dotazníkové šetření mezi učiteli na 1. stupni ZŠ. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, do jaké míry je v současném prvostupňovém školství využíváno projektová vyučování. U zkoumaného vzorku učitelů bylo zjištěno, že více jak 70% je zastánce této metody, 44% ji používá při své výuce a 52% ji vyzkoušelo. Nepopírají však, že se setkávají s řadou obtíží a problémů. Většina z nich by uvítala školení a účast na odborných seminářích, aby získali s touto metodou vlastní zkušenost a měli více zdrojů, ze kterých by se dalo při tvorbě projektů vycházet. Častým negativem, který učitelé uváděli byl také nedostatek materiálu a financí.

Druhý cíl se týkal vlastního projektu. Při jeho plánování a realizaci jsem chtěla zjistit, do jaké míry se mi potvrdí literaturou a výzkumem uváděná negativa k této metodě. Jako nejčastější problémy učitelé uváděli, přílišný hluk, chaos ve třídě, špatné rozdělení práce dětí ve skupinách, zvonění, nezáměr žáků o práci ostatních atd., snažila jsem se již při plánování vymyslet kroky, jak bych tomu mohla předejít a co nejvíc negativ potlačit.

Pro svůj projekt jsem si zvolila 1. ročník, konkrétně v ZŠ Krčín. Záměrně neuvádím pro realizaci, neboť už při samotném plánování bylo nutné nejen vědět, jak staré děti budou projekt absolvovat, ale důležité bylo nejprve třídu trochu poznat. Pravdou je, že projekt, který se zařazuje už v první třídě, je na přípravu učitele poněkud náročnější. Často s projektem přijde on sám. V tomto případě to ani jinak nebylo možné, neboť ve třídě neučím a těžko by se tedy děti na jeho plánování mohly podílet. Avšak jsem zcela přesvědčena o tom, což se mi i v praxi

potvrdilo, že i takto malí žáci jsou na tuto metodu připraveni. Projekt, který jsme společně uskutečnili, hodnotím jako velmi podařený. Žáci tímto způsobem pracovali úplně poprvé a neměli s ním větší problémy. Hluk a chaos, jenž jsou s touto metodou spojovány, jsme korigovali předem stanovenými pravidly. Problémy, jako nezájem o práci spolužáků a špatné zapojování do společné práce, se vůbec neprojeví. Podle mého názoru to bylo díky vhodně zvolené motivaci, která žáky provázela po celý den. Příběh o skřítcích či přítomnost samotného skřítky Ferdy děti natolik „pohltit“, že žily projektem až do konce. Někomu by se mohlo zdát, že jsme si pouze hráli a nic jsme se nenaučili. To však mohu zcela vyvrátit. Během celého projektu jsme zopakovali řadu již probraného učiva, děti musely k práci používat čtení, psaní a počítání, z předmětu „Svět kolem nás“ bylo do projektu zařazeno učivo známé, ale také se objevovalo učivo nové. Žáci si sami poradili s rozdělením rolí ve skupince a každý měl co dělat. Výsledný produkt, což byla již zmíněná vesnička pro skřítky, vypadal pěkně a všichni jsme s ním byli spokojeni. Hodnocení projektu proběhlo společnou debatou na konci dne, ale jistě by se daly ohodnotit a oznámkovat i samostatné fáze projektu, ve kterých se děti nacházely.

Myslím, že projektová výuka se dá především dobře využít při opakování a procvičování již získaných dovedností a vědomostí, případně může posloužit jako účinné navození látky nové. Je vhodná pro všechny ročníky na 1. stupni ZŠ, a pokud se bude používat pravidelně, žáci se tímto způsobem naučí pracovat a řada obtíží spojená s projektovým vyučováním se odstraní sama. Záleží především na učiteli, na jeho schopnostech, chuti a vůli, neboť je pravdou, že ho to bude stát spoustu času a energie.

Projekt této diplomové práce byl dělán tak, aby mohl posloužit i jinému učiteli v jeho práci. Mně osobně zkušenost s touto metodou obohatila, a to především v oblasti mé pedagogické praxe. Přesto, že mě projekt stál hodně času a úsilí, což také přisuzuji tomu, že jsem si hodně věcí musela sehnat a zjistit sama, neboť ještě v žádné škole nepracuji, a tak jsem se nemohla maximálně opřít o jeho

zázemí, avšak na spolupráci si stěžovat vůbec nemohu, má očekávání byla splněna a veškeré úsilí stálo za konečný výsledek.

Seznam použité literatury:

BUKÁČKOVÁ, J. *Učíme se počítat, sčítat i odčítat*. [s.l.] : Blug. 94 s. ISBN 80-7274-943-9.

COUFALOVÁ, J. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy : náměty pro učitele*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2006. 135 s. ISBN 80-7168-958-0.

DANIHELKOVÁ, H. *Člověk a jeho svět 1*. Olomouc : Prodos, 2007. 63 s. ISBN 978-80-7230-187-4.

DVOŘÁKOVÁ, M.; TOMKOVÁ, A.; KAŠOVÁ, J.,. *Učíme v projektech*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 173 s. ISBN 978-80-736-7527-1.

FISHER, R. *Učíme děti myslet a učit se : praktický průvodce strategiemi vyučování*. 1. vyd. Praha : Portál, 1997. 172 s. ISBN 80-7178-120-7.

FREY, K. *Die Projekt Methode*. Weinheim: Beltz, 2005. 268 s. ISBN 3-407-25123-8.

FUKANOVÁ, J.; ŠTIKOVÁ, V. *Já a můj svět : prvouka pro 1. ročník, pracovní učebnice*. 1. vyd. Brno : Nová škola, 2007. 80 s. ISBN 80-7289-085-9.

HLAVSA, Z. *Pravidla českého pravopisu*. 2. vyd. (s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR). Praha : Academia, 2005. 391 s. ISBN 80-2001-327-X.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu : Základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha : Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno : Paido, 2007. 91 s. ISBN 978-80-731-5151-5.

KARGEROVÁ, J. KREJČOVÁ, V.; *Vzdělávací program Začít spolu : metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 228 s. ISBN 80-7178-695-0

KASPER, T.; KASPEROVÁ D. *Vybrané kapitoly z dějin pedagogiky*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. 123 s. ISBN 80-7372-143-0

KAŠOVÁ, J. *Škola trochu jinak, projektové vyučování v teorii i praxi*. 1. vyd. Kroměříž : Iuventa, 1995. 81 s.

KOŘEN, J. *Hry v počtech pro 1. ročník*. Brno : Nová škola, 2007. 32 s. ISBN 80-7289-042-5.

KOVALIKOVÁ, S.; OLSENOVÁ, K. *Integrovaná tematická výuka : model : [výuka, která vychází z poznání, jak učit lidský mozek]*. 2. opr. vyd. Kroměříž : Spirála, 1995. 304 s. ISBN 80-9018-731-5.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno : Mu, 2006. 160 s. ISBN 80-210-4142-0.

LOKŠOVÁ, I.; LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 199 s. ISBN 80-7178-205-X

MAŇÁK, J. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. 1. vyd. V Brně : Masarykova univerzita, 1994. 125 s. ISBN 80-2101-031-2.

MAŇÁK, J., ŠVEC, Š., ŠVEC, V. (ed.) *Slovník pedagogické metodologie*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita : Paido, 2005. 134 s. ISBN 80-7315-102-2

MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

NEVYHOŠTĚNÁ, M. *Barevné počítání pro prváky a druhéky*. 2. vyd. Praha : Prometheus, 2004. 32 s. ISBN 80-85849-95-X.

PASCH, M. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině : jak pracovat s kurikulem*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 416 s. ISBN 80-7178-127-4.

PAŠKOVÁ, J. *Učíme se společně : Pracovní listy pro skupinové a kooperativní učení v I. ročníku základní školy*. Brno : Centa, 2007. 114 s.

PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha : Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8.

POTŮČKOVÁ, J. *Prvouka pro první třídu základní školy, 2. díl*. Brno : Studio 1+1, 2007. 32 s. ISBN 80-901986-7-8.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1998. 328 s. ISBN 80-7178-252-1.

PŘÍHODA, V. *Reformní praxe školská*. Praha : Československá grafická unie, 1936. 161 s.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha : VÚP, 2004. 113 s. ISBN 80-8666-624-7.

RICHTER, A. *Co je dobré vědět o psaní diplomové práce či disertační práce*. 1. vyd. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2008. 20 s. ISBN 978-80-7372-406-1.

SINGULE, F. *Americká pragmatická pedagogika : John Dewey a jeho následovníci*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 197 s. ISBN 80-0420-715-4.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 1999. 292 s. ISBN 80-8586-633-1.

SKALKOVÁ, J. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 2. dopl. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 209 s.

SKALKOVÁ, J. *Za novou kvalitou vyučování : inovace v soudobé pedagogické teorii i praxi*. Brno : Paido, 1995. 89 s. ISBN 80-8593-111-7.

VALENTA, J. *Projektová metoda ve škole a za školou : Pohledy*. Praha : Ipos Artama, 1993. 61 s. ISBN 80-7068-066-0.

VYBÍRAL, M. *Od zkušenosti k poznání*. Plzeň : Pedagogické centrum, 1996. 48 s.

ŽÁČEK, J. *Slabikář*. 9. vyd. Praha : Alter, 2008. 125 s. ISBN 978-80-7245-146-3.

Seznam webových zdrojů:

How to draw a christmas elf [online]. 2011 [cit. 2011-04-23]. How to draw. Dostupné z WWW: <http://free.bridal-shower-themes.com/img/how-to-draw-a-christmas-elf_1.jpg>.

www.modernivyucovani.cz

O projektových a výukových aktivitách [online]. 2009 [cit. 2011-04-04].

Projektové vyučování. Dostupné z WWW:

<www.projektovavyuka.cz/AboutProjects.aspx>.

www.projektovevyucovani.cz

Wikipedie [online]. 25.10. 2009 [cit. 2011-04-03]. Zlatá brána (hra).

Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%A1_br%C3%A1na_\(hra\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%A1_br%C3%A1na_(hra))>.

Seznam časopisů:

KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Projektová metoda a projekt*. In Komenský: odborný časopis pro učitele základní školy. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2002. roč. 127, č.2, s. 4-10.

KRATOCHVÍLOVÁ, J., JANÍK, T. *Projektové vyučování*. In Komenský: odborný časopis pro učitele základní školy. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2002. roč. 127, č.2 s.2-4.

Individuální vzdělávací projekt. *Moderní vyučování*. Listopad 2009, 9, s. 5-6.

O projektech a projektové výuce. *Moderní vyučování*. Listopad 2009, 9, s. 6-8.

Projekty a projektová výuka. *Moderní vyučování*. Listopad 2009, 9, s. 10-11.

Projekt divadla ve výchově. *Moderní vyučování*. Listopad 2009, 9, s. 12-13.

Když projekty učí o životě. *Učitelské noviny*. 2011, 9.

Projekt Hypo může našim dětem usnadnit vstup do školy. *Týdeník Školství*. 9.2. 2011, 6, s. 7.

Přílohy

Příloha A

- Dotazník pro učitele 1. stupně ZŠ

Příloha B

- Pracovní listy
 - 1. Učitelé
 - 2. Lékaři
 - 3. Sportovci
 - 4. Kuchaři
 - 5. Farmáři
 - 6. Zahradníci
 - 7. Skřítci

Příloha A

DOTAZNÍK PRO UČITELE

Vážené paní učitelky, páni učitelé!

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku, který slouží jako podklad mé diplomové práce. Zabývám se v ní projektovým vyučováním na 1. stupni ZŠ. Jak jistě víte, v poslední době se ve školách objevují nejrůznější inovace ve snaze zlepšit současnou situaci ve výuce. Mezi tyto „inovace“ také patří již zmíněné projektové vyučování. Jelikož bych ráda jeden takovýto projekt vytvořila a ověřila v praxi, chtěla bych Vás poprosit o Vaše vlastní zkušenosti s touto metodou, o které bych se chtěla při jeho tvorbě opřít.

Tento dotazník je anonymní. Veškeré informace budou sloužit pouze k výzkumným účelům a třeba nám pomohou zlepšit podmínky pro budoucí práci s projekty na 1. stupni ZŠ.

Předem Vám tedy děkuji za zcela otevřené a pravdivé odpovědi, které vypovídají o Vašich názorech.

Monika Drašnarová

Prosím doplňte nebo zakroužkujte následující údaje:

- žena – muž
 - věk: _____
 - Jste absolvent/absolventka VŠ? ano – ne
 - Jiné dosažené vzdělání?

 - Délka Vaší pedagogické praxe:

 - Ve kterých ročnících převážně učíte? 1 2 3 4 5
 - Na Vaší škole vyučujete podle vzdělávacího programu? ZŠ – OŠ – NŠ
-

V následujících otázkách vždy prosím zakroužkujte jednu z odpovědí, pokud vyberete odpověď, kde je potřeba uvést nějakou jinou variantu, než je ve výběru, napište ji tam.

O možnosti jiného vyplňování než jsem již zmínila, budu v průběh informovat.

Předem ještě jednou děkuji.

1. Používáte projektovou metodu ve výuce?

- A** ano, často
- B** používám
- C** vyzkoušel/vyzkoušela jsem ji
- D** není to má oblíbená metoda
- E** nikdy jsem ji nepoužil/nepoužila

2. Máte vlastní zkušenost ze svých školních let s projektovým vyučováním?

- A** ano
- B** ne

3. Měl/měla jste příležitost se s touto metodou blíže seznámit během studia na pedagogické fakultě?

- A** často jsme s ní pracovali
- B** poznali jsme ji pouze teoreticky
- C** zaslechli jsme o ní
- D** vůbec jsme se s ní nezabývali

Pokud ano, považujete tuto zkušenost za přínos pro svou pedagogickou praxi?

Vyberte jednu z možností a doplňte prosím zbytek odpovědi.

A ano, protože _____

B ne, protože _____

4. Jste spokojen/spokojena s podporou (školy, kolegů či rodičů), která Vám je při využití této metody poskytnuta?

A ano, nemohu si stěžovat

B ano, ale setkávám se s obtížemi

C ne, ale není to pro mě nepřekonatelnou překážkou

D ne, zcela mě to odrazuje od takového počínání

5. Vyberte nejvhodnější možnost: Projektová metoda...

A více zohledňuje mezipředmětové vztahy učiva

B žáci jsou více motivováni k učebním činnostem

C výuka se stává hlučnou a méně přehlednou

D žádné změny jsem nezaznamenal/nezaznamenala

6. Kde hledáte příslušné informace o této metodě? (Můžete zvolit více možností.)

A ze školení

B z metodik

C z internetu

D od kolegů

E v odborné literatuře

F vymýšlím si je

G jiné zdroje

7. Jak často během roku projekty zařazujete?

- A** několikrát do měsíce
- B** jednou měsíčně
- C** několikrát za čtvrtletí
- D** jednou za čtvrtletí
- E** několikrát za pololetí
- F** jednou za pololetí
- G** jednou ročně
- H** vůbec je nepoužívám

8. Je potřeba něco změnit, aby se projektové vyučování stalo oblíbenější metodou na 1. stupni?

Opět zvolte jednu z odpovědí a dokončete ji.

A ano

B ne

9. Má tato metoda vliv na utváření třídního klimatu?

- A** ano, podílí se vytváření pozitivního klimatu ve třídě
- B** ne, pro třídní klima je přínosem stejně jako kterákoliv jiná metoda

10. Pro jaký ročník 1. stupně ZŠ je podle Vašeho názoru vhodné používat projektovou metodu?

A projektová metoda se dá používat v každém ročníku na 1. stupni

B vypište ročníky na 1. stupni, pro které si myslíte, že je tato metoda vhodná:

11. Plní tato metoda Vaše očekávání?

A ano

B spíše ano

C někdy ano, někdy ne

D spíše ne

E ne

12. Jste zastáncem/zastánkyní této metody?

A ano, tato metoda by se měla používat častěji

B ano

C ne, tato metoda mě neoslovila

13. Kdybyste měl/měla k této metodě výhrady, které by to byly? Můžete uvést tři nejzásadnější?

A ano mám výhrady

B žádné výhrady nemám

14. Je projektové vyučování využíváno Vašimi kolegy?

A hodně

B málo

C nevím

**Děkuji Vám za Váš čas, ochotu a trpělivost, kterou jste věnovali
tomuto dotazníku, a přeji Vám mnoho úspěchů ve Vaší práci.**

Příloha B

PÍSEMNÁ PRÁCE Z MATEMATIKY

▪ jméno: _____

▪ třída: _____

▪ datum: _____

1. Které číslo doplníš?

$$\begin{array}{c} 9 \\ \swarrow \searrow \\ 3 + \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 4 \\ \swarrow \searrow \\ 9 - \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 5 \\ \swarrow \searrow \\ 2 + \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \\ \swarrow \searrow \\ 5 + \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 2 \\ \swarrow \searrow \\ 7 - \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \\ \swarrow \searrow \\ 3 + \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \\ \swarrow \searrow \\ 9 - \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 3 \\ \swarrow \searrow \\ 2 + \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 1 \\ \swarrow \searrow \\ 4 - \bigcirc \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \\ \swarrow \searrow \\ 2 + \bigcirc \end{array}$$

2. Napiš nad jednotlivé příklady druh zvířátek, jejichž počet odpovídá výsledku.

3. Doplně: > < =

$3 + 2 \quad \square \quad 2 + 3$

$9 - 1 \quad \square \quad 7 + 2$

$6 + 3 \quad \square \quad 4 + 4$

$8 - 5 \quad \square \quad 9 - 6$

$5 + 1 \quad \square \quad 3 + 5$

$7 - 2 \quad \square \quad 8 - 5$

$4 + 2 \quad \square \quad 2 + 2$

$3 + 3 \quad \square \quad 9 - 2$

4. Spoj číslice se správným počtem obrázků.

20

12

17

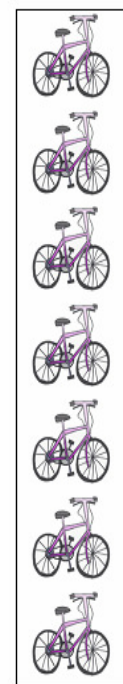
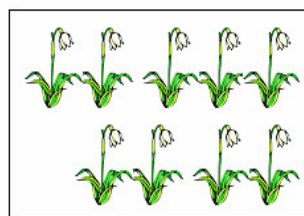
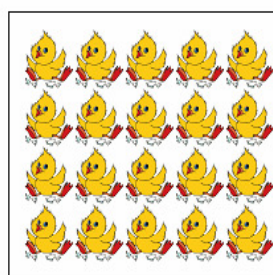
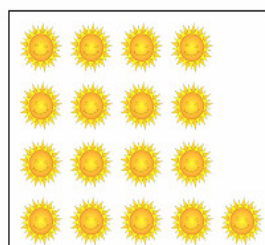
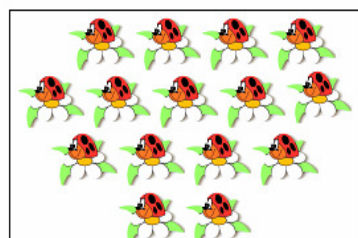
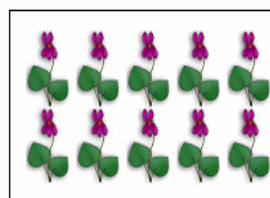
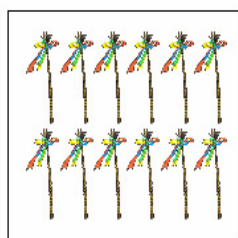
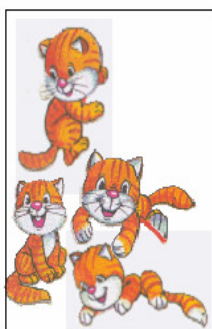
4

7

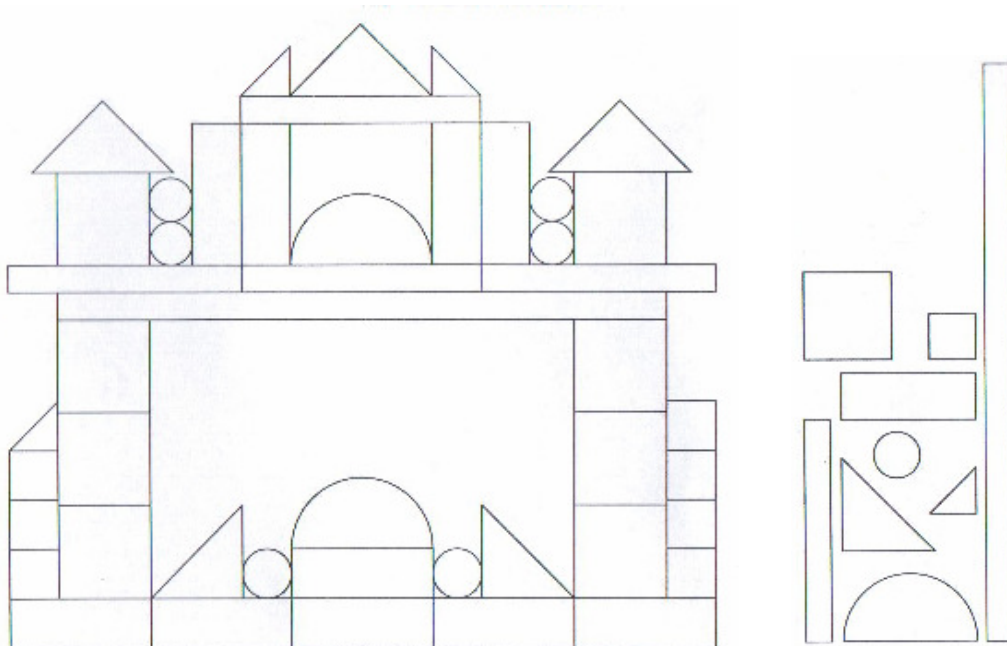
15

10

9

4. Spočítej kolik jednotlivých obrazců vidíš na obrázku. Do obrazců vedle napiš čísla podle toho, kolik jich napočítáš.

- hodnocení celé písemné práce: - počet chyb: _____
- známka: _____

URČI DIAGNÓZU A ZPŮSOB LÉČBY

1. Napiš pod obrázek do rámečku, zda se jedná o úraz nebo o nemoc.

N	M	C
---	---	---

Ú		Z
---	--	---

3. Obrázky na straně listu rozstříhej a nalep do rámečků.
Do modrých nalep nemoci, do růžových úrazy.

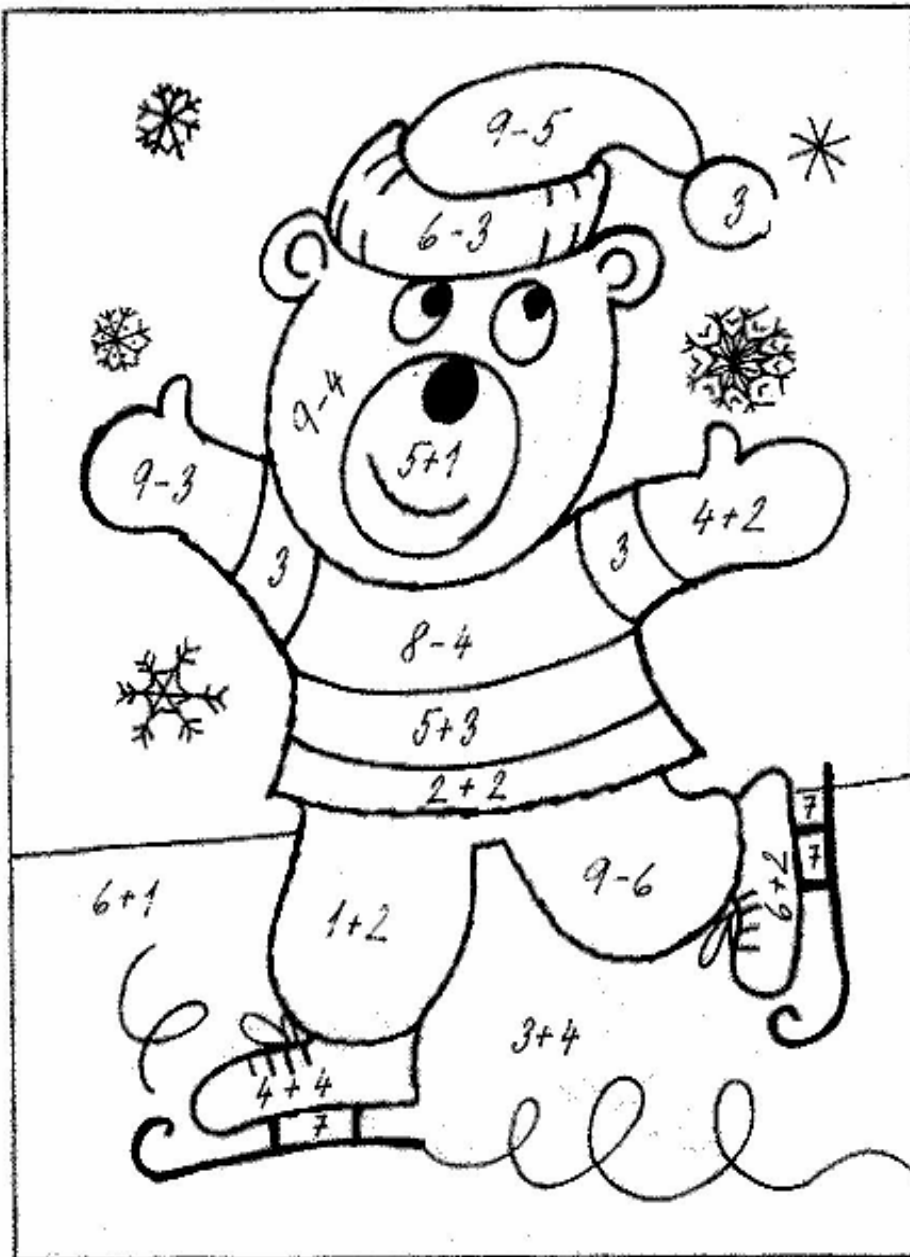
4. Modře vybarvi pozadí u věcí, které použiješ, když jde o nemoc, a růžově, když jde o úraz.

POMOZ SPORTOVCEM VYHRÁT JEJICH ZÁVOD

Spočítej příklady a podle výsledku zjistíš, jakou barvou máš krasobruslaře a tenistku vybarvit. Až budou celí správně barevní, mohou vyhrát první místo.

KRASOBRUSLAŘ

3
మీద.

4
zelena

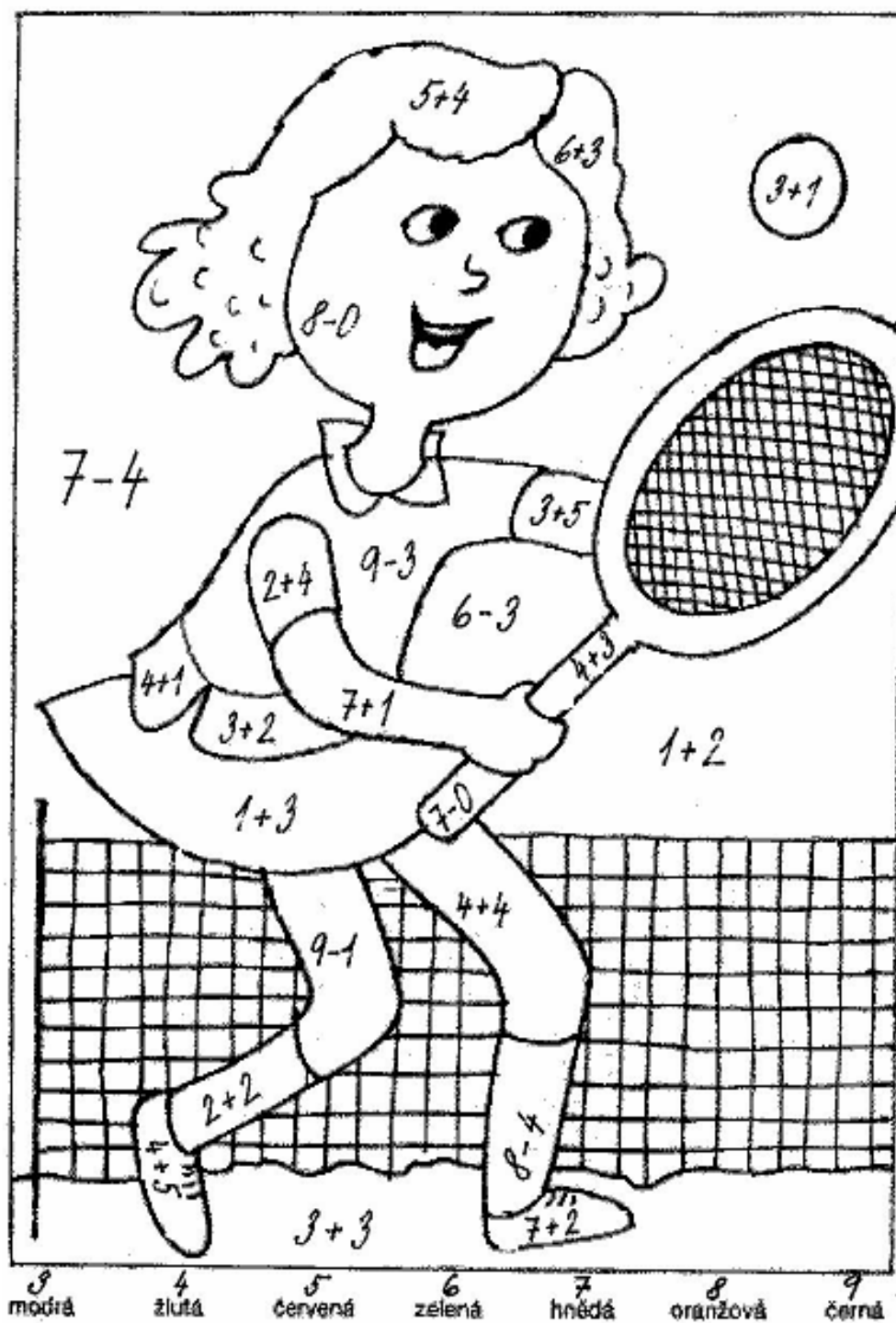
5
hrnědā

6
oranžová

7
modrá

černá

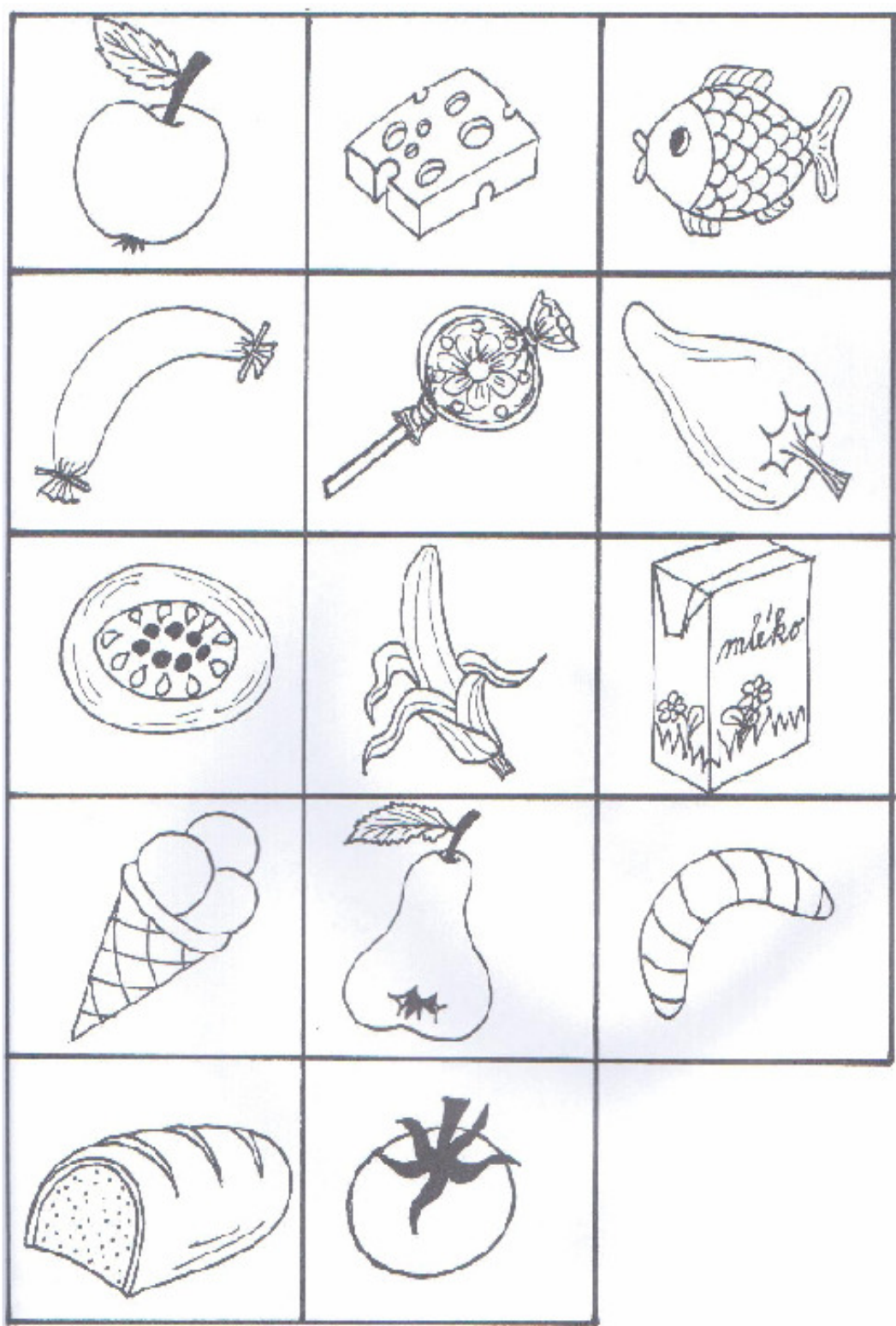
TENISTKA

ROZTRÍDĚNÍ NÁKUP

Rozstříhej potraviny, které jsi nakoupil, a nalep je do okýnka pod správný nadpis.

svaroh	okurek	kuře
párek	houska	jogurt
pomeranč	mrkev	bonbón
žvýkačka	jahoda	veka
smetana	salám	čokoláda
celer	salát	zákusek

Pečivo

**Mléčné
výrobky**

Ovoce

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

Zelenina

**Maso,
uzeniny**

Cukrovinky

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

--

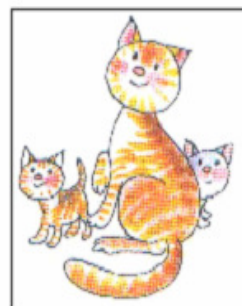
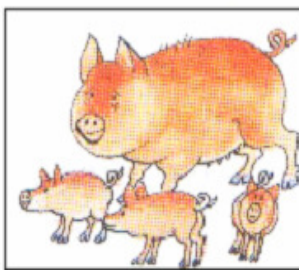
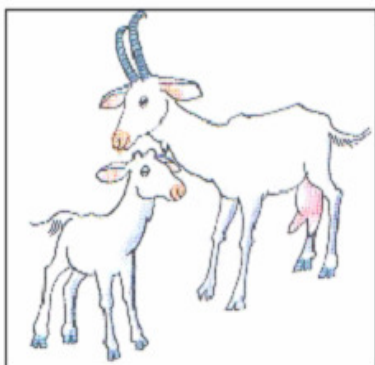
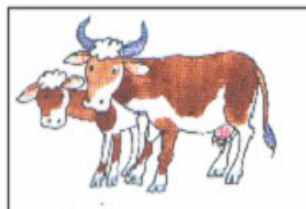
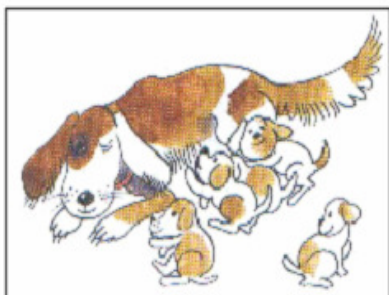
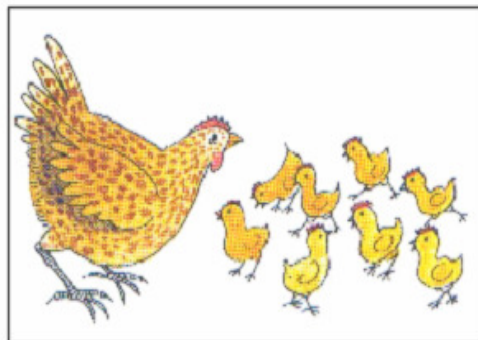
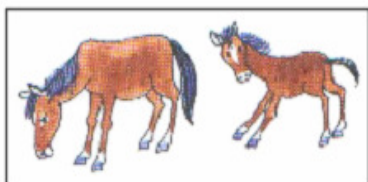
--

--

POZNEJ A NAKRM SVÁ ZVÍŘATA

1. Vyber z nabídky správný název mláďete a napiš ho nad rámeček, ve kterém je.

KOTĚ, SELE, ŠTĚNĚ, KŮZLE, KUŘE, HŘÍBĚ, TELE

2. Poznáš je po hlase? Doplň názvy zvířat.

Haf, haf štěká _____ .

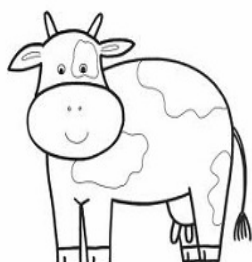
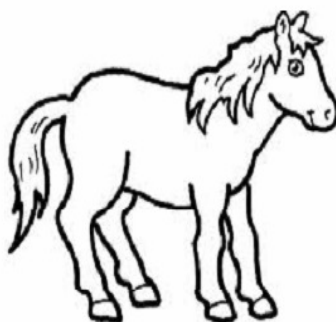
Bú, bú bučí _____ .

Mňau mňouká _____ .

Kokodák kdáká _____ .

Mée, méé mečí _____ .

3. Nakrm svá zvířata. Spoj zvíře s krmením, které bys jim mohl dát.

PÉČE O ZÁHONY

1. Označ **zelenou** pastelkou **zeleninu** a **červenou** ovoce.

mrkev jablko celer hruška
banán petržel kedluben
zelí pomeranč kapusta
mandarinka ředkvička
cibule česnek jahoda
gřep ananas paprika

2. Doplně názvy květin.

Napiš roční období, ve kterém kvetou: _____

P peliška

I alka

P trklíč

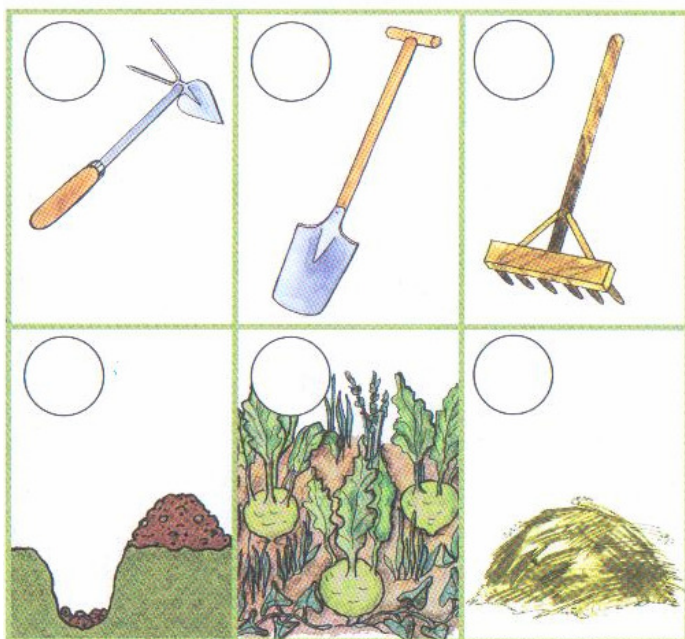

S Ě ženka

B E dule

3. Stejnou pastelkou označ nářadí a činnost, ke které se používá.

4. Zde je tvůj záhon, vyber si jednu zeleninu a nakresli ji do něho. Aby bylo jasné, co pěstuješ.

Skřítki

Seznam obrázků

Obrázek 1: Příklad skřítky. (zdroj: <i>How to draw a christmas elf</i> [online]. 2011 [cit. 2011-04-23]. How to draw . Dostupné z WWW: < http://free.bridal-shower-themes.com/img/how-to-draw-a-christmas-elf_1.jpg >.)	100
Obrázek 2: Příklad dukátu. (zdroj: autorka)	101
Obrázek 3: Kytičky pocitů. (zdroj: autorka)	111

Seznam fotografií

Fotografie 1: Příklad maňáska. (zdroj: autorka)	92
Fotografie 2: Plakát skupinky zahradníků. (zdroj: autorka)	94
Fotografie 3: Plakát skupinky kuchařů. (zdroj: autorka)	94
Fotografie 4: Plakát skupinky farmářů. (zdroj: autorka)	95
Fotografie 5: Plakát skupinky učitelů. (zdroj: autorka)	95
Fotografie 6: Plakát skupinky sportovců. (zdroj: autorka)	96
Fotografie 7: Plakát skupinky doktorů. (zdroj: autorka)	96
Fotografie 8: Stonek - vybrat si krabičku a barvu, kterou bude mít. (zdroj: autorka)	102
Fotografie 9: Obalení stonku a příprava místa, kam přijde kořen. (zdroj: autorka)	102
Fotografie 10: Připevnění kořínku. (zdroj: autorka)	103
Fotografie 11: Celý domek se střechou, okny s okenicemi a dveřmi. (zdroj: autorka)	103
Fotografie 12: Stonek se dveřmi a kořenem. (zdroj: autorka)	104
Fotografie 13: Květ na ciferník. (zdroj: autorka)	104
Fotografie 14: Věž s hodinami. (zdroj: autorka)	105
Fotografie 15: Strom jako dům pro spánek. (zdroj: autorka)	105
Fotografie 16: Společné protažení 1. (zdroj: autorka)	115
Fotografie 17: Společné protažení 2. (zdroj: autorka)	115
Fotografie 18: Skřítek Ferda se představuje dětem. (zdroj: autorka)	116
Fotografie 19: Losování příkladů. (zdroj: autorka)	117
Fotografie 20: Utvořená skupinka. (zdroj: autorka)	117
Fotografie 21: Diskuse se skřítkem Ferdou 1. (zdroj: autorka)	119
Fotografie 22: Diskuse se skřítkem Ferdou 2. (zdroj: autorka)	119
Fotografie 23: Opravování písemné práce z matematiky 1. (zdroj: autorka)	124
Fotografie 24: Oprava písemné práce z matematiky 2. (zdroj: autorka)	124
Fotografie 25: Třídění nakoupených potravin. (zdroj: autorka)	127
Fotografie 26: Určování diagnóz a potřebné léčby. (zdroj: autorka)	129
Fotografie 27: Nákup materiálu na stavbu. (zdroj: autorka)	132
Fotografie 28: Budování vesničky 1. (zdroj: autorka)	133
Fotografie 29: Budování vesničky 2. (zdroj: autorka)	133
Fotografie 30: Budování vesničky 3. (zdroj: autorka)	134
Fotografie 31: Budování vesničky 4. (zdroj: autorka)	134
Fotografie 32: Budování vesničky 5. (zdroj: autorka)	135

Fotografie 33: Hotové domky, připravené k „zasazení“ do vesničky. (zdroj: autorka)	135
Fotografie 34: Dělení dírek pro „sazení“ květinových domků. (zdroj: autorka)	136
Fotografie 35: „Sazení“ domků do vesnice 1. (zdroj: autorka)	136
Fotografie 36: „Sazení“ domků do vesnice 2. (zdroj: autorka)	137
Fotografie 37: Předávání vesničky skřítkům 1. (zdroj: autorka)	138
Fotografie 38: Předávání vesničky skřítkům 2. (zdroj: autorka)	138
Fotografie 39: Ferda zve děti na oslavu. (zdroj: autorka)	139
Fotografie 40: Pohoštění na oslavě. (zdroj: autorka)	139
Fotografie 41: Společné hodnocení práce. (zdroj: autorka)	140

Seznam grafů

Graf 1: Věkové složení respondentů. (zdroj: autorka)	63
Graf 2: Délka pedagogické praxe respondentů (zdroj: autorka)	64
Graf 3: Rozdělení respondentů podle ročníků, ve kterých převážně vyučují. (zdroj: autorka)	65
Graf 4: Vzdělávací programy, podle kterých se na školách z průzkumu vyučuje. (zdroj: autorka)	65
Graf 5: Využívání projektové metody ve výuce. (zdroj: autorka)	66
Graf 6: Vlastní zkušenost ze školních let s projektovým vyučováním. (zdroj: autorka)	67
Graf 7: Vlastní zkušenost s projektovou metodou ze studií na pedagogické fakultě. (zdroj: autorka)	67
Graf 8: Spokojenost s podporou při využití projektového vyučování. (zdroj: autorka)	68
Graf 9: Jaká je projektová metoda. (zdroj: autorka)	69
Graf 10: Zdroj informací pro tvorbu projektů. (zdroj: autorka)	70
Graf 11: Frekvence zapojování projektů během školního roku. (zdroj: autorka) ..	70
Graf 12: Změny potřebné k lepší práci s projektovou metodou. (zdroj: autorka) ..	71
Graf 13: Vliv na tvorbu třídního klimatu. (zdroj: autorka)	72
Graf 14: Ve kterých ročnících na 1. stupni ZŠ je vhodné zapojovat projekty. (zdroj: autorka)	72
Graf 15: Spokojenost s plněním očekávání při práci s projektovou metodou. (zdroj: autorka)	73
Graf 16: Oblíbenost projektové metody. (zdroj: autorka)	74
Graf 17: Nejzásadnější výhrady k projektovému vyučování. (zdroj: autorka)	74
Graf 18: Oblíbenost projektové metody kolegů. (zdroj: autorka)	75
Graf 19: Frekvence s jakou učitelé s pedagogickou praxí menší než 15 let zapojují do své výuky projekty během školního roku. (zdroj: autorka)	76
Graf 20: : Frekvence s jakou učitelé s pedagogickou praxí 15 a více let zapojují do své výuky projekty během školního roku. (zdroj: autorka)	77
Graf 21: Využívání projektové metody ve výuce učitelů, kteří s ní nemají zkušenost ze své pregraduální přípravy na univerzitě. (zdroj: autorka)	78

Graf 22: Využívání projektové metody ve výuce učiteli, kteří s ní mají zkušenost ze své pregraduální přípravy na univerzitě. (zdroj: autorka)	78
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Jednotlivé části projektu. (zdroj: autorka)	87
--	----